

חומש דברים

THE TORAH

With an Interpolated English Translation and Commentary Based on the Works of The Lubavitcher Rebbe Rabbi Menachem M. Schneerson זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Chumash Devarim

The Book of Deuteronomy

Parshat Devarim

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway, Brooklyn NY 11213
5771/2011

THE TORAH - CHUMASH DEVARIM

WITH AN INTERPOLATED ENGLISH TRANSLATION AND COMMENTARY BASED ON THE WORKS OF THE LUBAVITCHER REBBE

> Copyright © 2006-2012 by Chabad of California

A project of **Chabad of California**

741 Gayley Avenue, Los Angeles, CA 90024 310-208-7511 / Fax 310-208-5811

Published by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213 718-774-4000 / Fax 718-774-2718 editor@kehot.com

Order Department:

291 Kingston Avenue, Brooklyn, New York 11213 718-778-0226 / Fax 718-778-4148 www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without permission, in writing, from Chabad of California, Inc.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN: 978-0-8266-0193-3 ISBN: 978-0-8266-0195-2 (set)

Published in the United States of America

09

GENESIS

Bereishit
Noach
Lech Lecha
Vayeira
Chayei Sarah
Toldot
Vayeitzei
Vayishlach
Vayeishev
Mikeitz
Vayigash
Vayechi

EXODUS

Shemot Va'eira Bo Beshalach Yitro Mishpatim Terumah Tetzaveh Tisa Vayakheil Pekudei

LEVITICUS

Vayikra Tzav Shemini Tazria Metzora Acharei Mot Kedoshim Emor Behar Bechukotai

NUMBERS

Bemidbar Naso Beha'alotecha Shelach Korach Chukat Balak Pinchas Matot Masei

DEUTERONOMY

דברים (Devarim 44)

Va'etchanan Eikev Re'eh Shoftim Teitzei Tavo Nitzavim Vayeilech Ha'azinu Vezot Habrachah

Overview

he Book of Deuteronomy is Moses' farewell address to the Jewish people. The historical necessity for the creation of the Jewish people was laid out in the Book of Genesis; the story of how this people came to be was told in the Book of Exodus; the nature of its unique relationship with God was detailed in the Book of Leviticus; and the issues that arose when this relationship was put to the test were resolved in the Book of Numbers. All that remains now, it would seem, is for Moses to sum things up and perhaps give some final instructions for the conquest and occupation of the Promised Land.

Yet, the Book of Deuteronomy is similar in length to the other books of the Torah. This in itself indicates that Deuteronomy will not be a mere summation but will contain significant content in its own right.

There are, in fact, two intertwined and overlapping strata of content in Moses' farewell address. The first comprises his exhortations to the Jewish people to remain loyal to God and to the teachings of His Torah; the second is a review of much of the legal subject matter contained in the preceding books. Although we might expect the first type of material to appear in a farewell address, why was it necessary to rephrase so much of the legal material that had apparently been clearly stated before?

Another striking feature of the Book of Deuteronomy is its literary form. Unlike the preceding four books, in Deuteronomy (with the exception of just a few passages at the beginning and end), Moses speaks in the first person. The phrase we have heard continuously in the preceding books—"And God spoke to Moses, saying..."—is almost entirely absent from Deuteronomy.

This naturally raises the question of the theological status of this book. The sages tell us that although Moses transmitted the first four books from God verbatim and Deuteronomy "in his own name," nevertheless, even in the latter case "the Divine Presence spoke from his mouth." In other words, the Book of Deuteronomy is no less Divine than the first four books of the Torah, but whereas the first four books are God's words transmitted directly by Moses, Deuteronomy is God's words transmitted through Moses. But if this is the case,

^{1.} Megilah 31b, referring specifically to the two curse-passages in the parashiot Bechukotai and Tavo, and the rest of the respective books by implication. In the Zohar (3:261a), however, this is stated explicitly.

^{2.} Zohar 3:232a, etc. See Rashi, Sanhedrin 56b, s.v. ka'asher tzivcha. It is for this reason that a Torah scroll is considered invalid if even one letter is missing or damaged—even if that letter is in Deuteronomy. Also, someone is considered to have denied the Divine origin of the Torah even if he supposes that just one word—again, even from Deuteronomy—is Moses' own (Mishneh Torah, Teshuvah 13:6).

why the sudden change in literary form between the first four books and the final one?

The answer to both these questions hinges on the fact that this book is addressed to the generation that will enter the Land of Israel. The abrupt change in lifestyle—from a nation of nomads sustained by God's supernatural protection into a nation of farmers who must work the land—called for a practical restatement of God's hitherto abstract teachings. The generation of the desert had been nourished with miracles, beginning with the ten plagues and the Exodus from Egypt, through the splitting of the sea, to the revelation at Mount Sinai, the manna, the well of Miriam, and the protective Clouds of Glory. Their perspective on life had thus been elevated to a level quite above and beyond the ordinary; God's normally invisible hand in nature had become a manifest reality for them. They were thus able to relate to the Torah in a concomitantly abstract, spiritual way, and that is how it was transmitted to them.

All of this was about to change. True, the supernatural presence of God would remain manifest in the Tabernacle, but God's hand in the parameters of day-to-day life was about to become veiled in the garb of nature.

This transition was, of course, a natural and essential part of achieving God's purpose on earth: to transform it into a holy place, in which not nature but God is understood to be the driving force. Nature is but God's instrument, subject to His will, rather than an immutable, unchanging force that determines the course of events. In order for the façade of nature to be torn away, humanity, led by the Jewish people, had to invest itself into the natural order and, in that context, sustain and retain consciousness of God, revealing the infinite within the finite.

Still, such a descent in God-consciousness, even for the sake of achieving a higher level, is not without its risks. We saw how these risks frightened the spies, were misinterpreted by Korach, and were over-romanticized by the tribes of Reuben and Gad. The Jews about to cross the Jordan River were understandably apprehensive about their ability to face the challenge.

Moses was even more realistic: "I know that after my death you will act corruptly and stray from the path I have commanded you." There was no doubt that the transition into the real world would entail inevitable lapses in both the individual's and the nation's Divine consciousness and commitment.

Therefore, it was necessary to describe the mechanism for repairing, restoring, and renewing the relationship between God and His people. This device is *teshuvah* (literally, "return"), the process that God set in place allowing and providing for us to attain a second innocence. It is the eternal promise that sincere efforts backed by sincere intentions will always triumph over all obstacles in our relationship with Him.

Essential to the process of *teshuvah* is that the individual restore his appreciation of the Torah's relevance in his life. The underlying rationale behind any lapse in Divine consciousness or commitment is that in some way or some context the Torah is not relevant.

This is why it was necessary for the Book of Deuteronomy to be transmitted in the first person. By communicating the message of Deuteronomy via the voice of Moses, God was telling us that even while remaining faithful to the Torah's objective truth, we must see its subjective relevance to every individual and in every generation.⁴

Moses was the archetypal intermediary between God and man. His direct communica-

^{3.} Deuteronomy 31:29.

^{4.} An integral facet of this process is the historical promulgation of rabbinically instituted laws, holidays, customs, and other such "updates." These serve to present the Torah in a form particularly suited to each successive generation.

tion with God had made him quite at home in the spiritual dimension, but even while he was on Mount Sinai he appreciated physicality enough to be able to refute the angels who sought to keep the Torah in heaven. An intermediary, however, can transmit the message he is given in either of two ways: he can either convey it verbatim, serving as a transparent conduit or funnel; or he can absorb it, and thus be able to "translate" it into terms more readily understood by the recipients.

In transmitting the first four books of the Torah, it was enough for Moses to act as the former type of intermediary; the exalted level of the generation of the desert allowed this. When he transmitted the Book of Deuteronomy, however, the audience had changed. Moses now had to become the latter type of intermediary in order to ensure that God's message be fully communicated.

In order to do this, Moses in a certain sense had to attain a greater selflessness than was necessary when transmitting the first four books. In order that mediating God's words through his voice not involve interposing his ego, it was crucial that his sense of self be absolutely dissolved in his awareness of God. Only by "existing" within God's essence, so to speak, could Moses paradoxically be both there enough to serve as an intermediary yet not there enough to serve as a transparent conduit for God's words.

In this sense, the first-person narrative of Deuteronomy indicates not a lesser Divinity than the other four books but a greater one, for the "I" of Deuteronomy is no less God's than Moses'!

The same applies to us all when setting about uncovering the Torah's relevance: our success is predicated on our eliminating our egotistic motives from the process.

The Book of Deuteronomy is thus a lesson in keeping the Torah alive and relevant, the means by which we can recommence the study of the Torah on a new level of understanding. By ensuring that the Torah remain eternally relevant, we can read it from an always deeper, fresher, newer perspective, and thereby continually deepen, freshen, and renew our relationship with God.⁵

Teshuvah is a three-stage process: first, we need to recognize what we have done wrong (and articulate this recognition); next, we need to feel remorse for having done what we did; finally, we need to resolve not to repeat our behavior.⁶ It is only natural, therefore, that the first *parashah* of the book whose whole subject is *teshuvah* begin with rebuke designed to make us recognize the gravity of both our misdeeds and our missed opportunities. Therefore, Moses reviewed with the people the events that were crucial to their process of *teshuvah*, even those events that had occurred relatively recently and were most likely still fresh in their memories.⁷

Nevertheless, Moses' rebuke is an object lesson in the proper approach to repentance. Although Moses did not omit any detail that could have driven home the need for *teshuvah*, he took care to mention each detail firstly as vaguely as possible, in order to preserve the people's dignity and self-esteem; and secondly, always in the context of their great promise, emphasizing how far they fell short of their potential rather than how terribly they failed.

This perspective, coming as it does at the opening of the book, sets the tone for the "rebuke" that will continue throughout the entire Book of Deuteronomy, even including the

^{5.} Based on Likutei Sichot, vol. 4, pp. 1087-1090, vol. 19, pp. 9-14.

^{6.} Mishneh Torah, Teshuvah 1:1.

^{7.} Sichot Kodesh 5736, vol. 2, pp. 545-547.

OVERVIEW OF DEVARIM

dire threats we will hear in its course. Candid and brutal honesty couched in terms that nonetheless convey deep and sincere respect is the surest way to encourage both ourselves and others to repent, to experience true *teshuvah*, and thereby renew ourselves and our relationship with God in the deepest way possible.

−® ONKELOS ଔ

ווז אַלֵּין פָּתְגָּמִיָּא דִּי מַלֵּיל מֹשֶׁה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעָבָרָא דְּיַרְדְּנָא אוֹכָח יַתְהוֹן עַל דְּחָבוּ בְּמַרְבָּרָא וְעַל דְּאַרְגִּיזוּ בְּמֵישְׁרָא לְמֵבֵל יַם סוּף בְּפָארָן דְאָתַפָּלוּ עַל מַנָּא וּבַחֲצֵרוֹת דְאַרְגִּיזוּ עַל בְּשְׂרָא ועל דַעַבָּדוּ עַגֵּל דְּדְּחָב:

1:1 אַלֶּה הַדְּבָּרִים אֲשֶׁר דִבֶּר משֶׁה אֶל־בְּל־יִשְׂרָאֵל בְּין־בְּלִים אֲשֶׁר דִבֶּר משֶׁה אֶל־בְּל־יִשְׂרָאֵל בְּין־בְּאַרָן בַּמְדְבָּר בְּעַרָבָה מוֹל סוֹף בֵּין־בָּאַרָן וְבִין־תְּבֶּר וְבִין־תְּבֶּר וְבִין־תְּבָּר וְבִין־תְּבָּר וְבִין־תְּבָּר וְבִין־תְּבָּר וְבִין־תְּבָּר וְבִין־תְּבָּר וְבִין וְבֵין־תְּבָּר וְבִין וְבָב.

-∞ RASHI ശ-

אֵין קְבָרִים בְּמִצְרִים״. וְכֵן בְּנָסְעָם מִתּוֹךְ הַיָּם, שֻׁנְּאֲמָרי: ״וַיִּמְרוּ עַל יָם בְּיֵם סוּף״, כִּדְאִיתָא בַּעֲרְכִיןיּ: בָּין תְּפָּל וְלָבְן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנְן: חָוֹרְנוּ עַל בִּין תִּפָּל וְלָבְן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנְן: חְוֹרְנוּ עַל בְּקֹרְא וְלֹא מְצִינוּ מְקוֹם שֶׁשְׁמוֹ תֹפֶל וְלְבְן. אֶלְא, הוֹכִיחָן עַל הַדְּבָרִים שֶׁתְּפְלוּ עַל הַמְּן שָׁהוּא לְבְן, שֶׁאְמִרוּ: ״וְנַפְשׁנוּ קְצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל״, וְעַל לְבָן, שֶׁאְמִרוּ: ״וְנַבְּשׁנוּ קְצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלִקְלִים: וַחְצֵּרֹת. בְּשְׁבִר לְּחָה הַבְּרִים בְּחֲצֵרוֹת בִּשְׁבִיל לְשׁוֹן לִלְמִד מִמָּה שֶׁעְשִׁיתִי לְמִרְיָם בַּחֲצֵרוֹת בִּשְׁבִיל לְשׁוֹן עַל הְרָע, וְאַתֶּם נִדְּבַרְתֶם בַּמָּקוֹם: וְדִי זְהָב. הוֹכִיחָן עַל הְרָע, וְאַתֶּם נִדְּבְּרְתָם בַּמָּקוֹם: וְדִי זְהָב. הוֹכִיחָן עַל הָעֶג'ל שֶׁעְשׁוּ בִּשְׁבִיל רֹב זְהָב שֶׁהְיָה לְהֶם, שֶׁנְּאֲמִרי: ״וֹבסף הרבּיתי להם וזהב עשוּ לבּעל״:

זַאָלָה הַּדְּבָרִים. לְפִי שֶׁהַן דִּבְרֵי תוֹכְחוֹת וּמְנָה בָּאן
 בְּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַכְעִיסוּ לִפְנֵי הַמְּקוֹם בָּהָן, לְפִיכָּהְ
 סְתַם אֶת הַדְּבָרִים וְהִוְּפִירָם בְּרֶמִוֹ מִפְּנֵי הַמְּצְתָן הִיוּ אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל: אָלּוּ הוֹכִיחַ מִקְצְתָן הִיוּ אֵלּוּ שָׁלְשִׁרִים: אַמֶּם הֲיִיתֶם שׁוֹמְעִים מִבֶּן עַמְרָם וְשִׁבְשׁוּק אוֹמְרִים: אַמֶּם הֲיִיתֶם שׁוֹמְעִים מִבֶּן עַמְרָם וְלֵא הַשִּׁיבוֹתֶם דְּבָר מִבְּךְ וְכָּהְ, אִלּוּ הִיִינוּ שָׁם, הִיִּינוּ שָׁם, הִיִּינוּ שָׁם, הְיִינוּ שָׁם, הְיִינוּ שָׁם, הְיִינוּ שָׁם, הְיִנוּ שָׁם, הְיִינוּ שָׁם, בְּלְבָּ בִּלְּא בְּעַרְבוֹת מוֹאָב, וּמַהוּ "בַּמִּדְבָּר. לֹא בָּשְׁבִיל מַה שֶּׁהְכְּרוֹ מוֹאָב, וּמַהוּ "בַּמִּדְבָּר. לֹא אָלֶּלְא בִּשְׁבִיל מַה שֶּׁהְכְעִיסוּהוּ בַּמִּדְבָּר, שֶּׁאְמְרוּי: "מִי מִנוּ מוֹתְנוּ" וְגוֹי: בְּעָרְבָה. בִּשְׁכִיל הְעַרְבָה שֶׁחְטְאוּ בְּעַרְבָה שְׁחְטְאוּ בְּשְׁבִיל מְּה בְּשְׁבִיל מְה בְּעַרְבוֹת מוֹאָב: מוֹל סוּף שָׁאְמְרוּי: "הְמִבּל מָה שֶׁחְטְאוּ שְׁבִּעל פְּעוֹר בַּשְׁשִׁים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב: מוֹל סוּף שָׁאָמְרוּי: "הְמִבּל מָה שָׁחָטְאוּ שְׁבִּים סוּף שָׁאָמְרוּי: "הְנִבּל מָה שָׁחָם חִרּף לְיִם סוּף שֶׁאָמְרוּי: "הְבֹּל סוֹף הַבּבֹים סוּף שָּאְמְרוּי: "הְנִבּל מִבּר בְּים סוּף בַּבִים סוֹף שָּאְמְרוּי: "הְנִבּלְים מִּרְבָּר בְּיִם סוּף בְּבִים סוֹף שָּאְמְרוּי: "הְנִבּל מִבּּן בְּיִם סוּף בְּבִּים מוֹף בְּיִם מִּבּּן בְּיִם מִּיֹם בְּעַבְּים בְּבִּים בּיוֹם בּיוֹם בְּיִם בּיִּם מוֹף בְּיִבְּים בּיוֹם בְּיִבּים בּיִבְּים בּיוֹם בְּבֹּים בּיוֹם בְּיִבּים בּיוֹם בְּיִבְּים בּיוֹם בְּיִבּים בְּיִבְּים בְּיִם בּיִּים בּיוֹם בְּיִבְּים בּיִבְּים בְּבִּים בְּבִּים בְּבִּים בּיִּבְּים בְּיִבּים בּיוֹם בְּיִבְּים בִּיּוֹם בְּיִבְּים בְּבִּים בְּיִבְּים בְּיִבּים בּיִּבְּים בְּיבִּים בְּיבִּים בְּבִּים בְּבְּיִים בְּרִים בְּיִּים בְּבְיּבְיבְּים בְּבְּבְּיבְים בְּבְּיבְים בְּבְּבְיבְים בְּיבְּים בְּבְּבְּיבְים בְּבְּבְים בְּבְּבְּבְּים בְּבְּבְּיבְּים בְּבְּיבְים בְּבְּיבְים בְּבְּיבְים בְּבְּבְּבְּיבְּבְּיבְּיוּים בְּבְּיבְּים בְּבְּיבְים בְּבְיבְּיוֹ בְּבְּיבְּים בְּבְּבְּיוּינְיבְּיבְ

1. שמות טז, ג. 2. שמות יד, יא. 3. תהלים קו, ז. 4. טו, א. 5. במדבר כא, ה. 6. הושע ב, י.

- ⊗ CHASIDIC INSIGHTS ເ⁄3-

1 He did not mention their sins explicitly: In referring to the Jewish peoples' sins obliquely, Moses was also alluding to the mitigating circumstances that softened the severity of their sins:

The Desert: The desert through which they traveled was both harsh and dangerous.¹⁹ It was therefore understandable for them to have panicked when faced with the possibility of running out of provisions.

The Plain: This was the plain of Moab, and the Moabites were notorious for their depravity.²⁰ In that licentious milieu, it was exceptionally difficult to resist the overtures of the Moabite temptresses.

Opposite [the Sea of] Reeds: Here, they were penned in on all sides—the impassable sea in front of them and the Egyptians closing in on them from behind. It was understandably difficult to remain level-headed in such circumstances.

In Paran: The scouts returned from their reconnaissance mission with a frightening report. The Jewish people in themselves would never have doubted God's ability to help them conquer the land; only after hearing the scouts' report did they lose heart.

Maligning the white [manna]: Even though the manna tasted like anything the person eating it wanted it to,²¹ it nevertheless always had the same, nondescript, white color. Having to eat food that looks the

same all the time is ample cause for finding reason to complain about it.

Chatzeirot: Korach instigated this mutiny on his own; the people by themselves would never have thought to rebel against Moses.

The Golden [Calf]: It was only because God Himself lavished them with such an abundance of gold when they left Egypt that the Jewish people succumbed to the temptation to misuse it.²²

Thus, even while rebuking the people, Moses was careful to vindicate them. This is because he understood that rebuke or punishment is not an end in itself; rather, its purpose is to improve the recipient. Similarly, we should realize that the purpose the Divine rebuke we are presently enduring—i.e., keeping us in exile for so long—is to elevate us to a higher level of Divine consciousness in preparation for the imminent Redemption.

Because God's presence is so hidden during exile, it is especially hard for us to behave consistently in line with our inner beliefs; we are therefore forced to occasionally rebuke ourselves or each other. Nonetheless, we should take care not to speak disparagingly when doing so; we must keep in mind that the purpose of rebuke is to help us improve, preparing us for our individual and collective redemption.²³

^{19.} Numbers 10:34; Deuteronomy 8:15. 20. Numbers 20:21. 21. Numbers 11:8. 22. Exodus 32:31. 23. Likutei Sichot, vol. 14, pp. 1-7.

Preparing to Enter the Promised Land

1:1 Sensing that he would soon die, Moses understood that the time had now come for him to admonish the Israelites for their misdeeds, in order that they repent and be ready to begin the next stage of their national life with renewed dedication to their Divine purpose under the leadership of his successor. By waiting to admonish the people until he was about to die, Moses was following the example set by Jacob. Joshua, Samuel, and King David would, in turn, follow Moses' example.

Furthermore, now that the Israelites were about to enter the Land of Israel and begin their life there, Moses understood that it was time for him to review those aspects of the Torah's teachings that needed to be clarified and convey those aspects of the Torah's teachings that he not yet conveyed since they had not been relevant to their life in the desert.

The following are the words of rebuke that Moses spoke to all Israel. Out of his deep respect for the people, he did not mention their misdeeds explicitly but only alluded to them—either by mentioning where they had occurred or by referring to them obliquely. He assembled the people and spoke to all Israel at once, so that anyone who could excuse or justify their behavior would have the opportunity to do so. This rebuke was delivered on the eastern side of the Jordan River, as the people were poised to enter the Land of Israel, and it was intended to facilitate their transition into this new phase of their life as a people.⁴

Moses first rebuked them for having complained at Alush, in the Sin Desert, when they ran out of provisions.⁵ He then rebuked them for all the other times they had provoked God's anger for causes attributable to their being in the desert⁶—leaving over manna for the morning,⁷ going out on the Sabbath to gather manna,8 complaining of not having any water9 and complaining once again of not having any meat.¹⁰ He then rebuked them for their other sins: First, he rebuked them for having worshipped the idol Ba'al Pe'or when they were in the plain of Moab.¹¹ He then rebuked them for having doubted that God would save them when they were encamped opposite the Sea of Reeds and the Egyptians were pursuing them, 12 and similarly, for having doubted that God had indeed saved them when they exited the Sea of Reeds.¹³ He then rebuked them for having doubted God's ability to overcome the inhabitants of the Land of Israel when they were encamped at Ritmah, in the Paran Desert, after they heard the report of the spies they had sent from there.¹⁴ He then rebuked them for having maligned the white, delicious manna God had given them to eat.15 He then rebuked them for having joined Korach's rebellion,16 which took place after they had journeyed from Chatzeirot to Ritmah.¹⁷ He then rebuked them for having made the Golden Calf, thereby brazenly misusing the wealth God had showered upon them when they left Egypt.¹⁸

^{1.} Joshua 24:1-29. 2. 1 Samuel 12:3. 3. 1 Kings 2:1-9. 4. Sefer HaSichot 5748, vol. 2, p. 566. 5. Exodus 16:1-3. 6. Likutei Sichot, vol. 14, p. 4, note 21. 7. Exodus 16:29. 8. Exodus 16:27. 9. Exodus 17:2; Numbers 20:2. 10. Numbers 11:4. 11. Numbers 25:1-15. 12. Exodus 14:11-12. 13. Exodus 14:30. Likutei Sichot, vol. 14, p. 5, note 34. 14. Numbers 12:16-14:45. 15. Numbers 21:5. 16. Numbers 16:1-18:7. 17. Gur Aryeh here; Maskil LeDavid on Numbers 16:4. 18. Exodus 32:1-32:29.

-® ONKELOS 03-

2 מָהְלֹךְ חַד עֲשֶׁר יוֹמִין מֵחֹרֵב אַרָח טוּרָא דְשַׁעִיר עַד רְקַם גֵּיאָה:
3 וַהֲוָה בְּאַרְבְּעִין שְׁנִין בְּחַד עֲשֵׂר יִיְחָא בְּחַד עֲשֵׁר יִיְחָא בְּלֵיל מֹשֶׁה עִם בְּנִי יִשְׁרְאֵל כְּכַל דִי פַקִּיד יְיִ יְתַהּ בְּנֵי יִשְׁרְאֵל כְּכַל דִי פַקִּיד יְיִ יְתַהּ לְּחַה לְתַהוֹן:

בַּאַר יוֹם מֵחוֹרֵב הֶּרֶך הַר־שֵּׁצְיר עַד קְהֵשׁ בַּרְגַעַ:
 זְיָהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנְה בְּעַשְּׁתֵּי־עֲשֶׂר חֻׂדֶשׁ בְּאָחֶד לַחְדֶּשׁ הַּבֶּר משָׁה אֶל־בְּגֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֹל אֲשֶׁר צִנְּיָה יְהֹנָה אֹתִוֹ הַבֶּר משָׁה אֶל־בָּב:

-∞ RASHI ഗ്ദ-

סְבִיבוֹת הַר שַׁעִיר אַרְבָּעִים שָׁנָה: 3 וַיְּהָי בְּאַרְבְּעִים שְׁנָה: לְּשָׁרָּת שָׁעִּר חִדֶּשׁ בְּאָחָר לַחֹדֶשׁ. מְלַמֵּד שֶׁלֹא הֹוֹכִיחָן אֶלָא סְמוּךְ לַמִּיתָה. מִמִּי לְמֵד? מִיַּעֲקב, שֶׁלֹא הוֹכִיחָן אֶלָא סְמוּךְ לַמִּיתָה. מִמִּי לְמֵד? מִיַּעֲקב, שֶׁלֹא הוֹכִיחְתִּיךּ בְּנִי אֶלָא סְמוּךְ לַמִּיתָה. אָמֵר: רְאוּבֵן בְּנִי, אֲנִי אוֹמַר לְךְ מִפְּנֵי מָה לֹא הוֹכַחְתִּיךְ כָּל הַשְּׁנִים הַלְּלוּ, בְּדִי שֶׁלֹא תַנִּיחֵנִי וְתֵלֵךְ וְתִדְבַּק בְּעַשְׁוּ אָחִי. הַלְּלוּ, בְּדִי שֶׁלֹא תַנִּיחַנִי וְתֵלֵךְ וְתִדְבַּק בְּעַשְׁוּ אָחִי. וּמִּלְר, בְּדִי שֶׁלֹא יְהֵא מוֹכִיחוֹן וְחוֹזֵר וּמוֹכִיחוֹ, וְשֵׁלֹא יְהֵא חֲבֵרוֹ רוֹאֲהוּ וּמִתְבַּיֵשׁ מִמֶּנוּ כוּוֹ, בִּדְאִיתָא בְּסִבְּרִי, וְבֵן יְהוֹשָׁע לֹא הוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל אֶלֶא סְמוּךְ בְּמִיתָה. וְבֵן יְשִׁמוּאֵל, שָׁנְּאֲמֵר בּיּ: ״הִנְנִי עֲנוּ בִּי״. וְבֵן דְּוִד בְּוֹר מִלֹמֹה בּנוֹ:

2 אַחַד עְשִׂד יוֹם מַחֹרֵב. אָמַר לְהֶם מֹשֶׁה: רְאוּ מַה גְּרַמְהֶם, אֵין לְכֶם דֶּרֶךְ קְצְרָה מֵחוֹרֵב לְקְדֵשׁ בִּרְנֵעַ בְּרֶבְ הַרְבְּ הַ הִרֹּ שְׁנִיר, וְאַף הוּא מַהְלַךְ אַחַד עְשִׂר יוֹם, וְאַתָּם הְלַכְהֶם אוֹתוֹ בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים; שֶׁהְרֵי בְּשָׁנְה הַשָּׁנִית בְּאִיָּר נְסְעוּ מֵחוֹרֵב, שֶׁנֶּאֻמַרי: "וַיְהִי בַּשְּׁנָה הַשָּׁנִית בְּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעָשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ" וְגוֹי, וּבְכ״ט בְּסִיוֶן שָׁלְחוּ אֶת הַמְרַגְּלִים מִקְּדִשׁ בַּרְנֵע, צֵא מֵהֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם שָׁעְשוּ בַּרְנֵע, צֵא מֵהֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם שָּעְשוּ בַּחְבֵּרוֹת לְהַפְּגֵר שְׁם מִרְיָם, נִמְצָא בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים הָלְכוּ בְּלְ אוֹתוֹ הַבָּעָר הְהַשְּׁ מִיְרָם, נְמְצָא בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים הָלְכוּ כְּלְ אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ. וְבָל בְּךְ הְיִּתְה שְׁכִינְה מִתְלַבֶּטֶת בִּשְׁכְלְהֶם הַסֵב אֶתְכֶם לְמַהַר בִּיִּאַרְכָם לְאָרֶץ, וּבִשְׁבִיל שֶׁקּלְקּלְהֶם הַסֵב אֶתְכֶם בְּמִבְּר בְּיִבְּר לְיִבְלְ בְּרְ הִיְיְה שְׁכִינְה מִתְלַבֶּטֶת בְּשְׁכְלְהֶם הַסֵב אֶתְכֶם בְּאַבְיל שָׁקּלְקּלְהֶם הַסֵב אֶתְכֶם בְּתִבְּיל שִׁקּלְקּלְהֶם הַסֵב אֶתְכֶם בְּיִמְנִם בְּיִבְּיל לִיבְר, וֹבְיִר בְּתְּבְיל שִׁקּלְקּלְהֶם הַסֵב אֶּתְכָם לְמְבָּר בְּיִבְיכִּם לְאָרָץ, וּבִשְׁבִיל שֶׁקּלְקּלְהֶם הַסֵב אֶתְכֶם בְּעִבְּים בְּבְּבִיל שִׁהְלְבְּלְהֶם הַבְּב בְּעִבְּים בְּשְׁבִיל, בְּיִבְיבְיל בְּיבְרוֹת בְּשָבִיל בְּיב בְיִבְיל בְּשְׁבִילְכָם בְּתְבְבִּיל בְּיב בְּעִבְּים בְּעִבְים בְּתְבֵּב בְּתְבִב בְּבְבִיל בְּיִם בְּעִבְים בְּתְבְבִּים בְּיִבְּבִים בְּבְּבִּים בְּעִבּם בְּעִבְּים בּים בְּיבּב בְּיבְבּים בְּיבּב בְּיבְיבִים בְּיבְבוּים בּיבּב בְיבְיבְים בְּבְּבוּם בְּיבּב בְּים בְּיבּים בְּיבּב בְּיבְים בְּיבְים בְּבְּבוֹים בְּיבְּים בְּבְיבִים בְּיבּב בְּיבְיבְּבּים בְּבְּבִים בְּבְּבוּב בְּיבְּבּים בְּבְּבְיבוֹים בּיבְּבְּים בּיב בְּיב בְּיבְיבְּעם בְּבְּבְּים בְּיבְּים בְּיבְּים בְּבִים בְּיבְיבְּים בְּבְּים בְּיבְּים בְּיבְּים בְּים בְּבְּבְים בְּבְּבְיוּים בְּבְּבְים בְּבְּבְיבְים בְּיבְּים בְּיבְּבְים בְּבְּעְבְים בְּיִבְּים בְּבְּים בְּבְּבְים בְּבְּים בְּבְּים בְּבְּבְיבְּים בְּבְּבְים בְּבְּבְיוּ בְּבְבְיבְיּעְבְּים בְּבְּיוּבְעוּים בְּבְב

.7. במדבר י, יא. **8**. שמואל־א יב, ג.

- & CHASIDIC INSIGHTS & -

we are awaiting some form of redemption. The first prerequisite of redemption is the awareness that we belong in the redemptive state, and that the present, preceding state of exile is precisely that: exile, not home.³³

On a deeper level, the Torah specifies the Jewish people's location as "the other side of the Jordan" rather than as "the plains of Moab" in order to describe the nature of redemptive consciousness.

The plains of Moab was the last of the forty-two stations in the journey from Egypt to the Promised Land. As has been explained previously,³⁴ the purpose of this journey was to neutralize the forces of evil embodied in the desert; therefore, the plains of Moab—the final stop—signifies the completion of this process. Before entering the Holy Land, it was necessary to subdue these forms of evil so that they would not be able to undermine the Divine consciousness associated with it. (Similarly, the purpose of the present exile is to transform the world's remaining evil into good; in this way, evil will be unable to trigger another exile after the Redemption.)

Subjugating and transforming evil leaves a person's (or nation's) Divine consciousness significantly

more powerful and intense than it was before. The person's awareness of God is now so profound that it leaves no room for the particular sort of evil (i.e., absence of or antagonism to God-consciousness) that has been vanquished. The light now experienced contrasts sharply with the darkness that formerly had to be contended with.

Nonetheless, the heightened consciousness we achieve by negating evil does not compare to the consciousness intrinsic to the redemptive state itself. The former, despite its advantage over the prior state of consciousness, is still only a preparation for the latter, redemptive state.

Therefore, the Torah now describes the location of the Jews as "on the other side of the Jordan," i.e., focused on the redemptive state of the Promised Land, rather than "in the plains of Moab," i.e., having completed the prerequisite conquest of evil.

(Nonetheless, in order to emphasize that there is at least a subordinate appreciation for the consciousness attained by contending with evil during the period of exile, "the land of Moab" is mentioned in adjunct to "the other side of the Jordan" the *second* time the Jewish people's location is given.³⁵)³⁶

^{33.} *Sefer HaSichot 5748*, vol. 2, pp. 572-574. **34.** Overview to *parashat Bemidbar*. **35.** Deuteronomy 1:5. **36.** *Sefer HaSichot 5748*, vol. 2, p. 566-571.

2 Moses then continued, "It is normally an eleven-day journey from Mount Horeb (also known as Mount Sinai) by way of Mount Seir to Kadesh Barnea. But you miraculously traveled this distance in just three days: When you left the Sinai Desert on the 20th of Iyar, it took you one day to travel to Kivrot HaTa'avah,²⁴ an additional day to travel from there to Chatzeirot,²⁵ and one more day to travel to Ritmah, just opposite Kadesh Barnea.²⁶ So you see how much God exerted²⁷ Himself in order to bring you into the Land of Israel. But because of your misdeeds, He had to delay your entry until now, almost²⁸ forty years later!"

3 It was on the first day of Shevat, the eleventh month of the year 2488, which was the fortieth year since the Exodus from Egypt, that Moses spoke to the Israelites regarding all that Gop had commanded him regarding them.

⊗ CHASIDIC INSIGHTS 🗷

He did not mention their sins explicitly: On other occasions, and even further on in this same address, Moses did mention the people's sins explicitly. It follows, therefore, that there are two types of misconduct and two corresponding types of rebuke: open wrongdoings, which require open rebuke; and more subtle types of misbehavior, which require a veiled rebuke.

The epitome of the latter type of misconduct is the people's lack of appreciation for the manna. They simply could not believe that the manna, which was miraculously absorbed into their bodies without producing any waste products, would not one day explode in their stomachs.²⁹ However, the fact that it was white (i.e., colorless) indicated that although it assumed physical form when it descended into the world, it remained essentially spiritual (which is why its taste could change according to the preference of the person eating it), and there was therefore no reason to fear that it would at some point explode in their stomachs. It was this characteristic of the manna that irked the people: they wanted real bread, which would behave as bread should behave

This insensitivity to spirituality—and even disdain for it—is symptomatic of an unhealthy disconnectedness between the rational and supra-rational facets of the soul, in which reason, pragmatism, and empiricism are overemphasized at the expense of the aesthetic, transcendent, and intuitive sides of the personality. But since this depreciation of the spiritual is a hidden fault, it requires a hidden rebuke.

Bread, the nourishment of the body, is an allegory for the Torah, the nourishment of the soul: just as there is physical bread and spiritual bread (manna), so does the Torah possesses both a physical, external dimension (its laws and the study of their derivation) and a spiritual, inner dimension (its philosophical and mystical aspects). The Israelites' disdain for the manna is thus nowadays synonymous with the reluctance to engage in the study of the Torah's inner dimension. Moses' implicit and explicit forms of rebuke remind us that in order to be well-rounded individuals, fully dedicated to our Divine mission on earth, we must study both dimensions of the Torah.³⁰

On the side of the Jordan: The Torah, on more than one occasion, has already pinpointed the Israelites' location for us in more precise terms: the plains of Moab.31 The reason it here uses the vaguer, more general description of "the other side of the Jordan" is because the Book of Deuteronomy is addressed to the generation that will shortly enter the Land of Israel. Even before they enter the land, their orientation is to be so focused on it that they consider their present location to be the other side of the Jordan. Contrast this attitude with the words of the tribes of Reuben and Gad: "We will not inherit with them on the other side of the Jordan; our inheritance has come to us on the east side of the Jordan."32 Since their perspective was firmly anchored on the east bank, they referred to the west bank as "the other side."

The message for us, as we stand on the threshold of our entry into the Promised Land with the advent of the Final Redemption, is that we should already be so focused on our final destination that it is as if we were already living in it. If circumstances force us to be presently outside of it, we should still consider ourselves not at home but somewhere "over there."

The same applies to any stage in our lives in which

^{24.} Numbers 10:11-12. **25.** Numbers 11:35. **26.** Numbers 12:16. **27.** *Likutei Sichot*, vol. 19, p. 1, note 3. **28.** *Likutei Sichot*, vol. 19, p. 1, note 7. **29.** Numbers 21:5. **30.** *Or HaTorah, Devarim*, p. 11 ff; *Likutei Sichot*, vol. 9, pp. 14-23. **31.** Numbers 22:1, 26:3, 26:63, 31:12, 33:48-50, 35:1, 36:13, the last verse being the verse immediately preceding Deuteronomy 1:1. **32.** Numbers 32:19.

−∞ ONKELOS ଔ-

\$ בָּתַר דִּמְחָא יָת סִיחוֹן מַלְבָּא דֶאָמוֹרְאָה דְּיָתֵיב בְּקשְׁבּוֹן וְיָת עוֹג בְּעֻשְׁבּּוֹן וְיָת עוֹג בְּעֻשְׁבָּוֹן וְיָת עוֹג בְּעֻשְׁבָּוֹן וְיָת עוֹג בְּעֻשְׁבָּוֹן דְיָתִיב בְּעַשְׁבָּוֹת בְּאָדְעֵיי בּ בְּעַשְׁבָּוֹת בְּאַדְעֵיי בּ בְּעַשְׁבָּוֹת בְּעָבְיִא דְמוֹאָב שְׁרִי מִשֶׁה בְּרַשׁ יִת אוּלְפַן אוֹרְיִתְא הָדָא לְמֵימָר: 6 יִיְּ אֵלְהָנָא מַלֵּיל עִפְּנָא בְּדוֹרֵב לְמֵימָר: 6 יְיֵ אֱלְהָנָא מַלֵּיל עִפְּנָא בְּדוֹרֵב לְמֵימְר בַּעִרְיִר הָנִיבְתוּן בְּטוּרְא הָדֵין: סִגִּי לְכוֹן בְּטוּרְא הָדֵין:

4 אַחַרֵי הַכּּתוֹ אֵת סִיחוֹ מֶלֶךְ הַאָּמִרִי אֲשֶׁר יוֹשֶׁב בְּעַשְׁתְּרְת בְּשֶׁרְ יְוֹשֶׁב בְּעַשְׁתְּרְת בְּאַרְיוֹ מֵעֶב בְּעַשְׁתְּרְת בְּאַרְיוֹ מוֹאֱב הוֹאֵיל משֶׁה בְּאָרֶץ מוֹאֱב הוֹאֵיל משֶׁה בְּאַרְעִי: 5 בְּעֵבֶר הַיִּרְה הַזָּאת לֵאמְר: 6 יְהוֹיָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר בֵּאַר בָּתְר הַזָּה:
אַלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמְר רַב־לְבֶם שֶׁבֶת בְּהֵר הַזָּה:

∞ RASHI 🗷

צּוּקִין וְקֹשִׁי בְּמוֹ": ״עַשְׁתִּרֹת קַרְנִים״, וְעַשְׁתִּרֹת זֶה הוּא עַשְׁתְּרֹת קַרְנִים שֶׁהָיּה שָׁם רְפָּאִים שֶׁהָבָּה אַמְרְפֶּל, שֶׁנְּאֲמַר°י: ״וַיַּבּוּ אֶת רְפָּאִים בְּעַשְׁתְּרֹת קַרְנִים״. וְעוֹג שֶׁנְּאֲמַר°י: ״וַיְּבֹא הַפְּלִיט״. וְאוֹמֵר׳י: ״נִיְּבֹא הַפְּלִיט״. וְאוֹמֵר׳י: ״בִּי עוֹג מֶלֶּך הַבָּשְׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הְרְפָאִים״. וְאוֹמֵר׳י: בָּעְדְעִי. שָׁם הַמַּלְכוּת: 5 הוֹאִיל. הְתְחִיל, בְּמוֹי ״הְנֵה נְא הוֹאַלְתִי״: בָּאֵר אֶת הַתּוֹרְה. בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן בִּיְשָׁה לְהָם: 6 רָב לְכָם שֶׁבֶת. בִּפְשׁוּטוֹי. וְיֵשׁ מִדְרַשׁ אַנְּיְה: הַרְבֵּה לְכֶם גִּדְלָה וְשְׁכָר עַל יְשִׁיבַתְּכֶם בְּהָר הַנָּיִם, קְבַּלְּתֶם תוֹרָה, הַּהָּר, עֲשֹׁיתֶם מִשְׁבָּן, מְנוֹרְה וְכַלִים, קבַּלְתֶּם תוֹרָה, מִנִּיתם לכם סנהדרין שרי אלפים ושרי מאוֹת:

4 אַחֲרִי הַבּּתוֹ. אָמַר מֹשֶׁה: אָם אֲנִי מוֹכִיחָם קֹדֶם שֵׁיבְּנְסוֹ לְקְצֵה הָאָרֶץ, יֹאמְרוּ: מַה לְּזֶה עְלֵינוּ, מַה שֵׁיבְּנְסוֹ לְקְצֵה הָאָרֶץ, יֹאמְרוּ: מַה לְּזֶה עְלֵינוּ, מַה הִיטִיב לְנוּ? אֵינוֹ בָא אֶלָּא לְקַנְמֵר וְלִמְצֹא עִלְּה, שֶׁאֵין בּּוֹ כֹּח לְהַכְנִיסֵנוּ לְאָרֶץ. לְפִיכְךְ הִמְתִּיוֹ עֵד שֶׁהפִּיל סִיחוֹן וְעוֹג לִפְנֵיהֶם וְהוֹרִישָׁם אֶת אַרְצָם, וְאַחַר כְּךְ הוֹכִיחְן: סִיחוֹן וְאוֹ׳ אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן הִיָה קְשָׁה, שָׁהַמְּדִינְה סִיחוֹן קשָׁה, שְׁהַנְה שָרוּ בְּחֶשְׁבּוֹן הִיָּה קְשָׁה, שָׁהַמְּרִינְה קְשָׁה, וְלִיחוֹן שֶׁרוּי בְּתוֹכְה הְיִתְה קְשָׁה, שָׁבְּמְרְינָה קְשָׁה. על אַחַת כַּמְּה וְכַמְּה הַמֶּלֶךְ קְשֶׁה וְהַמְּדִינְה קְשָׁה: אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּעִשְׁתִּרֹת. הוּא לְשׁוֹן הַמְּלִרְ, קשָׁה וְהַמְּרִינְה קְשָׁה: עִשְׁתְּרֹת. הוּא לְשׁוֹן הַמְּלִרְ, הַוֹּא לְשׁוֹן הַמְּרִינְה קְשָׁה: עִשְׁתְּרֹת. הוּא לְשׁוֹן הַמְּלִרִים בְּשְׁהֹר. בַּמְּה לְנִהְה קְשָׁה: עִשְׁתְּרֹת. הוּא לְשׁוֹן הַמְּוֹיִנְה קְשָׁה: עִשְׁהִרת. הוּא לְשׁוֹן הַמְּוֹיִנְה קְשָׁה: עִשְׁהִרת. הוּא לְשׁוֹן הַנְּיִה בְּיִבְּה קְשָׁה: עִשְׁהְר. הוּא לְשׁה וְהַמְּינִנְה קְשָׁה: עִשְׁה בְּשִׁהְרִינָה קְשָׁה הוֹן הַמְּיִנְה קְשָׁה וְהַמְּיִרנְה קְשָׁה: עִשְׁה בְּשְׁה הִא לְשֹׁה הַבְּיִבְּיוֹן בְּיִבְּה בְּשְׁה בְּיִבְּיִה בְּשְׁהְינִים בְּיִים בְּיִבְּיִם בְּשִׁה בְּיִבְּיִּים בְּיִבְּים בְּיִבְּיִים בְּשִׁה בְּשְׁה בְּיִבְים בְּשִׁה בְּיִבְיִּה קְשָׁה בִּיֹים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבּים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיִבְּיִה בְּיִבְּיִה בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִבְּיֹם בְּיִבְּיִּה בְּיִבְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִבְּיִּה בְּיִבּיִּה בְּיִבְּיִּים בְּיִבְּיִבְּיִּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִבְּיְיִים בְּיִבְּיְיִּיְיְם בְּיִבְּיִים בְּיבְּיִבְּיִים בְּיִבְיוֹים בְּיִבְּיְיְים בְּיִבְּיִבְּיִים בְּיִבְּיְיְיְיִבְּיְיְיִיבְּיְיְיִים בְּיְבְיוֹים בְּיְיְיִים בְּיְיְיוֹים בְּיְיְיִים בְּיְיְתְּיוֹים בְּיְיוֹים בְּיְיוֹים בְּיְיְיִים בְּיְיְיוֹים בְּיְיְיִים בְּיְיְיוֹים בְּיְיְיִים בְּיְיִים בְּיְבְּיוֹים בְּיְיוֹים בְּבְיוֹים בְּיְיוֹיוֹים בְּיְיוֹים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיְיִים בְּיוֹי

9. בראשית יד, ה. 10. בראשית יד, ה. 11. שם יד, יג. 12. דברים ג, יא. 13. בראשית יח, כז.

- & CHASIDIC INSIGHTS 03

help in finding our own proper path in life, besides His assistance in providing for our own material needs and those of our loved ones.⁴⁵

5 In the seventy original languages: As has been noted,46 the Jews preserved their knowledge and use of Hebrew throughout their Egyptian exile. Although the non-Jewish mixed multitude certainly did not speak Hebrew when they joined the Jews at the Exodus, forty years in the company of the Israelites probably sufficed for them to become fluent enough to understand it. And even if there were some who still found Hebrew difficult, this still does not explain the need for Moses to expound the Torah in all seventy original languages of humanity! We must therefore conclude that this oral translation of the Torah—as well as the later inscription of the Torah's translation in those same seventy languages⁴⁷—had a more profound, spiritual purpose. Inasmuch as the Written Torah is the explicit word of God, logic would dictate that only studying the Torah in the original is considered bona fide study, through which we fulfill the commandment to study the Torah. After all, the subtle nuances of meaning and implication inherent in the text-not to mention its allusive and mystical subtexts-can only be noticed and appreciated in the original. Similarly, since the Oral Torah was originally communicated by Moses in Hebrew, it would seem that only studying it, too, in Hebrew should count as

bona fide Torah study. Therefore, by having Moses explain and inscribe the Torah in all seventy seminal languages, God set the precedent for all further Torah study in secular languages.

Although, for the reasons mentioned, it is preferable to study the Torah in the original, there is nevertheless an advantage in studying it in secular languages, namely, that using these languages to study the Torah elevates and sanctifies them, at least while they are being used for this purpose. Furthermore, expressing the Torah's concepts in secular idioms allows the sanctity and message of the Torah to permeate even those layers of existence that are a priori antithetical or antagonistic to Divine consciousness.

Studying the Torah in the vernacular can also be seen as a reversal and rectification of the fall suffered by reality in the generation of the Dispersion at the Tower of Babel. Prior to this fall, all humanity spoke Hebrew, which, being the language of creation, is uniquely suited to expressing the underlying Divine unity that permeates the universe. In contrast, the other, derivative languages convey this subliminal tenor to a much lesser degree. By using them to study the Torah, something of the original linguistic-religious unity of humanity is restored. 48

6 You have dwelt too long at this mountain: God here is alluding to the lesson that we should never remain too long on the same level in our

^{45.} *Likutei Sichot*, vol. 1, pp. 133-134; *Sichot Kodesh* 5737, vol. 1, pp. 155-161, pp. 367-369. **46.** Overview to *parashat Shemot*. **47.** Below, 27:8. **48.** *Likutei Sichot*, vol. 36, pp. 38-44; vol. 3, pp. 862-864.

4 Besides his other reasons for not rebuking them earlier, Moses also waited until after he had smitten Sichon (the formidable king of the Amorites, who dwelt in the impregnable fortress of Cheshbon³⁷) and Og (the formidable king of the Bashan,³⁸ who dwelt in the impregnable fortress of Ashterot-Karnaim³⁹ and in his other royal city, Edrei⁴⁰). Once Moses proved that he was capable of conquering their enemies, the Israelites could not accuse him of rebuking them in order to blame his inability to conquer the Land of Israel for them on their supposed unworthiness. 5 The Israelites were camped on the east side of the Jordan River, in what had formerly been part of Moab; this is where Moses began his farewell address. In the course of this address, he not only reviewed those parts of the Torah that were particularly pertinent now that they were about to enter the Promised Land;⁴¹ he explained this teaching in the seventy original languages of humanity.⁴² But before explaining the Torah, he continued rebuking the people for their misbehavior over the preceding forty years. First, he returned to the topic of the journey from Mount Sinai to Ritmah, saying,

6 "God, spoke to us at Mount Horeb, saying, 'You have dwelt too long at this mountain; I am anxious for you to enter the Promised Land. You are now fully prepared for your new life: by dwelling at the foot of this mountain, you have acquired the greatness that will distinguish you from other nations and that will enable you to remain holy even while engaged in mundane activities. First of all, you constructed the Tabernacle, which is a locus for the Divine Presence (as is most manifestly expressed by the second lamp of the Candelabrum, which miraculously burns longer than the other lamps even though they are all filled with equal amounts of oil before they are lit⁴³). The permanence of the Divine Presence in your midst will virtually force you to remain holy. Second, you received the Torah, which instructs you how to sanctify mundane life on a daily basis. Third, you established a judiciary, who will teach you how to apply the Torah's teachings in all situations. Furthermore, by dwelling at this mountain you have earned the merit of conquering the land miraculously.⁴⁴

- & CHASIDIC INSIGHTS 03

4 Moses also waited: A further reason Moses had for waiting to rebuke the Jews until after he had conquered the Amorite kings is the fact that people accept rebuke more readily after having received some material benefit from the person administering the rebuke.

The material favor in this case is not an act of hypocrisy. By rebuking someone, we are doing them a spiritual favor, so by preceding this spiritual favor with a material favor, we ensure that both parties relate to the rebuke in the proper light. Otherwise, one of the parties might consider the rebuke as an opportunity to fulfill some sadistic drive or other form of malevolence. The material favor creates an atmosphere of goodwill and neutralizes defense mechanisms. Even if the favor does not prove as

successful as intended, we still fulfill thereby the commandment to love our fellow Jews as ourselves.

By his example, Moses showed us that this principle applies even when the individual or group is in need of rebuke for a sin as grave as that of making the Golden Calf. From Moses' example, we learn that we must reach out even to those whom we might consider an unwholesome influence. Once we take due precaution that our contact with such individuals or groups not prove detrimental to us, we can and should follow Moses' example and extend them our fullest help—both material and spiritual, and even if doing so requires endangering our own wellbeing—in order to put them back on the proper path in life.

By helping others in this way, we in turn earn God's

^{37.} Numbers 21:21-25. **38.** Numbers 21:33-35. **39.** Genesis 14:15. **40.** Numbers 21:33. **41.** *Likutei Sichot*, vol. 17, p. 282, note * to note 33*. **42.** See Genesis 10:32. **43.** Leviticus 24:3; Numbers 8:4. **44.** *Likutei Sichot*, vol. 24, pp. 12-18.

−® ONKELOS ଔ−

לכוז ועולו וטולו 7 אתפנו לְטוּרָא דָאָמוֹרָאָה וּלְכַל מַגִירוֹהִי בטורא ובשפילתא במישריא ובדרומא ובספר יַמַא אַרעא דכנענאה ולבנן עד נהרא רבא נַהֲרָא פְּרָת: 8 חֲזִי דִּיהָבִית קֻדְמֵיכוֹן ית ארעא עולו ואחסינו ית ארעא די קיים יי לאבהתכון לאברהם לִיצְחַק וּלְיַעֵקֹב לְמְתַּן לְהוֹן ולבניהון בתריהון: 🤊 ואמרית לכון בעדנא הַהִיא לְמִימֵר לֵית אַנָא יָכִיל בָּלְחוֹדִי לְסוֹבַרָא יַתְכוֹן: 10 יִיַ אַלַהַכוֹן אַסְגִּי יַתְכוֹן וְהַא אִיתֵיכוֹן יומא דין ככוכבי שמיא לסגי: 7 שְּנִוּ וּ וּסְעִוּ לְכָּם וּבֹאוּ הַר הֲאֶמֹרִי וְאֶלֹ־בְּלֹ־שְׁבֵנִיוֹ
בְּעֲלָרְבָה בְהָר וּבַשְּׁבֵלְה וּבַעָּגָב וּבְחוֹף הַיֶּם אֶרֶץ הַבְּנְעֲנִי וְהַלְּבָנִי עְבִרּהְבָּ וְיִבְיָם לְיִצְּהָל וְלְיַעֲלֹב לְתַת לְהָבְּ וְיִבְּיָה לְיִצְהָל וְלְיַעֲלֹב לְתַת לְהָבְּ וְיִבְּיָה לְיִצְהָל וְלְיַעֲלֹב לְתַת לְהָב וֹיִלְחָל וְלְיַעֲלֹב לְתַת לְהָב וֹיִי וְשְׁבֵּע בְּתִי בְּבְּתוֹ בְּבְּרִה לְיִצְהָל וְלְיַעֲלֹב לְתַת לְהָב וֹיִ וְשְׁבֵּים בְּעֵת הַהְוֹא לֵאכְר וְהְנְבְּה בְּעִת הַהְוֹא לֵאכְר וְבְבְּיִב בְּעִת הַלְּבְר וְבְּבְּר בְּעָת הְבְּבְי וּלְבָּר וְבְּבְּר בְּבְּרְהָם לְיִצְהָל וְלְבְּר בְּבְּר בְּבְּרְבְים בְּעִת הַלְּבְר לְבַרְי שְׁצֵעְת אֶרְכֶם הִיּוֹם כְּלְבְּר וְבְּבְּר בְּבְּרְבְים בְּעִת הַהְוֹח לֵבְיִי שְׁצֵעְת שֶּתְכֵם הִיּוֹם כְּרְבֵּי הְשָׁבֵיים לְרְב:

אָתְכֵם וְהִנְּכֵם הַיֹּיוֹם כִּכְוֹכְבֵי הַשָּׁמֵיִים לְרָב:

אָתְכֵם וְהִנְּכֵם הַיֹּיוֹם כִּכְוֹכְבֵי הַשְּׁמֵיִים לְרָב:

אָתְכֵם וְהִנְּכֵם הַיֹּיוֹם כִּרְוֹכְבֵי הַשְּׁבֵּיים הַיֹּיוֹם בְּרִוֹבְיי שְׁצֵעְת הַיּוֹם בְּרִבְּי הְיִבְּשְׁבְיוֹ בְּיִבְּב וְבִּבְּיוֹ בְּבְּבִים הִיּיִּוֹם בְּבְּבְיי הְשָׁבֵּיים הַיֹּיוֹם בְּרְוֹבְים הְבְּבְּבוֹים הַיּיִנְם בְּרִים הַיִּיּם בְּרִבְיי הְבָּבְיים וּבְּבְּבִים הַיִּיִּם בְּיִבְּבְיי הְבַּבְּיִים הְּלְבְּיִבְים הַיּיִּבְם הְיוֹּבְבְּים הַיִּיִּבְּם הְבִּבְּבִי הַשְּבְּבוֹים הַיִּיִבְם בְּבְּבִים הַיּיִים בְּבְיִבְים הַיִּיִים בְּבְבְיי בְּבְּבִים וּבְּבְּבִים הַיִּיּלְם בְּבְּיִבְּבְים הַיִּיִבְּבְּבְיבִים הְבֹּיִבְּבְים הַיִּיִבְּבְּבְיוֹב בְּיִבְים הַיּבְּיִבְּבְיִים בְּבְּבְיבִים בְּבְּבְּבְבְיוֹים בְּבְבְּיִים בְּבְבְּיִים בְּבְּבְבְייִים בְּבְבְבְיים בְּבְּבְיבְייִים בְּבְבְיים בְּבְּבְבְייִבְבְבְיוֹים בְּבְבְבְיבְים בְּבְּבְבְיבוֹים בְּבְיבוֹב הְיוֹבְבְבְים וּבְבְבְיבוֹב הְבְבְיבוֹם בְּבְבְּבוֹב הְבְּיבְבְבְיוֹב בְּבְבְבוּב הְבְבְבְיבוּב בְּבְּבְיבְבְיב בְּבְּבְיבְיבְיבְבְבוּים בְּבְבְבְּבְבְבְּיבוּים בְּבְּבְבְבְיוֹים בְּבְיבְבְיבוֹי בְּבְבְבְיוֹים בְּבְּבְבְבוֹי בְּבְבְבְיבְיבְבְּבְיבְיבְבְּבְבְבְיבְבְיבוֹים בְּבְּבְבְבְבוּבְיבְים בְּבְבְבוֹים בְּבְּבְבְּבְבְיבוֹים בְּבְבְבְיבוּב וּבְ

-⊗ RASHI ശ-

הַיָה משָׁה יָכוֹל לַדוּן אֶת יִשְׂרָאֵל, אַדָם שָׁהוֹצִיאַם מִמִּצַרַיִם וָקַרַע לַהֵם אֵת הַיָּם וְהוֹרִיד אֶת הַמָּן וְהֵגִיז אָת הַשָּׁלֵו לֹא הַיָה יַכוֹל לְדוּנָם? אֵלֶא כַּךְ אַמֵר לְהַם: ה' אֱלֹהֵיכֶם הָרַבָּה אֶתְכֶם, הָגָדִּיל וְהַרִים אֶתְכֶם עַל דַּיַנִיכֶם, נַטַל אֵת הַעֹנֵשׁ מִכֶּם וּנְתַנוֹ עַל הַדַּיַנִים. וְכֵן אַמַר שָׁלֹמה ּוֹ: ״בִּי מִי יוֹכַל לְשָׁפֹּט אַת עַמַּךְ הַכַּבֵּד הַזֶּה״. אֶפִשָּׁר, מִי שֶׁכָּתוּב בּוֹּ־וּ: ״וַיֶּחִכַּם מִכָּל הָאָדָם״, אוֹמֶר: מִי יוֹכֵל לִשְׁפַּט? אֱלַא כַּךְ אַמַר שְׁלֹמה: אֵין דַיַנֵי אָמָה זוֹ כִּדַיָנֵי שָׁאָר הָאָמוֹת שֶׁאָם דְּן וְהוֹרֵג וּמַכֵּה וָחוֹנֵק וּמַטֵּה אֶת דִינוֹ וְגוֹזֵל, אֵין בָּכַךְ כִּלוּם, אַנִי אָם חִיַּבִתִּי מַמוֹן שֵׁלֹא כַדִּין, נִפְשׁוֹת אֲנִי נִתְבָּע, שַׁנַאַמַר 10: "וַקָבַע אָת קֹבַעִיהֵם נַפָּשׁ": 10 וְהָּנָבֶם הַיּוֹם **בְּבוֹרָבֵי הַשַּׁמִיִם.** וְכִי כִּכוֹכְבֵי הַשַּׁמַיִם הַיוּ בִּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וָהָלֹא לֹא הַיוּ אֱלַא שְׁשִׁים רְבּוֹא, מַהוּ ״וְהִנְּכֶם הַיּוֹם״? הַנָּכֶם מִשׁוּלִים כַּיּוֹם, קַיַּמִים לְעוֹלַם כַּחַמֵּה וְכַלְבַנָה וככּוֹכבים: 7 פָּנוּ וּסְעוּ לְכֶם. זוֹ דֶּרֶךְ עַרְד וְחָרְמָה: וּבֹאוּ הַר האמרי. כמשמעו: ואל כל שכניו. עמון ומואב והר שַּׁעִיר: בַּעַרַבָּה. זָה מִישׁוֹר שֵׁל יַעַר: בַּהַר. זָה הַר הַמֵּלֶר: וּבַשְּׁפֵּלָה. זוֹ שְׁפֵלַת דָּרוֹם: וּבַנָגֵב וּבְחוֹף הַיָּם. אַשָּׁקּלוֹן וִעַזַּה וִקֶּסָרִי וִכוּ׳, כִּדְאִיתַא בִּסְפָרֵי: **עַד הַּנָּהַר** ָהַגַּרל. מִפְּנֵי שַנַזְכֵּר עם אָרֵץ יִשְׂרָאֵל קוֹרָאוֹ גַּדוֹל, משַׁל הַדִּיוֹט אוֹמֵר: עַבֶּד מֵלֶךְ מֵלֶךְ, הְדַּבֶּק לְשַׁחַנֵר וִיִשְׁתַּחֵווּ לְךָּ, קָרַב לְגַבֵּי דְהִינַא וְאִידְהַן: 8 רְאָה נַתַּהָּי. בָּעֵינֵיכֶם אַתֵּם רוֹאִים, אֵינִי אוֹמֵר לַכֶם מַאמֵד וּמִשַּׁמוּעַה: בּאוּ וּרָשׁוּ. אֵין מִעַרִעֵר בַּדְּבָר וְאֵינְכֶם צריכים למלחמה, אלו לא שלחו מרגלים לא הָיוּ צָרִיכִין לִכְלֵי זַיִן: **לַאֲבֹתֵיכֵם.** לָמָה הִזְכִּיר שוּב "לְאַבְרָהַם לִיצְחַק וּלְיַעֵקֹב"? אֵלַא: אַבְרָהַם כָּדֵאי ּלָעַצְמוֹ, יִצְחַק כָּדֵאי לְעַצְמוֹ, יַעֵקֹב כִּדָאי לְעַצְמוֹ: י ואמר אַלכם בַּעָת הָהוא לאמר. מַהוּ לֵאמר? אַמַר 9 וַאמר אָלכם בַּעָת הָהוּא לַאמר. לַהָם משָה: לא מַעַצְמִי אַנִי אוֹמֵר לַכֶם אֵלַא מִפִּי הַקֶּרוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לא אוּכַל לְבַדִּי וְגוֹי. אֵפְשַׁר שֵׁלֹא

14. מלכים־א ג, ט. 15. שם ה, יא. 16. משלי כב, כג.

noble stature is compounded **by** your quantitative **magnitude**, which is already too great for one man to act as sole judge, and is moreover destined to increase greatly.⁵⁹

-∞ CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

relationship with Him, without advancing and ascending. This idea is also articulated in the Prophets, where the human potential to progress in Divine consciousness is contrasted with the angels' lack of this potential: "If you go in My ways...I will make you into those who walk [i.e., constantly move forward] among these [angels, who merely] stand here." Angels, being personified emotional states of involvement with God, are static, whereas human beings can progress from one level of emo-

tional involvement with God to another. In fact, we should strive to reach the next level of spirituality as soon as we become aware of its existence.⁶¹

Furthermore, this verse teaches us not to cloister ourselves in the study hall, devoting ourselves exclusively to our own self-refinement. Rather, God challenges us to leave this pristine and holy environment, traveling to a place far from "His mountain," to illuminate even these distant places with the Divine light of the Torah.⁶²

^{59.} Likutei Sichot, vol. 39, pp. 1-6. 60. Zechariah 3:7. 61. Likutei Sichot, vol. 24, p. 18. 62. Likutei Sichot, vol. 2, p. 695.

- 7 Turn northward and journey into the land. Come first to the central mountain, occupied by the Amorites,⁴⁹ and afterward to all its neighboring places—Edom, Moab, and Ammon.' (God made this statement when He intended to give us these three lands together with the seven lands of Canaan proper;⁵⁰ He later rescinded this intention.⁵¹) 'Traverse the wooded plain of the Jordan valley; the mountainous area west of this plain; the lowland south of these mountains; the western lowlands—from their southern border northward along the seashore until the northern border of the land of the Canaanites—and finally, all of Lebanon, until the Euphrates River, which is known as "the great river" due to its association with the Land of Israel.⁵²
- 8 See now how miraculously fast you will travel from Mount Sinai to Ritmah. This will demonstrate to you that I have virtually set the land before you. You will not have to rely on the promise you heard from Me in Egypt⁵³ nor on the assumption that since I was able to perform miracles for you in Egypt and at the Sea of Reeds I can probably do so for you now, as well. Furthermore, once the neighboring nations hear how miraculously fast you traveled, they will acknowledge that the land belongs to you by Divine right and will no longer contest your claim to it. And do not worry that they will nonetheless try to defend their land; I guarantee you that they will vacate it of their own accord and that you will meet with no armed resistance. You do not even need to frighten them by brandishing your weapons. All you need to do is come and take possession of the land. For this is the land that I, God, swore to your forefathers—to Abraham, to Isaac, and to Jacob, each of whose merit is independently sufficient to earn you this miraculous Divine intervention—to give them and their descendants after them.' In fact, however, by sending out the scouts, you demonstrated that you did not trust in God's promise of miraculous assistance. You therefore forfeited this degree of Divine intervention; you will thus have to contend with the nations that presently occupy the land and conduct your conquest by natural means.54

Rebuke Regarding the Judiciary

- 9 Meanwhile, **I said to you at that time**, while we were still at Mount Sinai, **conveying** what God told me in accordance with my father-in-law Jethro's suggestion, ⁵⁵ **'I cannot alone bear** the burden of adjudicating all the legal cases **you** bring before me, because
- 10 God, has made you great—i.e., into the noblest nation on earth—by selecting you to carry out His mission. He has also ennobled you by promising to make you His eternal nation,⁵⁶ and thus, behold, by virtue of this promise, you are already today as everlasting as the sun, the moon, and the stars of heaven. True, you are only eternal collectively, as a people, but each one of you expresses and partakes individually of your collective immutability, just as each star is a unique and integral constituent of the celestial array.⁵⁷ Because you possess this lofty stature, God has made it a capital crime to inadvertently misjudging even a civil case of yours.⁵⁸ Moreover, the qualitative difficulty in judging you due to your

^{49.} See Numbers 13:29; below, v. 19-20, 43-44; Joshua 10:6 ff. **50.** See Genesis 15:18-21, Exodus 3:8, 23:31. **51.** Numbers 20:13. **52.** Genesis 15:18; *Sefer HaSichot* 5750, vol. 2, p. 626, notes 105-107. **53.** Exodus 3:17, 4:31. **54.** *Likutei Sichot*, vol. 34, pp. 1-7. **55.** Exodus 18:13-26. **56.** Genesis 17:7. **57.** See Overview to *parashat Shemot*; Rashi on Exodus 1:1. **58.** *Sanhedrin* 7a; Proverbs 22:22-23.

11 יְהוָּה אֶלהֵי אֲבְוֹתִּבֶּם יֹפֵף עֲלֵיכֶם כָּבֶם אֶּלֶף פְּעָמֵים וַיַּבָרֵךְ אַתִבֶּם כַּאַשֵּׁר דְּבֵּר לָבֵם:

שני 12 אֵיכָה אָשֶׂא לְבַדֵּי מִיְרְחַכֶּם וּמִשַּׂאָכֶם וְרִיבְכֶּם:
 הַבְּי לְכֶב אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנֵים וִידֻעִים לְשִׁבְּמֵיכֶּם וַאֲשִׁימֵם בְּרֵאשִׁיכֵם בַּרָאשִׁיכֵם בַּרָאשִׁיכֵם בַּרָאשִׁיכֵם וַאָּבֶיוֹ אֹתְי וַתְּאמְרוֹ מְלֹבְיתַ לְעֲשְׂיֹת לֵבְעִים וֵאֶבֵּוֹ אַתְּי וַתְּאמִים עֲלֵיכֶם שָּׂרֵי אֲשָׁיֹם חֲכָמִים וְאָרֵים וְאֶבֵי שִׁבְּים שְׁלֵיים וְאָבֶים וְאָבִי מְאַוֹת וְשָׂבֶי חֲמִשִּׁים וְאָבֵי עֲשְׂרֹת וְשְׁמְרִים אָלֵיכִם שְׂרֵי אַשְּׂרֹת וְשְׁמְרִים לִשְׁבְּים וְשָׂבֵי מֵאוֹת וְשָׂבֶי חֲמִשִּׁים וְשָׂבֵי עֲשְׂרֹת וְשְׁמְּרִים לִּשְׁבְּטִיכֵם:

יוֹסֵף אַלָּהָא דַאַבָהַתְכוֹן יוֹסֵף עליכון כותכון אַלף זמנין ויברך יתכון כמא די מליל לכון: 12 אַיכִדִין אַסוֹבַר בַּלְחוֹדִי טַרְחַכוֹן וְעָסְקֵיכוֹן וְדִינָכוֹן: 13 הָבוּ לְכוֹן גָבָרִין חַבִּימִין וְסוּכִלְתָנִין וּמַדְעַן לִשָּׁבְטֵיכוֹן וַאֲמַנְּנוֹן רֵישִׁין עֵלֵיכוֹן: ואמרתון 14 ואַתיבתון יתי תַּקִּין פָּתִגַּמָא דִי מַלֶּלְתַּ לְמֵעבָּד: 15 וּדְבַרִית יַת רֵישֵׁי שָׁבְטֵיכוֹן גִּבְרִין חַבִּימִין וּמַדְעַן וּמַנֵּיתִי יַתְהוֹן רֵישִׁין עַלִיכוֹן רַבַּנִי אַלְפִין וַרַבַּנִי מַאוַתַא וְרַבָּנֵי חַמִשִּׁין וְרַבָּנֵי עֲשׁוֹרְיַתָא וַסַרְכִין לְשָׁבְטֵיכוֹן:

⊗ ONKELOS ଔ

-⊗ RASHI 🗷

בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הַגוּן הוּא, אַבַל אַתֵּם מַכִּירִין בּוֹ, שַׁאַתֵּם גַּדְּלְתֵּם אוֹתוֹ, לְכָךְ נָאֱמַר ״וִידָעִים לְשָׁבְטֵיכֶם״: בְּּרָאשַׁיבֶם. רַאשִׁים וּמִכְבַּדִים עֵלֵיכֶם, שַׁתִּהִיוּ נוֹהַגִּין בַּהֶם כַּבוֹד וְיָרָאָה: **וַאֲשִׂימֵב.** חַסֵר יו״ד¹⁸, לַמֵד שֵׁאַשִּׁמוֹתֵיהֵם שֵׁל יִשְׂרָאֵל תִּלוּיוֹת בְּרָאשֵׁי דַיַּנֵיהֶם, שֵהַיַה לַהֶם לְמְחוֹת וּלְכַוּון אוֹתַם לַדֵּרֶךְ הַיִּשַּׁרָה: 14 וַתַּעֵנוּ אֹתִי וְגוּ׳. חַלַטְתֵּם אֵת הַדַּבַר לָהַנָאַתְכֵם, הַיָּה לָכֵם לְהַשִּׁיב: רַבֵּנוּ משָה, מִמִּי נַאָה לְלִמֹד, מִמְּךּ אוֹ מְתַּלְמִידְךּ, לא ּמִמָּךּ, שֵׁנִצְטַעַרִתַּ עַלֵּיהַ — אֱלָא יַדַעְתִּי מַחִשְׁבוֹתֵיכֶם, הַיִּיתֶם אוֹמְרִים: עַכְשַׁוֹ יִתְמַנוּ עַלֵּינוּ דַּיַנִין הַרְבֶּה, אָם אֵין מַכִּירֵנוּ אַנוּ מִבְיאִין לוֹ דוֹרוֹן וְהוּא נוֹשֵׂא לַנוּ פַנִים: לַ**עשוֹת.** אָם הַיִיתִי מִתְעַצֵּל, אַתֵּם אוֹמְרִים: עשה מהַרָה: 15 וָאֶקָח אֶת רָאשׁי שִׁבְטֵיכֶם. מִשְׁכְתִּים בָּדְבַרִים: אַשָּׁרֵיכֶם, עַל מִי בַּאתֶם לְהַתְמַנּוֹת, עַל בְּנֵי אַבְרַהַם יִצְחַק וְיָעֵקב, עַל בְּנֵי אַדַם שֶׁנְּקָראוּ אַחִים וְרַעִים, חֵלֶק וְנַחֲלָה וְכָל לִשׁוֹן חִבָּה: אֲנָשִׁים חֲכְמִים וּיִדְעִים. אֲבַל נְבוֹנִים לֹא מַצַאתִי. זוֹ אַחַת מִשֶּׁבַע מדות שַאַמַר יִתְרוֹ לִמשֶה, וְלֹא מַצַא אֱלָא שַׁלֹשׁ: אָנָשִׁים צַדִּיקִים, חֲכָמִים וִידָעִים: רָאשִׁים עֲלֵיכֶם. ֶּשֶׁתִּנְהַגוּ בָהֶם כָּבוֹד, רָאשִׁים בִּמִקְח, רָאשִׁים בִּמִמְכָּר, רָאשִׁים בִּמַשָּׂא וּמַתָּן, נִכִנָּס אַחֲרוֹן וִיוֹצֵא רִאשׁוֹן: **שְּׂבִי** אַלָפִים. אַחַד מִמְנָה עַל אֵלֶף: שַׂרֵי מֵאוֹת. אַחַד מִמְנָה עַל מֵאַה: וִשׁ**טִרִים.** מִנִּיתִי עַלֵיכֵם לְשָׁבְטֵיכֵם, אֵלוּ הַכּוֹפָתִין וָהַמַּכִּין בִּרְצוּעָה עַל פִּי הַדַּיַנִין:

11 יֹסֶף עַלֵּיכֶם כַּכֶם אֵלֶף פָּעַמִים. מַהוּ שׁוּב ״וִיבַרֶךְ אתכם כאשר דבר לכם"? אלא אמרו לו: משה, אתה נוֹתֶן קָצְבָה לְבַרְכַתֵנוּ, כִּבַר הָבָטִיחַ הַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא אָת אַבְרַהַם־יו: ״אֵשֶׁר אָם יוּכַל אִישׁ לְמִנוֹת״ וְגוֹי! אַמַר לָהָם: זוֹ מִשֶּׁלִי הִיא, אֲבָל הוּא ״יְבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דְבֵּר לַכֶם": 12 אֵי**כָה אֲשַׂא לְבַדִּי.** אָם אמַר לְקַבֵּל שָׁבָר, לא אוּכַל, זו הִיא שֶׁאָמַרְתִּי לְכֶם: לא מֵעַצְמִי אָנִי אוֹמֶר לַכֶם אֻלָּא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא: טַרְחֲבֶם. מִלְמֵד שֶׁהַיוּ יִשְׂרָאֵל טַרְחַנִין, הַיָה אֱחַד מֵהֶם רוֹאֵה אֶת בַּעַל דִּינוֹ נוֹצֶחַ בַּדִּין, אוֹמֶר: יֵשׁ לִי עֵדִים לְהַבִּיא, יַשׁ לִי רָאָיוֹת לִהָבִיא, מוֹסִיף אֲנִי עֲלֵיכֶם דַּיָּנִין: וּמַשַּׁאַבֶּם. מִלַמֵּד שָהַיוּ אֵפִּיקוֹרְסִין, הַקְדִים משָׁה ּלְצֵאת, אָמָרוּ: מָה רָאָה בֶּן עַמִרָם לְצֵאת, שֶׁמָּא אֵינוֹ שַׁפוּי בִּתוֹךְ בֵּיתוֹ! אֶחַר לַצֵאת, אַמְרוּ: מַה רַאַה בֵּן עַמָרָם שָׁלֹא לַצֵאת, מַה אַתֶּם סְבוּרִים, יוֹשֶׁב וְיוֹעֵץ עליכם עצות, וחושב עליכם מחשבות: ורי**בכם.** מִלַמֵּד שֵׁהָיוּ רוֹגִנִים: 13 הָבוּ לְכֶב. הַזְמִינוּ עַצִּמִכֶּם לַדַּבַר: אַנַשִּׁים. וִכִי תַעֵלֵה עַל דַעַתְּךְ נַשִּׁים, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אַנָשִׁים"? צַדִּיקִים: **חֲכַמִּים.** כָּסוּפִים: וּנָבֹנִים. מְבִינִים דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר, זוֹ הִיא שֵׁשָּאַל אַרִיּוֹס אַת רַבִּי יוֹסֵי: מַה בֵּין חֲכַמִים לְנָבוֹנִים? חַכַם דּוֹמֶה לִשָּׁלְחָנִי עֲשִׁיר, כִּשֶׁמִּבִיאִין לוֹ דִּינָרִין לִרְאוֹת רוֹאָה, וּכִשָּאֵין מִבִּיאִין לוֹ יוֹשֶׁב וְתוֹהֵא; נַבוֹן דּוֹמֶה לְשָׁלְחַנִי תַגַּר, כִּשָּׁמִבִיאִין לוֹ מַעוֹת לְרָאוֹת רוֹאֱה, וּכִשָּאֵין מִבִיאִין לוֹ הוּא מְחַזֵּר וּמֵבִיא מִשַּׁלוֹ: וִידְעִים **לִשְׁבְטֵיכֵם.** שֲהֶם נָכַּרִים לָכֵם, שֵׁאָם בַּא לְפַנֵי מִעְטַף

. בראשית יג, טז. 18. עיין "מנחת שי", פירושי רש"י על התורה, יוסף הלל, ובשאר מפרשי רש"י.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03

11 You complained: Why did Moses express his blessing in a way that made the people feel obligated to challenge its scope? Could he not have made it clear that he was simply adding, so to speak, to the limitless blessing already promised by God?

Moses knew that God desires His people's prayers and that their prayers and fervent desire are what elicits Divine bounty. He therefore spoke this way in order to arouse the Jews to pray and request God's blessing themselves.⁷⁰

- 11 For I bless you that God, God of your forefathers, add to you a thousand times as many descendants as you presently number!' When you heard me quantify my blessing to you—even though you understood that I meant 'a thousandfold' only figuratively—you complained that I was limiting your population growth, whereas God had promised Abraham that his offspring would increase without limit.⁶³ I therefore replied to you, 'I, being human, can only express my blessing in finite idioms. As for God, however, may He bless you as He spoke concerning you.'⁶⁴
- ♦ Second Reading 12 Returning to the subject of judging you, I said: 'It could be argued that although judging you by myself entails awesome responsibility, it also earns great reward, so I should nonetheless want to judge you all by myself. But even if I wanted to, God has specifically instructed me not to do so. So how, then, can I bear this burden myself? Furthermore, you are constantly complicating the legal process with your troublesome penchant for always producing new evidence and witnesses; with your burdensome mistrust of me; and with your constant strife, because of which you are constantly going to court. How can I bear this all by myself?
  - 13 Therefore, as God has instructed me to tell you, **ready yourselves** for the appointment of **men** who are God-fearing; who command respect for their integrity; who are unattached to their wealth; and who are righteous, **wise** (i.e., insightful), **understanding** (i.e., able to deduce new laws from legal precedent), **and** who are **known among your tribes** for their impeccable reputations.⁶⁵ **I will appoint them as your** judges. Treat them as your **heads**, i.e., with proper respect, for as your judges they will be responsible for inculcating you with moral integrity and will therefore bear responsibility for your sins.'
  - 14 Now, you should have protested this plan, insisting on being led and judged by me personally rather than by any disciple of mine. But **you answered me and said, 'The plan you have spoken is good for us,'** because you believed that judges of lesser stature would be open to accepting bribes. Moreover, when you saw that I was reluctant to implement this plan, you urged me **to do** it quickly.
  - 15 In setting out to implement it, however, I only found a sufficient number of men who possessed three out of the seven qualities God told me to seek out: righteousness, insight, and impeccable reputation. (I did indeed find men capable of basic deductive reasoning, just as I had when I was recruiting artisans to construct the Tabernacle and its furnishings, 66 but I did not find men possessing sufficient deductive powers to be able to derive new laws from legal precedent. 7 I convinced these righteous, wise, and notable men to be the heads of your tribes by pointing out to them what an honor it would be to lead and judge the descendants of the patriarchs, the people whom God loves so dearly. I made them dignitaries over you by enjoining you to treat them with respect, giving them the first right to buy, sell, state their opinions, and enter or leave a room. I then appointed them as leaders over thousands, leaders over hundreds, leaders over fifties, and leaders over tens. I made these judges responsible for not only rendering judgment but for executing justice, as well, 8 but I also appointed floggers over your tribes to help the judges administer lashes if they were unable to do so themselves. 9

-80 ONKELOS 08-

16 נפּקַדית יָת דַינֵיכוֹן בְּעְדְּנָא דִי הַיְנִיכוֹן בְּעָדְּנָא וְהַיָּא לְמִימֶר שְׁמְעוּ בִין אֲחִיכוֹן הַתְּנָמִיּא דִי יִקְשֵׁי מִנְּכוֹן בְּעָדְּנָא מִלִּי מִיְרָהוּ וְבִין גִּיוֹרֵהוּ וּרְחֲלוּן מִן קְדָּרָא וּבִין גִּיוֹרֵהוּ דִּינָא מִלִּי מְעִרְּין לְא תִּדְחֲלוּן מִן קְדָּרְבוּן אָשְׁמְענּן לְא תִדְחֲלוּן וּפְּקָרְבוּן הִּקְרָבוּן הִּקְרָבוּן הִיִּעְא בִיי יִקְשֵׁי מִנְּכוֹן הְּעָקְרבוּן הִיקְאָי דִּי יִקְשֵׁי מִנְּכוֹן הְעָקְרבוּן בְּעָדְנָא מִנְּכוֹן בְּעָדְנָא מִנְּכוֹן בְּעָדְנָא מִיִּרְבוּן בְּעָדְנָא מִנְּכוֹן בְּעָדְנָא מִנְּכוֹן בְּעָדְנָא מִיִּרְבוּן בְּעָדְנָא מִיִּרְם בְּעַרְנָא מִיִּי בְּיִי הוּא בְּעִי הַהִּיא יָת כָּל פִּתְנְּמִיִּא דִּי תְעבּדוּוּ:

16 נְאַצַּיֶּה אָת־שִּׂפְּמֵיכֶּם בָּעֵת הַהָּוֹא לֵאקֹר שָׁמְעַ בֵּין־ זוֹ לְאִ־תַבָּירוּ בְּנִים בַּפִּשְׁבָּמ כַּקְמְן כַּנְּדל הִשְּׁכְעׁוּן לְא הָגוּרוּ מִפְּנִי־אִּישׁ בִּי הַפִּשְׁבָּמ לֵאלֹהֵים הָוּא וְהַדְּבָר אֲשֵׁר יִקְשָּׁה מִבֶּּם תַּקְרְבִוּן אֵלֵי וּשְׁמַעְתִּיו: 18 וְאָצַוָּה אָתְכֶם בָּעֵת הַהָּוֹא אָת בָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעְשְׁוּוְ: אָרְכֶם בָּעֵת הַהָּוֹא אָת בָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעְשְׁוּוֹן:

-∞ RASHI 🗷-

תאמַר: זֵה עַנִי הוּא וַחֲבֶרוֹ עַשִּׁיר וּמִצְוַה לְפַרְנָסוֹ, אַזַכֵּה אֵת הֵעָנִי וִנִמִצָא מִתְפַּרְנֵס בִּנִקִיוּת. דְּבָר אַחֵר: שַלא תאמַר: הַיאַך אַנִי פּוֹגַם כָּבוֹדוֹ שֵׁל עַשִּׁיר זָה בְּשָׁבִיל דִינָר, אֲזַכֵּנוּ עַבְשָׁו, וּבְשֵׁיֵצֵא לַחוּץ אֹמַר לוֹ: תֵּן לוֹ, שֵׁאַתַּה חַיַּב לוֹ: לֹא תַגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ. לֹא תִירַאוּ. דַבַר אַחֵר: "לֹא תַגוּרוּ", לֹא תַכְנִיס דְבַרִיךְ מִפְנֵי אָישׁ, לְשׁוֹן ״אֹגֶר בַּקָּיִץ״²: בִּי הַמְּשָׁבְּט לֵאלהִים הוא. מַה שַּאַתַּה נוֹטֵל מִוָה שֵׁלֹא כַדִין אַתַּה מַזְקִיקְנִי לָהַחֲזִיר לוֹ, נִמְצָא שֶׁהְשֵּיתָ עָלַי הַמִּשְׁפָּט: תַּקְרְבוּן אַלִי. עַל דַּבַר זָה נָסְתַּלֶק מִמֵנוּ מִשְׁפַּט בְּנוֹת צְלַפְחַד. וֹבֵן שִׁמוֹאֵל אָמַר לְשָׁאוֹל צֹּי: ״אָנֹכִי הָראֵה״, אָמַר לוֹ הַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא: חַיֵּיךּ, שָׁאַנִי מוֹדִיעַךְ שָׁאֵין אַתַּה רוֹאָה. וָאֵימַתֵי הוֹדִיעוֹ? כַּשָּׁבַּא לְמִשֹׁחַ אֵת דַּוִד²: ״וַיַּרָא אֵת אֱלִיאָב וַיֹּאמֵר אַךְ נָגֵד ה׳ מִשִּׁיחוֹ״, אָמַר לוֹ הַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא: וִלֹא אֲמַרְתַּ אֲנֹכִי הַרוֹאֵה, ״אֵל ַתַּבֶּט אֵל מַרָאָהוּ"²⁵: 18 **אַת כַּל הַדְּבַרִים אֵשֶׁר הַּעֲשׂוּן.** אַלוּ עשַׂרַת הַדְּבַרִים שַׁבֵּין דִינֵי מַמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפַשׁוֹת: 16 ואצוה את שפטיכם. אמרתי להם: הוו מתונים בַּדִּין, אָם בַּא דִין לְפַנֵיךּ פַּעָם אֲחַת וּשָׁתַּיָם וְשַׁלֹשׁ, אַל תֹאמַר: כָּבָר בָּא דִין זֵה לְפָנֵי פָּעָמִים הַרְבֵּה, אֱלָא הֵיוּ נוֹשָׂאִים וְנוֹתְנִים בּוֹ: בָּעֵת הַהָּוֹא. מְשֵׁמִנִּיתִים אָמַרְתִּי לַהָם: אֵין עַכְשַׁוֹ כָּלְשֵׁעֲבַר, לְשֵׁעַבַר הֵיִיתֵם בְּרְשׁוּת עַצְמַכֶם, עַכָשַׁו הָרִי אַתָּם מִשְׁעַבַּדִים לַצְבּוּר: שָׁמֹעָ. יַנְיוֹר"י. אודנ"ט בָּלַעֲז", כָּמוֹ: "זַכוֹר" הְוֹם, אודנ"ט בָּלַעֲז", כָּמוֹ: יבין גַרוֹ. זֶה בַּעַל דִּינוֹ שֶׁאוֹגֵר עָלְיו דְּבָרִים. דָבָר אַחֵר: ״וֹבֵין גַרוֹ״, אַף עַל עָסְקֵי דִּירָה בֵּין חֲלָקַת אַחִים, אַפָּלוּ בֵּין תַנוּר לְכִירַיִם: 17 לֹא תַבּירוּ בָנִים בַּמְשְׁבַּט. וַה הַמִּמְנֵה לְהוֹשִׁיב הַדִּיָּנִים, שֵׁלֹא יֹאמַר: אִישׁ פְּלוֹנִי נַאָה אוֹ גַבּוֹר, אוֹשִׁיבֶנוּ דַיַּן; אִישׁ פַּלוֹנִי קרוֹבִי, אוֹשִׁיבֵנוּ דַיַּן בַּעִיר, וְהוּא אֵינוֹ בַּקִי בִּדִינִין. נִמְצֵא מְחַיָּב אֵת הַזַּכַּאי וּמְזַכֵּה אֵת הַחַיָּב, מַעֵלֵה אַנִי עַל מִי שֶׁמְנַהוּ כָאַלוּ הָכִּיר פַנִים בַּדִּין: **כַּקטן כַּגַּרל תִּשְׁמַעוּן.** שַּיָּהֵא חָבִיב עַלֵיךְ דִּין שֵׁל פָּרוּטָה כִּדִין שֵׁל מֵאָה מֶנֶה, שֶׁאִם קָדִם וּבָא לִפָּנֶיךְ לֹא תִסַלִּקֵנּוּ לְאַחֲרֵיךְ. דָבָר אַחֵר: ״בַּקָטן בַּגָּדל תִּשְׁמַעוּן״ כִּתַרְגוּמוֹ, שֵׁלֹא

עם טז, ז. בברים ה, יא. 22. משלי י, ה. 23. שמואל־א ט, יט. 24. שם טז, ו. 25. שם טז, ז. $\dot{\psi}$ קעֶכֶם. 20. שמות כ, ז. 21. דברים ה, יא. 22. משלי י, ה. 23. שמואל־א ט, יט. 24.

≈ A CLOSER LOOK ❖

[continued...] of the defendant. (5) In a civil case, apprentice judges may speak either in favor of or against the defendant; in capital cases, they may speak only in his favor. (6) In civil cases, a judge may retract his vote either in favor of or against a defendant; in capital cases, he may retract it only if it was against the defendant. (7) In civil cases, if the court's discussion of the case continues into the night, the judges may render their decision at night; in capital cases, they must postpone rendering their decision until the following day. (8) In a civil case, if the court decides against the

defendant, they may pronounce their verdict on the same day the case was discussed; in a capital case, they must wait until the next day to pronounce the verdict in order to allow time for additional evidence to be brought in his favor. (9) In civil cases, the eldest judge gives his opinion first, but in capital cases, the youngest gives his opinion first in order that no judge be influenced by the opinion of an elder judge. (10) A judge of illegitimate birth may serve in a civil case, but not in a capital case.⁷²

^{72.} Sanhedrin 4:1.

16 I commanded your judges at that time, saying, 'You are no longer private individuals; you are now public servants. Therefore, hear disputes between your brothers and deliberate over them repeatedly, even if you have adjudicated similar cases in the past and would thus be inclined to render a hasty decision. Furthermore, judge justly between every man and his fellow, even in cases between people when one litigant makes accusations without producing evidence, and even in seemingly petty disputes over the division of inherited property.

17 When you appoint other judges, you must not favor persons with respect to criteria other than their ability to judge correctly; if you do, I will hold the one who made the appointment responsible for his appointee's errors in judgment. You must hear a dispute involving a small amount of money just as readily as a dispute involving a large amount; do not postpone the former in deference to the latter. In addition, you must hear the claims of a poor person in the same impartiality with which you hear those of a rich person: do not rule in favor of a guilty poor person in order to force his rich litigant to support him, and do not rule publicly in favor of a guilty rich person in order to safeguard his reputation and then tell him privately that he is really guilty and should pay the innocent poor person his due. You must neither fear any man nor withhold your words on account of any man, for the ultimate responsibility for correct judgment is Gop's: if you pervert justice, God will be forced to redress any injustice you have caused. Bring to me any case that is too difficult for you and I will hear it myself.'

18 At that time, I commanded you to do all the things you should do in order to differentiate between civil and capital cases.

-∞ CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

16 Hear between your brothers: The Ba'al Shem Tov interpreted this phrase allegorically:

Hear: One who has a spiritual sense of hearing can "hear" (i.e., be sensitive to) God's boundless love for every Jew.

Between your brothers: The root of the Hebrew word for "between" (bein) is the same as that of the word for "understanding" (binah). Thus, a person with a spiritual sense of hearing understands the innate

greatness of *your brothers*—i.e., of every Jew—and will therefore appreciate them and socialize with them. Therefore,

Hear: If someone desires to reach such a level of spiritual sensitivity—

Between your brothers: he should associate with the simple folk and be sensitive to the fact that each and every Jew, even the simplest among them, is "your brother."⁷¹

> A CLOSER LOOK ◆

[18] I commanded you: The following are the procedural differences between civil and capital cases: (1) Civil cases may be adjudicated by a court of three judges; capital cases require a court of 23 judges. (2) In civil cases, the arguments presented first may be either in favor of or against the defendant; in capital cases, the arguments presented first must be in favor of

the defendant. (3) In civil cases, a ruling against the defendant may be decided by a majority of one; in capital cases, a ruling against the defendant requires a majority of two. (4) In civil cases, if further evidence is produced after the verdict has been pronounced, it may be used to reverse the verdict either in favor of or against the defendant; in capital cases, only in favor

^{71.} Igrot Kodesh Admor Mehorayatz, vol. 4, pp. 96 ff.

——⊗ ONKELOS ଔ—— 19 וּנְטַלְנָא מֵחֹרֵב וְהַלִּיכְנָא יָת כָּל מַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחִילָא הַהוּא דִּי חֲזֵיתוּן אֹרַח טוּרָא דֶאֱמוֹרָאָה כְּמָא די פַּקֵּיד יְיָ אֱלְהָנָא יָתָנָא וַאֲתֵינָא עַד רְקַם גֵּיאָה: 20 וַאֲמָרִית לְכוֹן אָתִיתוּן עַד טוּרָא דֶאֱמוֹרָאָה דַּייָ אֱלְהָנָא יָהַב לְנָא: 21 חֲזִי יְהַב יִיָּ אֱלְהָרְ קֶדְמָרְ יָת אַרְעָא סַק אַחֲסֵין בְּמָא דִי מַלֵּיל יְיָ אֱלְהָא דַאֲבָהָתְךּ לָךְ לָא תִדְחַל וְלָא תִּתְּבָר: צב וּקְרֵיבְתּוּן לְוָתִי כֻּלְכוֹן וַאֲמַרְתּוּן zz נִשְׁלַח גָּבְרין קֶדְמָנָא וִיאַלְלוּן לְנָא יָת אַרְעָא וִיתִיבוּן יָתָנָא פָּתְגָמָא יָת אָרְחָא דִּי נָסַק בַּהּ וְיָת קּרְוַיָּא דִּי נעוֹל לְהַן: 23 וּשְׁפַר בְּעֵינֵי פִּתְגָּמָא וּדְבָרִית מִנְּכוֹן הְּרֵין עֲשַׂר גְּבְרִין גַבְרָא חַד לְשִׁבְטָא: 24 וְאָתְפְּנִיוּ וּסְלִיקוּ לְטוּרָא וַאֲתוֹ עַד נַחֲלָא דְאַתְכָּלָא וְאַלִּילוּ יָתַה: 25 וּנְסִיבוּ בִידִיהוֹן מֵאָבָּא דְאַרְעָא וַאֲחִיתוּ לָנָא וַאֲתִיבוּ יָתָנָא פִּתְגָּמָא וַאֲמָרוּ טָבָא אַרְעָא דַּייָ אֱלְהָנָא יָהֵב לְנָא: וַלָא אֲבִיתוּן לְמִסְּק וְסְרֵיבְתּוּן 26 עַל מֵימְרָא דַייָ אֱלְהַבוֹן:

19 וַנְּפַע מֵחהַב וַנֵּלֶך אַת כָּל־הַמִּדְבֶּר הַנְּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהָּעֹר דְנָהְ הַרְ הַבְּעֹר בְּנָעִי בַּאֲשֵׁר צְנָה יְהְנָה הַרְ הַבְּעֹר בְּנָעִי בַּאֲשֵׁר צְנָה יְהְנָה אֲלֹהֵינוּ אֹתֻנוּ וַנְּבָּא עַד כְּרֵשׁ בַּרְנַעֵי: 20 וֵאֹמֵר אָלֵכֶם בְּאַתֶּם עַד־הַר הָאֱמִּרִי אֲשֶׁר־יְהְנְה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לְנוּ: 21 רְאֵה נְתַן יְהוֹה אֱלֹהֶיף לְפָנֶיף אֶת־הָאֶרִין עֲלֵח הִשׁ בַּרְנֵעִי הַבָּר יְהוֹיָה אֱלֹהֵי בְּבָּלִיף אֶל־הִינוּ בְּבָּר יְהוֹיָה אֱלֹהֵי בְּבָּלִיף לְּדְ אַל־הִינֵץ וְאַל־ בְּבָּר יְהוֹיָה אֱלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה אֱלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה אֱלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה אֲלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה אֲלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה אֲלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה הַאָּרִי בְּבָּר יְהוֹיָה בְּבָּר הַבְּבְּר יְהוֹיָה בְּבָּר יְהוֹיָה אֲלֹהֵי בְּבָּר יְהוֹיָה בְּבָּר יְהוֹיָה בְּבָּר יְהוֹיָה בְּבָּר יְהוֹיָה בְּבָּר יְהוֹיִה בְּבָּר יְהוֹיָה בְּבִּר יְהוֹיָה בְּבִּיה בְּבִּר יְהוֹיִה בְּבִּיה בְּבִּר יְהוֹיִה בְּבִּיר בְּבִּר יְהוֹיִה בְּבִּר יְהוֹיִה בְּבִּר יְהוֹיָה בְּבִּיה בְּבִּר בְּבִּנִיף בְּבִּר בְּבִּר בְּבִּר יְהוֹיָה בְּבִּר יְהוֹיִה בְּבָּר יְהוֹיִה בְּבִּים בְּבִים בְּבִייִם בְּבִיהְיִם בְּבִייִם בְּבִייִם בְּבִים בְּבִים בְּבִּיִה בְּבִייִם בְּבִּנִיף בְּבִּבְים בְּבִּבְים בְּבִּנִיף בְּבִים בְּבִּבְים בְּבִים בְּבִיתְים בְּבִייִם בְּבִייִים בְּבִיבְיה בְּבִּיוֹים בְּבִים בְּבִים בְּבִים בְּבִילְה בְּבְּנִיף בְּבִים בְּבִים בְּבִים בְּבִים בְּבִיבְים בְּבִים בְּבִּים בְּבִים בְּבִיבְים בְּבִים בְּבִינִיף בְּבִים בְּבִּים בְּבִים בְּבִים בְּבִּים בְּבִים בְּבִייִים בְּבִייִים בְּבִייִים בְּבִּבְים בְּבִים בְּבִּים בְּבִּים בְּבִים בְּבִים בְּבִים בְּבִּילִים בְּבִים בְּבִים בְּבִּבְים בְּבִים בְּבִים בְּבִים בְּבִים בְּבְיבְיבְים בְּבִים בְּבְיבְים בְּבִים בְּבִים בְּבְבּבּים בְּבְיב בְּבְבּים בְּבִיל בְּבִים בְּבִים בְּבְבּבים בְּבִים בְּבָּב בְיבְיבְים בְּבִים בְּבְבּים בְּבְּבְיבְיה בְּבְּבְים בְּבְּבְבְיבִים בְּבְבְבְיב בְּבְבְיבְיבְים בְּבְּבְיבְים בְּבְבְיוֹבְים בְּבִים בְּבְבְים בְּבְּבְיבְים בְּבְבּים בְּבְבּבְים בְּבְבּבְיים בְּבְבְיבְים בְּבְּבְיבְיבְיבְים בְּבְבְיבְים בְּבְבְיבְבְים בְּבְבְי

שלישי 22 וַתִּקְרְבִּוּן אֵלַי בֻּלְּכֶם וַתִּאִמְרוּ נִשְּׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָבֵּׁינוּ וְיַחְפְּרוּ־לֵנוּ אֶת־הָאֵרֶץ וְיָשֵׁבוּ אֹתְנוּ דָּבָּר אֶת־הַבֶּר וְאָקָח מִבֶּם שְׁנֵים עְשָׂר וְנְעָלְה־בָּׁה וְאֵלְ הַנְּלְוּ הָבְּרָה וַיְּבָאוּ עַר־נְחַל אִישׁ אֶחֶד לַשְּׁבֶם: 24 וַיִּפְנוּ וַיִּעֲלְוּ הָבְּרָה וַיְּבָאוּ עַר־נְחַל אִישׁ אֶחֶד לַשְּׁבֶם: 24 וַיִּפְנוּ וַיִּעֲלְוּ הָבְּרָה וַיְּבָאוּ עַר־נְחַל אִישׁבוּ אֹתֶנוּ דְבָר וַיִּאמְרוּ בְיִדְם מִפְּרֵי הָאָּרֶץ אִשִּׁר אַמְנוּ דְבָר וַיִּאמְרוּ מוֹבֶח הָאָרֶץ אִשִּׁר יִנְשְׁבוּ אֹתְנוּ דְבָר וַיִּאמְרוּ מוֹבֶח הַאָּרֶץ אִשְּׁרִי וֹיִשְׁבוּ אֹתְנוּ בְּבִר וַיִּאמְרוּ מוֹבֶח הַאָּרֶץ אִשְׁרִי וְהַנְּה אֵלְהִינְם נִתְּן לֵנוּ: 26 וְלְאׁ אֲבִיתֶם לַעְלְת וַתִּמְלֹה וְהַבְּר וְבִּלְיֹת וַתִּמְלֹה אֵלְהִיכֶם:
 אָלְהִינוּ נְתָן לֵנוּ: 26 וְלְאׁ אֲבִיתֶם לַעְלְת וַתִּמְלֹה וְבִּלְית וַתִּמְלֹה אֵלְהִיכֶם:
 אָלְהִינוּ וְהָלְה אֶלְהִיכֶם:

-⊗ RASHI ଔ-

דְמוֹלְרְהָ זֶה, אָמַר לוֹ: הֵן. נוֹתְנוֹ אַתָּה לִי לְנְפִּיוֹן? אָמַר לוֹ: הֵן. בֶּהָרִים וּגְּבְעוֹת? אָמַר לוֹ: הֵן. בֵּהָרִים וּגְבְעוֹת? אָמַר לוֹ: הֵן. בֵּיוָן שֶׁרְאָה שָׁצִין מְעַבְּבוֹ בְּלוּם, אָמַר הַלּוֹמָחַ בְּלִבּוֹ: בְּטוּחַ הוּא זֶה שָׁלֹּא אָמְצָא בוֹ מוּם, מִיִּד אָמַר לוֹ: טֹל מְעוֹתֶיהְ וְאֵינִי מְעַבָּב, וְאַתָּם לֹא חֲזְרְתֶּם מְעַבָּם, שְׁמָא מְּנִים בְּשֶׁרְאוּ שָׁצִינִי מְעַבָּב, וְאַתָּם לֹא חֲזְרְתֶּם הַּחְיִרוּ בָּבֶם בְּשֶׁתְרְאוּ שָׁאָרִים שָׁבָּב, וְאַתָּם לֹא חֲזְרְתֶּם שָּׁבְּטם. מִן הַבְּרוּיִים שָׁבָּב, וְאַתָּם לֹא חֲזִרְתָּם שָׁבָּב, שְׁנִים שְּׁעִר אֲנָשִׁים אִישׁ אָחְד לַשְׁבָּט. מַגִּיִד שֶׁלֹּא הְיָה שָׁבֶע לֵבוֹ מַגְּשִׁים אִישׁ אָחְד לַשְׁבָּט. מַגִּיד שָׁבְּע לַשִׁם סוֹפוֹ: וַיְרְגְּלוֹ אֹתְה. מְלְפֵּוֹד שָׁהְלְכוּ שָׁבְּער אוֹמָנִין שְׁתִי וְעֵרֶב: 25 וַיּּוֹּרְדּוּ אַלֵּינוּ שָּבְּלֵבוּ בִּבְּעָה אוֹמָנִין שְׁתִי וְעֵרֶב: 25 וַיּּוֹּרְדּוּ אַלֵּנוּנִי מַגְּיִר שְׁתִי וְעֵרֶב: 25 וַיּּוֹרְדּוּ אַלֵּירוּ מַלְּבָּוֹ מְאַרְין יִבְּלְבוֹ הַאָּרְץ יִשְׂרָאֵל גְּבֹוֹהְה מִבְּל הְאָרְצוֹת: וְיִבְּעָב מֹאַרְץ יִשְׂרָאֵל גְּבֹוֹהְה מִבְּל הָאְרְצוֹת: וְשִׁתְי וְנִבְב. מֹצְרִי שְׁתִי וְעַרָב. מֹצְבְרִי, יְשֹׁרָוּ הַתְּלְים, מִבְּל הָאָרְצוֹת: וְשִׁתְרִים שְׁבְּב מְאַבְיוֹ שִׁתְרִים, מִבְּב בְּעִבּיוֹ מִיבְּתְרִים מִּבְּב מְעִיך יִשְׁרָב. מִשֹׁים מוֹבְלְבְּב מֹב מְבָּבְים מִּלְנִין שְׁתִרְם הְם בְּנְבְּר מִלְבְּיִים מִילְּבְים מִּבְּתְים מִבְּלוֹים מִבְּים בְּשְׁתִרף. מִילִּבְים הְּשְׁנִים לְשוֹן הַתְרְסָה, הְתִרְסְהָם בּב בּנְבֵּר מַאֵּבְרוֹיוֹ בְּבֹּי בְּעִבּב בּב בְּיִים מִּיִר מָם שְׁבְּבֹים בְּעִים בְּבִים בְּשִׁים מִים בּיִים בּיִים בּים בּיִים בּיִים בְּיִים בְּעִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּעִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּייִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּייִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹם בְּיוֹים

19 <u>הַמּּדְבָּר הַגְּדוֹל וְהַנוֹּרָא. שֶׁהָיוּ בּוֹ נְחְשִׁים בְּקוֹרוֹת וְעַקְרַבִּּוֹן אֵלִי בָּלְכֶם.</u>

וְעַקְרַבִּּים בִּקְשְׁתוֹת: 22 וַתִּקְרְבוּן אֵלִי בָּלְכֶם.

בְּעַרְבּוּבְיָא, וּלְהַלְּן הוּא אוֹמֵר״: "וַתִּקְרְבוּן אֵלִי בְּלְבָּה בְּעַרְבּוּבְיָה, וּלְהַלְּן הוּא אוֹמֵר״: "וַתִּקְרְבוּן אֵלִי בְּל רָאשֵׁי שָׁבְטֵיכֶם וְזִקְנֵים וֹחְנֵיכֶם וַתּאמְרוּ הֵן הֶרְאנוּי" אָת הַזְּקְנִים וּשְׁלְחוּם לִפְנֵיהֶם, אֲבָל בָּאן "וַתִּקְרְבוּן אֵלִי הָרְאשִׁים לְלֶכֶת לִפְנֵיהֶם, אֲבָל בָּאן "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי בְּלְכֵמ" בְּעִרְבּוּבְיָא, יְלְדִים הּוֹחֲפִין אֶת הַזְּקְנִים וּזְקְנִים הּוֹחֲפִין אֶת הָּבְּרָר. בְּאֵייָה לְשׁוֹן הֹחְחִבְּיוֹ אַלְי הָם מְרַבְּרִים: אֶת הָּדֶרָרְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה בְּה. אֵין דְּרֶךְ שָאֵין הָהְבָּר. בְּעִינִי וְלֹא בְעִינִי לְּשִׁר לְבְבוֹשׁ: 23 וִיִּישָׁב בְּעִינִי הַדְּבָר. בְּעִינִי וְלֹא בְעִינִי לְּאַר בְּתִּבְּר. בְּעִינִי וְלֹא בְעִינִי מִשְׁה הָיָה טוֹב, לְמָה אֲמָרָה הַמְּלִם. וְזִבְּתוֹ בְּעִינִי מֹשֶׁה הָיָה טוֹב, לְמָה אֲמָרָה בַּתוֹלַרוֹת? מְשָׁל לְאָדְם שָׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: מִכֹּר לִי מִבְּרוֹ: מִבֹר לִי מִשְׁל לְאָדְם שַׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: מִכֹר לִי מִשְׁל לְאָדְם שֵׁאוֹמֵר לַחֲברוֹ: מִבֹר לִי מִבְּלְיתוֹת? מְשָׁל לְאָדְם שֵּאוֹמֵר לַחֲברוֹ: מִבֹר לִי מִבְּלִים בְּתוֹבְרוֹת? מִשְׁל לְאָדְם שֵׁאוֹמֵר לַחֲברוֹ: מִכֹר לִים בּרוֹנִים בְּתוֹבְרוֹת בְּם בְּתִינִי מִשְׁל בְּחִינִי מְשָׁר בְּחָרְם שֵּאוֹמֵר לַחֲברוֹ: מִבֹר לִים בּלְבִירוֹם בּוֹבְלְבִיוֹת בְּלִים בּיוֹים בּיוֹם בּרוֹים בּלְבְתִים בְּתִים בְּתִימִים בְּתִּימִים בְּתִּימִים בְּעִינִי מִשְׁר בְּעִינִי מְשָׁר בְּתוֹברוֹ: מִבֹר לִי בְּיִבּרוֹים בּיוֹים בְּיִבְּים בְּיִבְּרִים בְּתוֹים בְּתִים בְּתִים בְּתִיבְיוֹים בְּתִים בְּיבְּרִים בְּיִים בְּתִים בְּתִּים בְּתִים בְּתִּים בְּתִים בְּתִיבְיוֹם בְּוֹים בְּתִינִיי בְּיִים בְּתְּיִבּרוּים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִבְיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּעִינִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִ

.26 ה, יט־כ.

giving you a land that you considered inferior to Egypt. So you joined the spies and rebelled against the commandment of God, your God.

Rebuke Regarding the Scouts

- 19 After we established the judiciary as God had commanded us, we journeyed from Horeb and traversed that entire great and frightening desert, which, as you saw, abounded with giant serpents and scorpions. We traveled toward the mountain of the Amorites, as God, our God, had commanded us, and we came as far as Ritmah, opposite Kadesh Barnea.⁷³
- 20 I said to you there, 'You have arrived at the mountain of the Amorites, the strategic high ground of the land that God, our God, is giving us.
- 21 Behold, God, your God, has set the land before you. Go up and take possession of it, as God, God of your fathers, has spoken to you. You should be neither afraid nor terrified, since God will lead you and do battle for you.'⁷⁴
- ◆ Third Reading 22 But when you heard that the time had come to confront the nations living in the Promised Land, you panicked. All of you (except for the tribe of Levi) approached me as an unruly mob, disregarding any hierarchy of age, rank, or social status. Instead of trusting in God, you said, 'Let us send men ahead of us so that they will search out the land for us; tell us what language its inhabitants speak; seek out the easiest, most direct route by which we will go up; and determine which cities we should approach first to conquer.'
  - 23 God was displeased by your desire to employ these natural strategies of conducting a conquest, since this evinced a lack of faith in His promise that you would conquer the land miraculously. But **the plan** you proposed actually **pleased me**, since I thought that if I would agree to send scouts, my confidence in the positive outcome of their expedition would quiet your fears, and you would withdraw your request. But this tactic did not work: you did not withdraw your request. **So I** acquiesced to it and **took twelve** of the best and finest **men from** among **you**, **one man for every tribe**⁷⁵—except for that of Levi, since they had not requested representation among the scouts.
  - 24 The scouts **turned** north **and ascended the mountain** of the Amorites. **They came to** the valley that would be called **the valley of Eshkol** ['cluster' of grapes] on account of the grapes they took from it to show you, **and** also **spied out** the entire length and breadth of the land.
  - 25 They took some of the fruit of the land in their hands and brought it down to us—'down,' since the Land of Israel is considered the 'top' of the world⁷⁶—and brought us back word. They said that just as the fruit of the land is abnormally large, so are the people who live in it. They thus tried to convince you that it was impossible to conquer the land by natural means. They then tried to persuade you that God would not assist you supernaturally, either. But Joshua and Caleb said, 'The land that God, our God, is giving us is good, and God will surely help us conquer it.'⁷⁷
  - 26 **But** although you did not fully accept the spies' contention that the land was unconquerable, **you** nonetheless **did not want to go up**, for you resented God for

^{73.} Numbers 12:16. 74. Exodus 23:20, 23, 27; 34:11, and below, vv. 30-33. 75. Numbers 13:2. 76. See also Exodus 33:1. 77. Numbers 14:7 ff.

27 וַתַרְגָנִוּ בְאֶהְלֵיכֶם וַתִּאמְרֹוּ בְּשִּׂנְאַת יְהוָה אֹלְנוּ הְוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרֵיִם לָתַת אֹתָנוּ בְּיַד הְאָמֹרִי לְהַשְּׁמִידֵנוּ: 28 אָנָה ו אֲנַחְנוּ עלִים אַבּוֹינוּ בּאַפּוּ אֶת־ לְבָבֵנוּ לֵאמֹר עַם נָּדְוֹל וָרָם מִבֶּּוֹנוּ עָרָים נְּדֹלְת וּבְצוּרָת בַּשָּׁמֻיִם וְגַם־בְּגֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שֶׁם: 29 וְאֹמֵר אֲלֵכֶם לארתַעַרְצִוּן וְלֹארתִירְאָוּן מֵהֶם: 30 יְהוָֹּה אֱלְהֵיכֶםׂ הַהֹלֵךְ לִפְנֵיבֶּם הָוּא יִלְחֵם לָבֶם בְּבֵׁל אֲשֶׁר עָשְׂה אִהְבֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינִיכֶם: 31 וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשֶׂאֲדְ יְהוָוָה אֱלהֶׁיך בַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אָישׁ אֶת־בְּגִוֹ בְּכָל־הַהֶּרֶךְ אָשֶׁר הַלַּבְהָּם עַד־בְּאֲכֶם עַד־הַפָּקוֹם הַזֶּה: 32 וּבַדְּבֶר הַזֶּה אֵינְכֶּם מַאֲמִינִּם בַּיהוָה אֱלְהֵיכֶם: 33 הַהֹלֵּף לפוניכם בּנָּרֶךְ לָתִוּר לָבֶם מָקוֹם לַחֲנְתְבֶם בָּאֵשׁ ו לַיְלָה לַרְאִתְכֶם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְבוּ־בָּה וּבֶעָנֶן יוֹמָם: 34 וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קּוֹל דּבְרֵיכֶם וַיִּקְאָף וַיִּשְּׁבַע לֵאמִר: 35 אִם־ יַרָאָה אִישׁ בַּאֲנָשִּׁים הָאֵׁלֶּה הַדְּוֹר הָרֶע הַזֶּה אֵת הָאָרֶץ הַפּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְּׂבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבְתֵיכֶם: 36 וְוּלְתִּי כָּלֵב בּוֹדְיָפַנָּה הָוּא יִרְאָּנָה וְלְוֹדאָתֵן אֶת־הָאָבֶיץ אֲשֶׁר דְּרַדְּדּבָּה וּלְבָנֵיו זַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה:

—⊗ ONKELOS ଔ——

בְּמַשְׁכְּנֵיכוֹן וְאָתְרַעַמְתוּן 27 וַאֲמַרְתּוּן בִּדְסְנֵי יְיָ יָתְנָא אַפְּקָנָא מַאַרעָא דִמִּצְרָיִם לִמְמְסֵר יָתָנָא בִּידָא דָאֱמוֹרָאָה לְשֵׁיצְיוּתָנָא: לאָן אֲנַחָנָא סְלְקִין אֲחָנָא 28 תְבָרוּ יָת לְבָּנָא לְמֵימֵר עַם רַב ותַקּיף מִנָּנָא קרוין רַבִּרבָן וּכִריכָן עַד צֵית שְׁמַיָּא וְאַף בְּנֵי גִבְּרַיָּא חֲזֵינָא תַמָּן: 29 וַאֲמָרִית לְכוֹן לָא תָתַבְרוּן וְלָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן: 30 יְיָ אֶלְהַכוֹן דִּמְדַבַּר קֶדְמֵיכוֹן מֵימְרֵה יְגִיחַ לְכוֹן כְּכֹל דִי עֲבַד עִמְכוֹן בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוֹן: 31 וּבְמַדְבְּרָא דִּי חֲזֵיתָא דִּי סוֹבְרָךְ יְיָ אֱלְהָךְּ בְּמָא דִי מְסוֹבַר גְּבַר יָת בְּרֵה בְּכָל אָרְחָא דִּי הַלֵּיכְתוּן עַד מֵיתִיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין: 32 וּבְפָּתְגָּמְא הָדֵין לֵיתֵיכוֹן מְהֵימְנִין בְּמֵימְרָא דִייָ אֱלְהֲכוֹן: 33 דִּמְדַבַּר קֶּדְמֵיכוֹן בָּאָרַחָא לְאַתִקֶנָא לְכוֹן אַתַר בֵּית מִישָׁרֵי לְאַשְׁרָיוּתְבוֹן בְּעַמּוּדָא לְאַחֲזֶיוּתְכוּון בְּלֵילְיָא דאַשָּא בְּאָרְחָא דִּי תְהָכוּן בַּה וּבְעַמּוּדָא דַעַנְנָא בִּימָמָא: 34 וּשִׁמִיעַ קָּדָם יְיָ יָת קָל פָּתְגָּמֵיכוֹן וּרְגֵז וְקַיִּים לְמֵימָר: 35 אָם יֶחֱזֵי גְבַר בְּגֻבְרַיָּא הָאָלֵין דְּרָא בִּישָׁא הָדֵין יָת אַרְעָא טַבְתָא דִּי קַיֵּמִית לְמִתַּן לַאֲבְהַתְּבוֹן: אַלְהֵין כָּלֵב בַּר יְפָנֶּה הוּא 36 יָחֵונָה וַלַה אָתֵן יָת אַרעָא דִּי דְרַךְ בַּה וְלִבְנוֹהִי חֲלַף דִּי אַשְׁלִים בְּתַר דַּחַלְתָּא דַייָ:

−& RASHI 🗷

27 וַתַּרְגָנוּ. לְשׁוֹן הָרָע, וְכֵן": "דְּבָרֵי נִרְגָּן" — אָדָם הַמּוֹצִיא דְּבָּה: בְּשִּׂנְאַת ה' אֹתָנוּ. וְהוּא הָיָה אוֹהֵב אֶתְכֶּם, אֲבָל אַתָּם שוֹנְאִים אוֹתוֹ, מְשַׁל הֶּדְיוֹט אוֹמֵר: מְתָּלְבָּה עֲלְךָּ עַל רַחֲמָךְ, מָה דִבְלְבֵּה עֲלְךָּ: בְּשִּׂנְאַת ה' אֹתְנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְּרִים. הוֹצְאָתוֹ לְשִׁנְאָה הָיְתָה, מְשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשֶׁר וְדָם שָׁהִיוּ לוֹ שְׁנֵי בְנִים, וְנֵשׁ לוֹ שְׁמֵי שְׁרוֹת אַחַת שֶׁל בַּעַל, לְמִי שְׁהוּא אוֹהֵב נוֹתֵן שֶׁל שַׁקְיָא וּלְמִי שָׁהוּא שוֹנֵא נוֹתֵן שֶׁל שַׁקְיָא וּלְמִי שָׁהוּא שוֹנֵא נוֹתֵן שֶׁל שַּקְיָא וּלְמִי שָׁהוּא שוֹנֵא נוֹתֵן לֹי שָׁלְיִא וְאָרָץ בְּנַעֵן שֶׁל בַּעַל, וְהוֹצִיאָנוּ לוֹ שֶׁל בַּעַל, וְהוֹצִיאָנוּ לוֹ שֶל בַּעַל. אֶרֶץ בְּנַען שֶׁל בַּעַל, וְהוֹצִיאָנוּ עוֹלְה מִמְצְרִים לְתַת לְנוּ אֶת אֶרֶץ בְּנַען שֶׁל בַּעַל, וְהוֹצִיאָנוּ וּמִמְלְה בִּשְׁמִים. דְּבָּרוּ הַבְּתוּנִים לְשׁוֹן הָבַאי: 22 עִרבּוּ הַבְּתוֹרִים לְשׁוֹן הָבַאי: 22 לֹא תַּעְרְצוֹן, וְדוֹמֶה לוֹיִי: "בַּצְעוֹרוּך בַּשְׁלְיִה בִּשְׁלִיה בְּעִרְיָה בְּשְׁלִיה בִּשְׁלִיה בִּשְׁלְיִה בִּשְׁמִים. דְבָּרוּ הַבְּתוֹנְיה בְּעוֹן שְׁל בְּעִן לְשׁוֹן שְׁבִיי. "בַּבְּרוּיך הַבְּעוֹן שִׁל בְּבִין שִׁל שְׁלִים. וְמִשְׁל בְּעָל שִׁלְיוֹ שְׁבִינִיה בְּמָן שִׁה בְּנִים לְשׁוֹן הְבַבִּיי: "בַּצְעִין שְׁלִים בְּיִבְיה בְּעִין שְׁלִים בְּבִּין שִׁל בְּעִים לְשִׁוֹן שְׁבִבּיי. "בְּבְּעִוּי בְּיִים לְשׁוֹן שְׁבִיי. "בַּבְּיִים לְשׁוֹן שְׁבִייָה הְבִּיֹן הְתִּבְיִה בְּעִוֹם לְשׁוֹן שְׁבִייָה בְּנִין שִׁלְּיוֹן שְׁבִייִה הְבִּיר הַבְּרִוּנִים לְשׁוֹן שְׁבִייִה הְנִים בְּמִים לְשׁוֹן שְׁבִּיִי הָּיִים בְּעִים בְּיִים לְשׁוֹן שְׁבִּיִים בְּיִבּים בְּיִים בְּעִוּיִי בְּעִים בְּבִּים בְּיִים לְשׁוֹן שְׁבִּיִים בְּיִנִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבּים בְּיִים בְּבִּים בְּיִּבְּיִים בְּיִבְים בְּעִוּים בְּבִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִבּיִים בְּיִּים בְּבִּים בְּבִּים בְּיִים בְּיִבּים בְּיִים בְּיִבּים בְּיִים בְּבִּים בְּבִים בְּיִים בְּיִים בְּבִים בְּיִים בְּיִבּים בְּיִים בְּבִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּבִּים

נְּחָלִים לִּשְׁבֹּן" — לִשְׁבּּר נְחָלִים: 30 וִּלְּחֵם לְּכֶם. בּשְׁבִּילְכֶם: 11 וּבִּמּוְדְּבָּר אֲשֶׁר רְאִיתְ. מוֹסְב עַל מִקְרְא שֶׁלְמַעְלָה הֵימֶנוּיּ: "בְּכֹל אֲשֶׁר רְאִיתְ אֲשֶׁר נְשְׁאַרְיִם", עְשָׂה אַף בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר רְאִיתְ אֲשֶׁר נְשְׁאַרְיִ וְגוֹי: עְשָׂה אַף בַּמִּדְבָּר — "אֲשֶׁר רְאִיתְ אֲשֶׁר נְשְׁאַרְיִ וְגוֹי: בַּאֲשֶׁר יִשְׁא אִישׁ אֶת בְּנוֹ. כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשִׁתִי אֵצֶליי: "וַיִּיסַע מַלְאַרְ וֹפְבָּר הָּהָּר לְפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל" וְגוֹי, מְשֶׁל לִמְהַכֵּך בַּדֶּרֶר וּבְנוֹ לְפְנֵיו וּבְאוּ לִסְטִים לִשְׁבּוֹתוֹ מְשֶׁל לִמְהַכֵּך בַּדֶּרְ וּבְּנוֹ לְפְנֵיו וּבְאוּ לִסְטִים לִשְׁבּוֹתוֹ וְכֵוֹי: "לַבְּהֹתוֹ הַבְּר הְאָרְץ, "אִינְכֶם מַאֲמִינִים" בּוֹ: 33 לַרְאֹתְכָם. בְּמִוֹ מְלֵּהְרִתְּר בְּיִרְרְתִּה, וְבֵוֹי: "לַשְּמִע לְנִיר בְּיִוֹרְעָאל": 36 אֲשֶׁר בְּקוֹר תּוֹּרְה", וְבֵוִי: "לַשְּמִע בְּקוֹר תּוֹרְה", וְבֵוִי: "לַשְׁמִע בְּקּרֹר תִּוֹרְה", וְבֵוִי: "לַשְּמִע בְּקוֹר תּוֹרְה", וְבֵוְיִב: "לַשְׁמִע בְּקְרֹר תּוֹרְה", וְבֵוֹי: "לִשְׁמִע בְּקֹר תּוֹרְה", וְבֵוְיִבּי חִבְּרוֹן וְשֶּבּה חָבְרוֹן תִּבְּי הָבְּבְרוֹן הָיִי, וְבַוְיִיי "וְיָבֹא עַד חָבְרוֹן":

^{27.} משלי יח, ח. 28. איוב ל, ו. 29. פסוק ל. 30. שמות יד, יט. 31. שמות יג, כא. 32. תהלים כו, ז. 33. מלכים־ב ט, טו. 34. במדבר יג, כב.

27 You slandered God, saying that He is reciprocating your love with hatred: He was forced to give you your own land because He promised the patriarchs that He would, but He gave the choicer land to the Egyptians and reserved the inferior land for you. In fact, however, it was *you* who were reciprocating *His* love with hatred, because your complaint was demonstrably false: Although Egypt is indeed generously irrigated by the annual overflow of the Nile, great effort is required to distribute this water over the fields to irrigate them. In contrast, although you will have to earn the rain in the Land of Israel by your good behavior⁷⁸ and constantly pray for it, once the rain does fall it will water the fields by itself! Since your complaint was really an expression of your resentment of God for obligating you to obey His will, you articulated it only in private, **in your tents, and said, 'Out of Gop's hatred of us, He took us out of Egypt.'**

Publicly, however, you added your voices to the spies' and complained, 'God plans to deliver us into the hands of the Amorites to exterminate us.⁷⁹

- 28 Where can we go up? Our brothers have discouraged us, saying, "The land is occupied by a people greater and taller than we; it is filled with cities so great and so fortified that they reach up to the very heavens; and we have even seen there the descendants of the supernatural giants who were fathered by the fallen angels Shamchazai and Azael." 181
- 29 I said to you, 'Do not be broken-hearted or afraid of them.
- 30 God, your God, who goes before you, will fight for you, just as He did for you in Egypt, before your very eyes,
- 31 and just as He did for you in the desert, where you saw how God, your God, protected you as if He was carrying you the way that a man carries his son, all along the road that you traveled until you came to this place.
- 32 But despite God's open and miraculous protection you have witnessed so far, **you** stubbornly **do not believe God, your God, regarding this matter** of His promise to bring you safely into the Land of Israel,
- 33 even though **He goes before you on** your **journey in a** pillar of **fire at night and in a** pillar of **cloud by day in order to search out a place for you to make camp** and **to show you which way you should go!**
- 34 God heard the sound of your words and became angry. He swore, saying,82
- 35 'None of these men of this evil generation will see the good land that I swore to give your forefathers
- 36 except Caleb the son of Yefuneh. He will see it, and I will give Hebron, the land he trod upon, 83 to him and his children, because he was loyal to God. 184

& CHASIDIC INSIGHTS 03-

manifesting His love for us, even if it occasionally appears exactly the opposite. Remaining conscious of this love will inspire us to reciprocate it by fulfilling His will to our utmost ability, which will in turn eliminate the last remaining impediments to the Final Redemption.⁸⁵

²⁷ You slandered God: Until the Final Redemption, when there will no longer be any obstacles impeding the full revelation of God's goodness, opportunities will unfortunately remain to mistake God's love for us for cruelty. Our challenge then, until that time, is to remain fully aware that God is at all times

^{78.} Leviticus 26:3-4. 79. Likutei Sichot, vol. 34, pp. 17-23. 80. Numbers 13:28. 81. Numbers 13:33. 82. Numbers 14:21-24. 83. Numbers 13:22. 84. Numbers 13:24. 85. Likutei Sichot, vol. 34, p. 23.

יַבָּא מְתֵּוֹ חַזֵּלְ בִּי־הָוֹּא יַנְּחָלֶנְּה אֶת־יִשְׂרָאֵל: תָבָא שֵׁם: 38 יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הֵעֹמֵד לְפָּנִיד הְוּא יָבֹא שָׁפָּה אֹתְוֹ חַזֵּלְ בִּי־הָוּא יַנְחָלֶנְּה אֶת־יִשְׂרָאֵל:

רביעי 39 וְאַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתָּם לָבַז יְרְיָה וֹבְנִיבֶם אֲשֶׁר • לא־יָרְעוּ הַיּוֹם מַוֹב וָרָע הֻפָּה יָבִאוּ שֱבָּה וְלָהֶם אֶהְנֶּנְה וָהֶם יִירָשִׁוּהָ: 40 וְאַתֶּם פְּנָוּ לְכֶם וּסְעָוּ הַפִּוְדַבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סְוּף: 41 וַתְּעֲנָוּ | וַתְּאמְרָוּ אֵלֵי חָטָּאנוּ לַיחוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְהַבְּנוּ בְּכָל אֲשֶׁר־צִוּנוּ יְהוָה אֱלֹהֻינוּ וַתַּחְנְּרוּ אָישׁ אֶת־בְּלֵי מִלְחַמְתֹּוֹ וַהָּהָינוּ לַעֲלְוֹת הָהֶרָה: 42 וַיֹּאמֶר יְהוָּה אַלַי אֶמָר לָהֶם לָא תַעֲלוֹּ וְלְא־תִלְּחֲמֹוּ בִּי אֵיעָנִּי בְּקְרְבְּכֶם וְלֹא תִּנְּנְפֹּוּ לִפְנֵי אִיְבִיכֶם: 13 וַאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלָא שְׁמַעְהֶעֶם וַתַּמְרוּ אֶת־פֵּי יְהוָה וַהָּזֶדוּ וַתַּעֲלִוּ הָהֶרָה: ַוּיְרְדְּפָּוּ בַּיּרְרָתוּאׁ לִקְרַאתְבֶּם וַיִּרְדְּפְּוּ בַּבָּר הַהוּאֹ לִקְרַאתְבֶּם וַיִּרְדְּפְוּ אָרְכֶּם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבֹרֶים וַיַּבְּתִוּ אֶרְכֶּם בְּשֵׁעֵיר עַד־דְרְמֶה: 45 וַתִּשֻׁבוּ וַתִּבְכָּוּ לִפְנֵי יְהוֹוֶה וְלְא־שָׁבַע יְהוָה בְּקַלְכֶב וְלָא הֶאֱזֶין אֲבִיכֶם: 46 וַתִּשְׁבִּוּ בְקָרֶשׁ יָבִים רַבֶּים כַּיָּטֶים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶם: 2:1 וַנֵּפֶן וַנְּפַע הַמִּדְבָּרָה ַבֶּרֶךְ יַם־סוּף בַּאֲשֶׁר דָבֶּר יְהוָֹה אַלֵי וַנְּסָב אֶת־הַר־שֵּׁעִיר וָמֵים רַבְּים: ם

−® ONKELOS &—— אַף עֲלַי הֲוָה רְגַז מִן קָדָם 37 יָיָ בְּדִילְכוֹן לְמֵימָר אַף אַתְּ לָא תַעוֹל לְתַמְּן: 38 יְהוֹשָׁעַ בַּר נוּן רָקָאֵם קֶדְמָךְ הוּא יֵעוֹל לְתַמָּן יָתֵה תַּקַף אֲרֵי הוּא יַחְסְנָנַהּ לְיִשְׂרָאֵל: ַנְטַפְּלְכוֹן דִּי אֲמַרְתּוּן לְבִוָּא 39 יָהוֹן וּבְנֵיכוֹן דִּי לָא יִדְעוּ יוֹמָא דֵין טַב וּבִישׁ אָנּוּן יֵעֲלוּן לְתַמָּן וּלְהוֹן אֶתְנָנַה וְאָנּוּן יֵירְתֻנַּה: 40 וְאַתּוּן אָתְפָּנוּ לְכוֹן וְטוּלוּ לְמַדְבָּרָא אֹרַח יַפָּא דְסוּף: 41 וַאֲתֵיבְתוּן וַאֲמַרְתוּן לִי חַבָנָא קָדָם יִיָּ אֲנַחִנָא נָסַק וּנָגִיחַ קָרָב כָּכֹל דִי פַקְדָנָא יִיָ אֱלְהָנָא ווָרֵיוִתּוּן גִּבַר יָת מָנֵי קַרְבֵה וִשְׁרֵיתוּן לִמְּשָׁק לְטוּרָא: 42 וַאֲמֵר יִיָּ לִי אֲמֵר לְהוֹן לָא תִסְּקוּן וְלָא תְגִיחוּן קָרֶב אֲרֵי לֵית שְׁכִינְתִּי שְׁרְיָא בֵינֵיכוֹן וְלָא תִתַּבְרוּן קָדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן: 43 ומַלֵּלִית עִמְּבוֹן וְלַא קַבֵּילְתוּן וְסָרֵיבְתּוּן עַל גְּזֵרַת מֵימְרָא דַייָ ואַרשַעתון וּסְלֵיקתון לְטוּרָא: 44 וּנְפַק אֱמֹרְאָה דְיָתֵב בְּטוּרָא הַהוּא לִקַדְּמוּתִכוֹן וּרְדָפוּ יַתִכוֹן בְּכָא דִי נַתְּוָן דַּבַּרְיָתָא וּטְרָדוּ יַתְכוֹן וְתַבְתוּן 45 קרמָה: עד קרמָה: וּבְכִיתוּן קֶדָם יְיָ וְלָא קַבֵּל יְיָ צְלוֹתְכוֹן וְלָא אַצֵּית לְמִלֵּיכוֹן: 46 וִיתֵיבְתּוּן בָּרְקָם יוֹמִין סַגִּיאִין בְּיוֹמַיָּא דִּי יְתֵיבְתּוּן: 2:1 וְאִתְפְּנֵינָא וּנְטַלְנָא לְמַדְבְּרָא אֹרַח יַפָּא דְסוּף בְּמָא דִי מַלֵּיל יְיָ עִמִּי וְאַקֵּיפְנָא יָת

טוּרָא דְשֵׂעִיר יוֹמִין סַגִּיאִין:

−& RASHI બ્s−

37 הַתְּאַנְּף. נִתְמַלֵּא רֹנֶז: 40 פְּנוּ לֶכֶם. אָמַרְתִּי לְהָעֵבִיר אָתְכֵם דֶּרֶךְ רֹחֵב אֶרֶץ אֱדוֹם לְצֵד צְפּוֹן לְבָּנֵם לְאָרֶץ, קּלְּקַלְּתָם וּגְרַמְתָּם לֶכֶם עִכּוּב: פְּנוּ לְּכָם לָאָרְץ, קּלְקּלְתָם וּגְרַמְתָּם לֶכֶם עִכּוּב: פְּנוּ לֶּכֶם. לַצְם לַאֲדוֹרֵיכֶם וְתֵלְכוּ בַּמִּדְבָּר לְצֵד יַם סוּף, שָׁהִיּוּ הוֹלְכִים בּוֹ לְדְרוֹמוֹ שֶׁל הַר שַׂעִיר, עַתְּה הִמְּשְׁכוּ לְצֵד הַיָּם וּתְסַבְּבוּ אֶת הַר שַׁעִיר כָּל דְּרוֹמוֹ מֵן לְצֵד הַיָּם וּתְסַבְּבוּ אֶת הַר שַׁעִיר כָּל דְּרוֹמוֹ מֵן לְצֵד הַיָּם וּתְסַבְּבוּ אֶת הַר שַׁעִיר כָּל דְּרוֹמוֹ מִן הַמְּעְרָב לְמִוֹןְרָח: 14 וַתְּהִינוּ, לְשׁוֹן ״הַנְּנִּוּ וְעָלִינוּ אֶל הַמְּקְרָם: זְּב לֹא תַעָלוּ. לֹא עֵלִיָּה הְּהָא לְכֶם אֶלָּא הַוֹּלְה הִּדְּבֹרִים. מַה הַדְּבֹּרִים מִיּד מֵתָה, אַף הֵם יְרִידְה: 44 בִּאְשֶׁינָה הִדְּבֹרִים. מַה הַדְּבֹרִים הָהֹא לְכֶם אֶלָּא הַוֹּיִ הִיּהִי מִנְה הָבְּבֹרִם. מַה הַדְּבֹרִם הָלְה בָּשְׁיִנִה הִבְּבֹרִם. מִיִּד מֵתָה, אַף הֵם הָּלְּכָם. כִּבְּיִכִּם מִיִּד מֵתִה, אַף הַם בְּיִבְּינִוֹל צְשִיתִם מִיִּד מֵתִה: בְּיִלְרֹא שֻׁמִע הֹי בְּעִלִּיוֹ בְּבִּלְרָבם. בִּבְּיִבְינִילוֹ עֲשִׁיתָם מִדְּד מֵתִים: בּלְּה אָּמִיע הַ מִבְּת רְבְשְׁמִיוֹ בְּאָלִוּ אֵשְׁתָם מִבְּר בְחְמִיוֹ בְּאָלִוּ אַלְיִבוֹ בְּבִּלְּבָם. בִּיּיִר בְּיִבְים בִּים מִיּד מֵתִה. בִּיְבָּר מִּבְּים בִּיּים בְּיִבּים בְּיִבְים בּוֹ בְּיִבְים בְּיִבְּה בְּיִבְים בִּיּים בְּיִבְּים בְּבִּים בְּיִים בְּבִּים בְּיִר מְתִים. מִיּים בְּיִבּים בִּיִּים בְּיִבּיל בְּבִּים בְּיִבּים בִּים בְּיִבְּים בְּיִבּים בְּיִבּים בְּיִבּים בְּיִים בְּיִבּים בְּיִבְּים בְּיִבּים בְּיִבּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבּים בְּים בְּיִנְנִים בְּיִבּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹם בְּיִים בְּיִים בְּיוֹבְיוֹם בְּיִבְּים בְּיִבּים בְּיִבּים בְּיוֹם בְּבּים בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיבּים בְּיוֹם בְּיוֹב בְּים בְּיוֹב בְּיוֹם בְּיוֹב בְּיוֹם בְּיוֹב בְּיוֹבְים בְּיוֹם בְיִים בְּיוֹב בְּבִּים בְּיוֹם בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיוֹים בְּיוֹם בְּיוֹים בְּיוֹם בְּיוֹם בְּיוֹם בּיוּים בְּיוֹם בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְ

שֶׁנֶאֶמַר: ״פַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְּתָּם״ בִּשְׁאָר הַמַּּשְׁעוֹת, וְהֵם הִיוּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שְׁנָה, הְשַׁע עֶשְׁרֵה מֵהֶם עֲשׁוּ בְּקְדֵשׁ וּתְשַׁע עֶשְׂרֵה שְׁנָה הוֹלְכִים וּמְטֹרְפִּים עָשׁוּ בְּקְדֵשׁ, כְּמוֹ שֻׁנֶּאֱמַר״: ״וִיְנְעֵם בַּמִּדְבָּר״. כְּּךְ חְזְרוּ לְּקְדֵשׁ, כְּמוֹ שֻׁנֶּאֱמַר״: ״וִיְנְעֵם בַּמִּדְבָּרְה. אַלוּ לֹא מְצְאָתִי בְּסֶדֶר עוֹלְם: 1 זַבּפָּן זַנִּפְּע הַמִּדְבְּרָה. אַלוּ לֹא חְטְאוּ הְיוּ עוֹבְרִים דֶּרֶךְ הַר שֵׁעִיר לִבְּנֵם לְאָרֶץ מִן דְּרוֹמוֹ לִצְפוֹנוֹ, וּבְשְׁבִיל שֶׁקּלְקְלוֹ הִפְּכוֹ לְצֵד הַמִּדְבָּר הַמִּיְרָם דֶּבֶּר יִם סוּף, דֶּרְהוֹמוֹ שֶׁל הַר שֵׁעִיר, וְהָלְכִּוּ אֵצֶל הְרוֹמוֹ שֶׁל הַר שֵׁעִיר, וְהָלְכוֹּ אֵצֶל הְרוֹמוֹ מִן הַמַּעְרָב לְמִוְרָח דְּרֶרְ יִם סוּף, דֶּרֶך יְצִיאְתָן מְמִבְּיִם מִּנְּרְבִב לְמִוְרְח דְּרֶרְ יִם סוּף, דֶּרֶר יְצִיאְתָן מְמִבְּיִים, שָׁהוּא בְּמִקְצוֹע דְּרוֹמִית מַעַרְבִים, מְשִׁרָבים, לְצֵד הַמִּוְרְח: זַּנְּסֶב אֶת הַר שֵּעִיר. כְּלִּיִ הְמִּוְרָח: וַנְּסִב אָת הַר שֵּעִיר. כְּלִבְּר הַמִּוְרָח: וַנְּסִבּ אֶת הַר שֵּעִיר. כְּלִבְּר הָמִוְרָח: וַנְּסָב אָת הַר שִּעִיר. כְּבְּרִה הִמְּוֹרְח: בִּנְּיִבְים אָת הַבְּר שִׁתִיר. בְּמִוֹלְם בְּמִירְם, מְּיִבְים לְּצֵד הַמִּוְרְח: וַנְּסָב אָת הְבִים לְּעָּב אָר. בְּמִוֹנְם בְּנִים אָתְר. בְּבִּוֹים בְּיִבְּבִים לְּבִים לְּעָּבְם בְּמִיְרָם בְּעִבְּבִים בְּבִים הִיּנִים בְּבִּים בְּמִיִּת בְּנִים בּיִּבְּים בְּנִים בְּתִּמְיִבְּם בְּמִיּבְים בְּמִיּבְים בְּתִּיְרִם. בְּנִים בְּתִּבְּים בְּתְּבִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּבִּים בְּבִּים בְּיִבְּים בְּבְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּבְּים בְּיִבְּים בְּיִּם בְּבִּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּעִים בְּיִבְּים בְּיִבְּעִים בְּיִבְּים בְּעִבְים בְּבְּים בְּבְּעְבְּבִים בְּיִבְּים בְּבְּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבְּים בְּבְּים בְּבְּבְים בְּבְּבְים בְּבְּיִים בְּבְּים בְּיִים בְּבְּים בְּיִבְּים בְּבְּבְּים בְּבְּיִבְים בְּעְּבְּים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּיִּים בְּנְיִים בְּעְּבְיִים בְּנִים בְּבְּבְּים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּעִים בְּיִים בְּבְּים בְּבְיבְּיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִים בְ

46 וַתַּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים. הְשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה,

^{.35} במדבר יד, מ. 36. במדבר לב, יג.

- 37 God also allowed Joshua to enter the Land of Israel in reward for not having joined the rest of the spies, ⁸⁶ but beyond Caleb, Joshua was appointed to lead the people in its conquest. This is because, years later, **God also became angry with me—because of** my improper response to **you** when you complained against Him at Kadesh—**saying** to me, **You will not go there, either.**⁸⁷
- 38 Joshua the son of Nun, who stands before you to serve you, will go there in your stead. Strengthen him, for he—and not you—will cause Israel to inherit the Promised Land.'88
- ♦ Fourth Reading 39 Continuing with regard to you, God said:89 'Your little ones, whom you said would be prey, and your children, who on that day did not know the difference between good and evil, will go there; I will give it to them, and they will possess it.
  - 40 **But as for you, turn around and journey** southward **into the desert,** heading **toward the Red Sea.**'
  - 41 Then you answered and said to me,⁹⁰ 'We have sinned against God. We will go up and fight, in accordance with all that God, our God, has commanded us.' So every one of you girded his weapons and you readied yourselves to ascend the mountain.
  - 42 But GoD said to me, 'Say to them, "You will not go up—in fact, you will fall before your enemies. Do not fight, for I am not among you. Do not allow yourselves to be struck down before your enemies!"'
  - 43 So I spoke thusly to you, but you did not listen. You rebelled against God's command and willfully ascended the mountain of the Amorites.
  - 44 And just as God had told me they would, the Canaanites and Amalekites, followed by the Amorites, who were dwelling on that mountain, came out towards you and pursued you just as bees do. Even though they miraculously died when they touched you, just as bees die when they sting, this was only after they smote you at Mount Seir as far as Chormah.
  - 45 So you returned to our camp and wept before God, begging His forgiveness, but your obstinacy made God withhold His mercy; He refused to heed your voice, nor would He listen to you.
  - 46 **So you** perforce **stayed**⁹¹ **in** Ritmah, opposite **Kadesh** Barnea **for many days**—nineteen years, in fact;⁹² this was **the same amount of time that you dwelt** in all your subsequent encampments.⁹³
  - 2:1 Then we turned southward and journeyed into the desert, toward the Red Sea, as God had spoken to me,⁹⁴ and we circled the area southwest of Mount Seir for many days, i.e., for nineteen years, eventually camping at Etzion Gever.

^{86.} Numbers 14:30. 87. Numbers 20:1-13. 88. Likutei Sichot, vol. 14, pp. 8-11. 89. Numbers 14:28-35. 90. Numbers 14:40-45. 91. Likutei Sichot, vol. 7, p. 80. 92. Numbers 14:25. 93. See before Numbers 19:1. 94. Above, 1:40.

−® ONKELOS &—

ב ואמר יי לי למימר: 3 סגי לבון דָאַקֵּיפָתוּן יָת טוּרָא הָדֵין אָתִפָּנוּ לְכוֹן לְצִפּוּנָא: 4 וְיַת עַמַּא פַּקֵד למימר אתון עברין בתחום אַחֵיכוֹן בִּנֵי עֲשָׁו דִיָּתִבִין בִּשֵּׁעִיר וִיִדְחֵלוּן מִנָּכוֹן וִתִסְתַּמִּרוּן לַחֲדָא: ַלָא תִתנָּרוּן בִּהוֹן אֵרִי לָא אָתַן 5 לְכוֹן מֶאַרְעָהוֹן עַד מִדְרֶךְ פַּרְסַת רגלא אַרי יִרָתָא לעשוֹ יִהָבִית יָת טורא דשעיר: 6 עבורא תובנון מַנָהוֹן בָּכַסְפַּא וְתֵיכַלוּן וְאַף מֵיַא תְּזָבְנוּן מִנָהוֹן בְּכַסְפַּא וְתִשְׁתוּן: ז אַרי יִי אַלָּהַרְ בַּרְכַרְ בָּכֹל עוֹבַד יָדֶרְ סַפֶּּק לֶךְ צְרְכָּרְ בִּמְהָכָךְ יָת מַדְבָּרָא רַבָּא הָדֵין דְּנַן אַרְבְּעִין שָׁנִין מֵימָרָא דַייַ אֱלָהַרְ בְּסַעְדַּךְ לא חסרתא מדעם: 8 ועברנא מִלְוַת אַחִינָא בְנֵי עשׁו דְיַתְבִין בשעיר מארח מישרא מאילת וּמֵעֵצִין גָבֶר ואָתפּנֵינָא וַעַבַרנָא אֹרַח מַדִּבָּרָא דִמוֹאָב: 🤊 וַאֲמֵר יִיָ לִי לָא תִצוּר עַל מוֹאַבָאֵי וִלָּא תִתנָּרֵי לְמֵעַבַּד עִמָּהוֹן קָרֶב אַרֵי לָא אָתַן לָךְ מֵאַרעַה יִרָתָא אָרֵי לִבְנֵי לוֹט יָהָבִית יָת לְחָיַת יִרֶתָא: חמשי 2 וֹלָאמֶר יְהֹוֶה אֵלֵי לֵאמְר: 3 רַב־לְבֶּם סִב אֶת־ הָהֶר בָּנֶה בְּנָר בָב מִלְּחָמֶה בִּי לְא־אָתֵּן לְךָּ בֹּם מִצְּרִים בִּנְרִים בְּנָר לָבֶם צְּפְּנָה: 4 וְאֶת־הָעֶם צֵו לֵאמֹר אַתִּם מְאַר: 5 אַל־תְנְּרְ בָּם מִצְּרִים בְּנֵעְים מְאַר: 5 אַל־תִּנְנְר בָּם בְּמֵעִיר וְיִיְרְאַוּ לָבֶר מֵאַר מִאַבְר מִאָב לְתְּבְּר בְּמֵעִיר וְיִיְרְאַוּ לָבְר מַאַרְבְּר מִאַבְר וֹ מֵאִרְב בְּבְר מִאַבְר וֹ מֵאִרְב בְּבְר מִיּבְרְוּ מֵאִבְין גָבֶר ם הַבְּרָוּ מֵאִבְין גַבְּר מִיְּבְר מִיְּבְרְ מִיִּבְרְ מִיְּבְרְ מִיְּבְרְ מִיְּבְּרְ מִיְּבְּרְ מִיְּבְּרְ מִיְּבְּרְ מִבְּרְ מִבְּרְ מִבְּרְ מִבְּרְ מִבְּרְ מִבְּיִב שְׁיִּבְ וְבִּיְבְעִים שְׁנָה יְהוֹה אֵלְהָיְה בְּבְּכְּלְ מִוֹבְיְבְּר מִצְּב בְּנִים שְׁנָה יְהוֹה אֵלְהִיְה בְּבְרְ מִבְּרְ מִבְּרְ מִבְּרְ מִבְּבְר מִוֹאֲב: 9 וַיִּאְבָּר מִיְבְּרְ מְבְּבְּר מִבְּיִב מְּצְבְים שְׁנִי וְבְּיִבְים מְּבְּרְ מִבְּרְ מִבְּבְר מִבְּיִ מְשְׁבְּר מְבְּבְר מִבְּיִב מְּעִיּיוֹ גָּבְר ם הְּבְּרְ מְבְרְבְ מִבְּבְר מִבְּיִב מִּיְבְיִם שְׁנִי וְבְּעְבְר הְיְבְיְ מִבְּבְר מִבְּיִבְ מְבְּבְּר מִבְּבְר מִבְּיִבְיוֹ מְשְׁבְּר וְבְיִבְיוֹ מִבְּיְבְיִים שְׁנִי וְבְעָבְר מִבְיִים שְׁנִי וְבְּבְיב מוֹאָב: 9 וַיִּישְׁה בִּי לְאִרְשְׁה בִּיְבְיִב מִיּבְר מִבְּבְּבְי מִבְּים שְׁב בְּבְיבוֹי מִבְּי מְבְּבְיב מִוּבְבְּי מִבְּיבְים מְבִּבְי מִבְּיב מִוּבְבוּ מִּבְיב מִוּבְיב מִוּבְיוּ מְבְבְּבְּר מְבְּבְּבְי מִבְּיב מִוּבְבוּ מִוּבְבּי מִוּבְיב מִיוּבְיים בְּבִּבְיי מְיִבְישְׁה בִּיְבְים מְבִּב בְּבִילוֹם נְנִבְיבְילוֹם נְנִבְיְבְיב מִוּבְיב מִבְּבְיב מְיִבְיב מִיּבְים מְבּב בְּבְיב מִיוֹבְיִים בְּיִבְּים מְבְּב בְּיִבְיִים בְּבְבִילוֹ מְבְבְבוּב מְיִבְּבְבְיב מְיִבְּבְב מְבְיב מְבְיּבְבְיב מְּיִבְים מְבְּב מְבְּבְיב מְיוֹבְים בְּבְב מְבְּבְיב מְיוֹב בְּבְיב מְיוֹב בְּבְבּי מְיִבְּים בְּבְּב מְיוֹבְיוּם בְּבְבְיב מִיבְים בְּבְיב מְבְיב מְבְיבְים מְבְּב מְבְיבְים מְבְּבְּבְיב מְבְּבְיב מְבְיבּבוּי מִבְּים מְבְּבְים מְבְּבְים מְבְּבְּבְיבוּים מְבּב מְבְיבְיבְים מְבְּבְיבְים מְבְּבְיבְיוֹם בְּבְבְיבְים מְבְּבְיבְים מְבְבוּבְיוֹבְיים בְּבְיבְיבוּילוֹם בְּבְבְיבְים מְבְּבְיבְים בְּבְיב

−& RASHI ଔ-

בְּפִנוּ לְכֶם צְפֹנָה. סֹבּוּ לֶכֶם לְרוּחַ מִוְרְחִית מִן הַדְּרוֹם לַצְפּוֹן, פְּנֵיכֶם לַצְפּוֹן, נִמְצְאוּ הוֹלְכִים אֶת רוּחַ מִוְרְחִית. וְזָהוּ שָׁנָּאֶמֵר״: ״וַיְּבֹא מִמְוְרַח שֻׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מוֹאָב״: 4 וְּנִשְׁמִרְתָּם מְאֹד. וּמַהִי הַשְּׁמִירְה, ״אַל מִּתְנְרוּ בָּם״: 5 עַד מִדְרַךְּ כַּף רְגֶל. אֲפִלּוּ מִרְרַךְ כַּף תִּגְלוּ בְּלוֹמֵר אֲפִלּוּ מִדְרַךְ כַּף רְגֶל אֵינִי מַרְשֶׁה לַצְשׁוֹת רְגָל מִינִי מַרְשֶׁה לַצְשׁוֹת לֶכֶם בְּאַרְצְם שָׁלֹא בִּרְשׁוֹת. וּמִדְרַשׁ אַנְּדְה־יּי: עַד שְׁיִבֹּא יוֹם דְּרִיסַת הָרֶגל עַל הַר הַזֵּיתִים, שֶׁנָּאֻמֵר״: עַדְ ״יְבְשָׁה לְכֶם, וְמֵיְנִי וּקְנִזִּי וְקָרְהִם. עֲשְׂרָה לֵעשׁוֹּר רְגִלְיוֹ״ וְגוֹי: יְרָשָׁה לְּכֶם, וְמֵיְנִי וּקְנִזִּי וְקָרְהִם. עֲשְׂרָה עַמְמִין נְתַתִּי לוֹ, שְׁבְעָה לְכֶם, וְקֵינִי וּקְנִזִּי וְקָרְהְם. עֲשְׂרָה עַמוֹן וּמוֹאָב וְשַׁעִיר – אַחַת מֵהֶם לְעֲשִׂוּ, וְהַשְּׁתִים עַל מַה לִבְנֵי לוֹט, בִּשְׂכַר שֶׁהְלָּךְ אִתּוֹ לְמִצְרִים וְשְׁתַק עַל מַה לְבְנֵי לוֹט, בִּשְׂכַר שֶּׁהְלָּךְ אִתּוֹ לְמִצְרִים וְשְׁתַק עַל אִשְׁתֹּי בִּנְי לִוֹתְ מִלְם הִיּבִים וְשְׁתַק עַל אִשְׁתֹּן בְּנִלְי אִמְבְירִם וְשְׁתַלְ עַל אִשְׁתִּן בְּתִּתִי לוֹט, בִּשְּכַר שֶּׁהְלָּךְ אִתּוֹ לְמִצְרִים וְשְׁתַק עַל אִשְׁתוֹ בִּילְי, אַבְּלְר אָתוֹ לְמִצְרִים וְשְׁתַק עַל אִמְה בִּוֹב לוֹט, בִשְׁכַר שְּהָבְּר אִמֹן בְּתִבְּי וֹלְנִי אִנְיִם בְּעֹל אִשְׁתוֹ בְּלִבְי לוֹט, בִּשְׁכַר שְׁהָלְן אִמְיֹנִי וּשְׁתְּעְשׁר, אוֹמר עַל אִשְׁתּוֹ: ״אְבְחֹרת הִיא״, עֲשָׁאוֹ בִּבְּנֹי שִּבְּיוֹי בְּיוֹים בְּּבְּיוֹים בְּעַר אִינִי בּוֹם בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּי בּיוֹם בְּיִּנְי בְּיִיּבְּים בְּיִים בְּבְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּבְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹם בְּיוֹים בְּנִייְים בְּיִים בְּעְים בְּיוֹים בְּיִבְים בְּיִים בְּעְים בְּבָּים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּים בְּיוֹים בְּיִים בְּעְים בְּיבְּים בְּיִים בְּיְּבְיְים בְּיוֹי בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּעְייִים בְּעְבְּים בְּיוֹים בְּיוּים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹם בְּים בְּים בְּיוֹים בְּיִים בְּיוֹים בְּיְיִים בְּ

הַּבְרוּ. לְשׁוֹן מִקּח, וְבִוֹ⁶: ״אֲשֶׁר בְּרִיתִּי לִּי״. שֶׁבֵּן בְּרַרְנֵי הַיָּם קוֹרִין לִמְכִירָה בִּיֹרָה: 7 בִּי ה' אֱלֹהֶיֹּךְ בַּרְרֵנֵי הַיָּם קוֹרִין לִמְכִירָה בִּיֹרָה: 7 בִּי ה' אֱלֹהֶיֹּךְ בַּרְרֵּי, לְפִיכְךְ לֹא תִכְפּוּ אֶת טוֹבְתוֹ לְהַרְאוֹת בְּאַלוֹ אֲבֶּלְ אֲבֶּרָ. לְפִיכְךְ לֹא תִכְפּוּ אֶת טוֹבְתוֹ לְהַלְּךְ רוֹחַ מִוְּרְחִית: 8 וַּצֵּבֶּן וַנְעַבֹּר. לְצִד צְפוֹן, הָפַּבְנוּ פְּנִים לְהֶם עַל מוֹאְב אֶלְא יִּבְל מְנְרָאִים הִיוּ אוֹתְם וְנִרְאִים לְהָם מִלְחָמָה, אֲבָל מְיְרָאִים הִיוּ אוֹתְם וְנִרְאִים לְהָם בְּשְׁהֵי הַשְּבֵּם מְוֻיָּנִים, לְפִיכְךְ בְּתִיבוּיּ מוֹעְב מִפְּנֵי הַשְּׁתְיֹּ שִׁלְּלִים וּבּוֹוְוִים אוֹתְם. אֲבָל בִּרְנֵי עַמוֹן הָשֶׁרִי. שְׁהֹיוּ שֹׁלְלִים וּבּוֹוְוִים אוֹתָם. אֲבָל בִּרְנֵי עַמוֹן נָאֲמִר בְּבִיי, שׁוּם גֵרוּי, בִּשְׁכֵר צְנִיעוֹת אָמֶם, שֶׁלְשְׁתְה הַבְּכִירְה אַמֹּן שֶׁרְשְׁתָה הַבְּכִירְה שִׁם בְּמְרִאָה שֵׁם בְּנְרִיה. שֵׁם הַמְּדִינָה: שָׁר. שֵׁם הַמְּדִינָה: שָׁר מֹוֹאָב שֶׁקְרָאה שֵׁם בְּנְה מוֹאָב: עָר. שֵׁם הַמְּדִינָה: שְׁרָבְירְה הַבְּכִירְה.

37. שופטים יא, יח. 38. תנחומא ישן, דברים הוספה ו. 39. זכריה יד, ד. 40. בראשית נ, ה. 41. במדבר כב, ג. 42. פסוק יט.

-⊗ CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

intellectual and seven emotional attributes that constitute the unrectified human personality (the "animal soul"). The spiritual correlate of conquering Canaan and transforming it into the Land of Israel is conquering all of these attributes and transforming them into their holy counterparts.

Our present psychological makeup only allows us to rectify the seven emotional attributes, not the three facets of the intellect. This is because the way to rectify any aspect of reality is by correcting its source. Our emotions can generally be governed by our intellectual understanding. If we understand, for example, the rewards for proper behavior and the consequences of improper behavior, we should develop the corresponding emotional responses to them. By using our intellect, forcing ourselves to think through the implications and ramifications of proper and improper behavior, we can trigger the

God's Assistance in Conquering the Promised Land

- ♦ Fifth Reading 2 At this point, God spoke to me, saying,
  - 3 **You have circled** the area southwest of **this mountain long enough;** now **turn northward** and journey to Kadesh, on the border of Edom. Ask the Edomites for passage through their country.⁹⁵
  - 4 At the same time, command the people, saying, "You are about to cross the boundary of the land of your kinsmen, the descendants of Esau, who dwell on Mount Seir, and they will be afraid of you. Nonetheless, take great care that
  - 5 you not provoke them, for I will not now give you any of their land—not so much as a footstep—because I have already given Mount Seir to Esau and to his descendants for a temporary inheritance from Abraham. You will inherit their land only in the future.⁹⁶
  - 6 You may buy food from them with money, that you may eat; and you may also buy water from them with money, that you may drink.
  - 7 In fact, you *should* purchase food from them, in order to show that God, your God, has blessed you in whatever you do and that you have thus become wealthy. As you know, He was intimately aware of your needs during your trek through this great desert; you have lacked nothing throughout these forty years that God, your God, has been with you."
  - 8 But despite our peaceful overtures, the Edomites did not allow us to pass through their land, so we departed from our kinsmen, the descendants of Esau, who dwelt on Mount Seir, and returned southward by way of the Aravah—the plain that extends northward toward Kadesh from Eilat and from Etzion Gever—and we turned eastward and passed by the southern borders of Edom and Moab toward the Moab desert.
  - 9 As we approached Moab, GoD said to me, 'Do not distress the Moabites by provoking them to war, for I will not give you any of their land as an inheritance, because I have given Moab and its capital district, Ar,⁹⁷ to the descendants of Lot as a temporary inheritance from Abraham. This consideration is Lot's second reward for having gone along with Abraham's pretense to the Egyptians that Sarah was his sister rather than his wife⁹⁸ (the first being Lot's rescue from the destruction of the Cities of the Plain⁹⁹). You may, however, frighten, raid, and plunder them, because they continue to imitate the immodesty and immorality of their ancestress, Lot's elder daughter.¹⁰⁰

- & CHASIDIC INSIGHTS 03-

4-5, 9, 19 Take great care that you not provoke them: In God's original pact with Abraham (the Covenant between the Halves), He promised to give his descendents the land occupied by ten nations: the Kenites, the Kenizites, the Kadmonites, the Hittites, the Perizites, the Rephaim, the Amorites, the Canaanites, the Girgashites, and the Jebusites.¹⁰¹ But God did not allow the Jewish people

to conquer the first three lands (later occupied by Ammon, Moab, and Edom, respectively) the first time they entered the land, in the days of Moses and Joshua. Only in the messianic future will "Edom and Moab be subject to them and the children of Ammon obey them." ¹⁰²

As has been explained, 103 the reason for this is because these ten nations embodied the three

^{95.} Numbers 20:14-21. 96. Numbers 20:13. 97. Numbers 21:15, 28. 98. Genesis 12:16. 99. Genesis 19:29. 100. Numbers 20:21; Genesis 19:30-38; Likutei Sichot, vol. 14, p. 5. 101. Genesis 15:19-21. 102. Isaiah 11:14. 103. On Genesis 15:21.

-80 ONKELOS 08-

10 אימתני מלקדמין יתיבו בה עם רב וסגי ותקיף כגבריא: 11 גבריא כגבריא אנון מתחשבין אף אימתני: להוֹן קַרַן ומואבאי 12 וּבְשֵּׁעִיר יָתִיבוּ חוֹרָאֵי מִלְקַדְמִין וּבְנֵי עַשַּׁוֹ הַרֶּבְנוּוֹן וְשֵׁיצִיאַנּוּן מקדמיהון ויתיבו באתריהון כמא די עבד ישראל לארע ירתתה דיהַב יִי לְהוֹן: 13 כָּעַן קומוּ וְעָבְרוּ לכון ית נחלא דורד ועברנא ית נחלא דזרד: 14 ויומיא די הליכנא מַרַקָם גַּיאָה עַד דִי עַבַרנַא יַת נַחַלַא דְזֵרֶד תִּלַתִין וַתַמְנֵי שָׁנִין עַד דַּסַף כָּל דַּרָא גַּבָרֵי מִגִּיחֵי קַרַבָא מָגוֹ מַשָּׁרִיתָא כָּמָא דִי קַיִּים יִיַ לְהוֹן: 15 וְאַף מָחָא מִן קַדָם יִי הַוַת בָּהוֹן לִשֶׁצֵיוּתִהוֹן מִגּוֹ מַשִּׁרִיתֵא עַד דִשָּׁלִימוּ: 16 וַהַוָה כַד שָׁלִימוּ בָּל גַבָרִי מִגִּיחֵי קַרַבָּא לְמִמַת מְגוֹ עמא: 17 ומליל יי עמי למימר: 18 אַתּ עַבַר יוֹמֵא דֵין יַת תִּחוּם מוֹאב ית לחית: 17 וַיְדַבֵּר יְהוֶֹה אֵלֵי לֵאמְר: 18 אַהָּה עֹבֵר הַיָּוֹם אֶת־ גַבוּל מוֹאָב את־עַר:

⊗ RASHI ഗ്ദ

בָּם. לְמַהֵר וּלְהָמָם בְּתוֹךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה, שֶׁלֹא יִגְרְמוּ לְבְנֵיהֶם עוֹד לְהִתְעַבֵּב בַּמִּדְבָּר: 10–11 וַיְּהִי בַּאֲשֶׁר לִבְנֵיהֶם עוֹד לְהִתְעַבֵּב בַּמִּדְבָּר: 10–11 וַיְּהִי בַּאֲשֶׁר תַּמוּ וְגוֹי. וְיִדְבֵּר ה׳ אַלִי וְגוֹי. אֲבְל מִשְׁלוּחַ הַמְרַגְּלִים עַד כָּאן לֹא נָאֲמַר בְּפָּרָשְׁה זוֹ "וַיְדְבַּר", אֶלְא "וִיּאמֶר", לְלַמֶּדְךְ שֶׁבָּל שְׁלְשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנְה שֶׁהִיוּ יִשְּׁרָאֵל יְשְׁרָאֵל אָל פָּנִים לֹא נִתְיַחֵד עִמוֹ הַדְּבּוּר בְּלְשוֹן חִבְּה, פָּנִים נְזוֹפִים לֹא נִתְיַחֵד עִמוֹ הַדְּבּוּר בְּלְשוֹן חִבְּה, פְּנִים וְיִשׁוּב הַדְּעַת, לְלַמֶּדְךְ שָׁאֵין הַשְּׁכִינָה שוֹרְה עַל הַנְּבִיאִים אֶלְא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל: אַנְשֵׁי הִמִּלְחָמְה. מְבֶּן עַשְּׂרִים שָׁנָה הַיּוֹצְאִים בַּצְּבָא: 18–19 אַתְּה עבר הַיּוֹם אֶת גְּבוֹל מוֹאָב וְגוֹי וְקְרַבְהָ מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן. מִבּרן שִאַרץ עמוֹן לִצִר צְפוֹן:

10 הָאַמִּים לְּפָנִים וְגוֹ׳. אַתָּה סְבוּר שֶׁזוֹ אֶרֶץ רְפָּאִים שֶׁנְתִּתִּי לוֹ לְאַבְּרָהָם, לְפִי שֶׁהָאֵמִים — שֶׁהֵם רְפָּאִים — יֶשְׁבוּ בְּהּ לְפָנִים, אֲבָל לֹא זוֹ הִיא, כִּי אוֹתָן רְפָּאִים — יֶשְׁבוּ בָהּ לְפָנִים, אֲבָל לֹא זוֹ הִיא, כִּי אוֹתָן רְפָּאִים הוֹרַשְׁתִּי מִפְּנֵי בְּנֵי לוֹט וְהוֹשַׁבְתִּים תַּחְתָּם: 11 רְּפָאִים יֻּבְּיִם הְיוּ נָחְשְׁבִּוּ אוֹתָם אֵמִים, יַבְּעָנְקִים״ הַנְּקְרָאִים רְפָאִים, עַל שֵׁם שֶׁאֵימְתָם מָשֶּׁלֶת אוֹתָם יְדָיוֹ מִתְרַפּוֹת: אַמִּים. עַל שֵׁם שֶׁאֵימְתָם מָשֶּׁלֶת אוֹתָם יְדִיוֹ מִתְרַפּוֹת: אַמִּים. עַל שֵם שֶׁאֵימְתָם מָשֶּׁלֶת עַל הַבְּרִיוֹת. וְבַןיֹּי: "וּבְשַׁעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִם״, וּנְתַתִּי עַל הַבְּנִים בְּלוֹמֵר נְתַתִּי בְּבִּנִים אוֹתָם וְהוֹלְכִים: 15 הָּתָּתִּה בָּהַם כִּחַ שֵּׁיִהִיוֹ מוֹרִישִׁים אוֹתָם וְהוֹלְכִים: 15 הָּתָּתִּה

.43 פסוק יב.

- & CHASIDIC INSIGHTS 03

Nonetheless, as we approach the advent of the messianic era and the light of the future begins to shine, we can "taste" the future order through studying the teachings of Chasidism in depth. These teach-

ings tap the supra-conscious aspects of our souls; through studying them, we can indeed begin to rectify the intellect as well as the emotions.¹¹⁰

> A CLOSER LOOK ◆

[16-17] Detachedly...amicably: The difference between these two is indicated by the exclusive use of the root אמר in all references to God ad-

dressing Moses from the beginning of the Book of Deuteronomy until this point,¹¹¹ and the abrupt switch to the root יבר in this verse.¹¹²

^{110.} Ma'amarei Admor HaEmtza'i, Devarim, vol. 1, p. 1 ff; Sefer HaSichot 5750, vol. 2, pp. 547-548; Sefer HaMa'amarim 5741, pp.86-90. 111. 1:42, 2:2, and 2:9. 112. Rashi.

- 10 **The Eimim**¹⁰⁴ **formerly dwelt there**—in the territory presently occupied by Moab. They were **a people as great, numerous, and tall** in stature **as the giants** who lived before the Flood.
- 11 Even though the Eimim were not technically part of the Rephaim, they were nonetheless termed Rephaim, because whoever saw them became enfeebled [rafeh] out of fear, just as the giants who descended from those who had lived before the Flood were termed Rephaim because whoever saw them also became enfeebled out of fear. Similarly, the Moabites called these former inhabitants of their land Eimim [from eimah, "terror"] for that very reason. So you might think that this territory is that of the Rephaim, one of the seven nations you are intended to drive out as part of your conquest of the Land of Israel. But since the Eimim were not really Rephaim, their territory is not considered that of the Rephaim; and in any case, I have given this territory to the Moabites.
- 12 The status of the land of Moab is thus similar to that of Mount Seir. The Horites formerly dwelt on Mount Seir, and when they did, you could have conquered it. But the descendants of Esau gradually dispossessed them. They eventually destroyed them and settled in their place, just as you, the Israelites, recently did to the land of your inheritance that God gave you, when you conquered Sichon and Og. 106 Since I gave this territory to the Edomites, you may no longer conquer it. 107
- 13 Now arise and cross the Zered brook.' So we crossed the Zered brook.
- 14 The time we spent traveling once we departed from Ritmah, across the border from Kadesh Barnea, until we crossed the Zered brook was 38 years. We had to delay our approach to the Promised Land until the entire generation of men old enough to go to war¹⁰⁸ finished being removed from the camp by dying out, just as GoD swore to them that they would.
- 15 Some of them died a natural death, but in addition, **God intervened directly** with those of them who did not in order to wipe them out prematurely from the camp, until they all finished dying in this relatively short period of time, allowing you to proceed toward the Promised Land.
- 16 Although God continued to communicate with me during these 38 years, He did so detachedly. It was only when all those men old enough to go to war finished dying and were thus removed from the people
- 17 that God once again spoke to me amicably, saying,¹⁰⁹
- 18 'Today you are crossing the Arnon River, which, further west, is **the** northern **boundary of Moab** and its capital district, **Ar**.

⊗ CHASIDIC INSIGHTS ଔ

desired emotional response. If we do this consistently, we will eventually have trained ourselves to love and fear that which it is proper for us to love and fear. This is using the intellect to rectify the emotions.

The condition of exile, however, is that no such avenue exists for us to influence the functioning of our intellect. The intellect is governed by the supra-

intellect—the supra-conscious aspects of our personalities—and the tools to harness this aspect of ourselves have not yet become completely available to us. Therefore, we were only allowed to conquer the seven nations that embody the seven emotions; the three nations that embody the three facets of the intellect remain beyond our control until the messianic era.

−∞ ONKELOS ശ— 19 ותקרב לקבל בני עמון לא תצור עַלֵיהוֹן וְלַא תִתְגַּרִי לְמֵעְבַּד עִמְּהוֹן קרב אַרי לַא אַתַּן מאַרע בּנֵי עַמּוֹן לַךְ יִרְתָּא אֲרֵי לְבְנֵי לוֹט יִהָבְתַה יָרָתָא: 20 אָרַע גָּבָּרָיָא מְתְחַשְׁבָא אַף הִיא גִּבַרִיא יִתִיבוּ בַה מִלְקַדְמִין ועַמּוֹנָאֵי קָרָן לְהוֹן חָשִׁבָּנֵי: 21 עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כָּגְבַּרַיָּא וְשֵׁיצְנוּוְן יָיָ מְקֶּדְמֵיהוֹן וְתָרֵיכָנוּון וִיתִיבוּ באַתְרֵיהוֹן: 22 כַּמָא דִי עַבַד לְבְנֵי עַשָּׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר דִּי שֵׁיצִי יָת חוֹרָאֵי מִקֶּדְמֵיהוֹן וִתְרֵיכְנוּון וִיתִיבוּ בְאַתְרֵיהוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין: 23 וְעַוָּאֵי דְיָתְבִין בִּדְפִיחַ עַד עַזָּה קַפּוּטְקָאֵי דְנָפֶקוּ מִקַפּוּטִקיָא שֵׁיצִיאֻנוּן וִיתִיבוּ בְאַתְרֵיהוֹן: 24 קומו טולו וְעְבְרוּ יָת נַחֵלָא דאַרנֹן חַזִּי דִמְסָרִית בִּידָךְ יַת סִיחוֹ מַלְכַּא דְחֵשְׁבּוֹן אֱמוֹרָאָה ויָת אַרעה שָׁרֵי לְתָרְכוּתֵה וְאִתְגָּרִי לְמֵעַבַּד עִמֵּה קָרָבָא: 25 יוֹמָא הָדֵין אֲשָׁרֵי לְמִתַּן זָעְתָּרְ וְדַחַלְתָּךְ עַל אַפֵּי עַמִמַיָּא דִי תִחוֹת כָּל שָׁמַיָּא דִי יִשְׁמְעוּן שִׁמְעָךְ וִיזוּעוּן וְיִדְחֲלוּן מְן קֶדְמָך: 26 וּשְׁלְחִית אִזְגַדִּין מִמִּדְבַּר קַבמוֹת לוַת סִיחוֹן מַלְכַּא דְחֵשְׁבּוֹן פתגמי שלמא למימר: לַבְּמִוֹת אֶלִּיסִיתוֹן מֶלֶךְ חָשִׁבְּוֹן בִּלֵים וְאַלִּים מִמְּדְבָּרִ בְּבְמוֹת אֶלִיסִיתוֹן מֶלֶךְ חָשָׁבְּוֹן בִּלִים מִלְאָכִים מִמְדְבָּרִ בְּבְלוֹת הָלִים מִשְׁרִין בְּצִי עַפְּוֹן לְבְּנִי מִשְׁנִם בִּיִּשְׁבִים מִמְדְבָּרִ בְּבְרִיבְ וְרָב וְרָם בַּעְבָּיִם וַהַשְּׁבִּוֹן הַבְּנִים וְמְלָבִים מִמְּבְּיִם בִּיִּים מִבְּיִם בִּיִּים מִבְּבִּים בְּנִים וְהָעָבִּים מִבְּיִם וְהָעָבִים מִמְּבְּיִם בִּיִּים מִבְּיִם בִּיִּים מִבְּיִם בִּיִּים מִבְּיִם בִּיִּים מִבְּבִּים בְּרִבּים בְּבְּיִם וְהָעָבִּים בִּיְּשְׁבִים מִבְּבְּיִם וְנִישְׁבִּים בִּיִּים מִבְּבִּים בְּנִים וְהָעָבִּים וְהָעְבִּים וְהָעְבִּים בִּיִּים בְּיִּבְים בִּיִּיבְשִׁם בִּיִּים מִבְּבִּים בְּיִבְּים וְנִיְשְׁבִּים בִּיְּבְּים וְנִיּשְׁבִּוּ בְּנִים וְנִיּשְׁבִּוּ מִבְּיִם בְּיִּבְים בִּיְּבְים בִּיְּבְּבִּים בְּנִים וְנִיִּשְׁבִּים בִּיִּים מִבְּבִּים בְּיִבְּים וְנִישְׁבִּים וְנִישְׁבִּים וְנִישְׁבִּים וְנִייְשְׁבִּים וַיִּיִּים מִבְּבִּים בְּיִבְּים וְנִיּשְׁבִּים בִּיְּבִּים בְּנִים וְנִייִּשְׁבִּים בִּיִּים בִּיּשְׁבִּים בִייְּבְּים וְאַבְּים בִּיִּשְׁבִּים בִּיִּים בְּבִּים בְּבְּבִּים בְּנִים וְנִישְׁבִּים וְנִישְׁבִּים וְנִישְׁבְּים וְמִּשְׁבִּים וְבִּבְּים וְבְּבִּים בְּבְּיִים בְּיִישְׁבִּים בְּבְּיִים בְּיִּבְּיִים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּים בְּבְּיִים בְּיִּבְּים וְבִּבְּים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבְּיִים בְּיִּישְׁבִּיים בְּיִּישְׁבִּיים בְּיִּבְּיוּ בְּבְּיִים בְּבְּבִּיים בְּבְּבִּיים בְּבְּיוּבְּיוֹ בְּבְּיִים בְּבְּבִּיים בְּבְּבִּיים בְּבְּבִיים בְּבְּבִּיים בְּבְּבִּים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבְּבִּים בְּבְּבִּיים בְּבִּים בְּבִּים בְּבִּים בְּבּיוּבְּים בְּבִּיים בְּבְּבִיוּבְּים בְּבְּבִּיים בְּבְּבִיים בְּבְּבִיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבְּבִּיים בְּבִּבּיים בְּבִּיים בְּבּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבְּיים בְּבְּבִּיים בְּבִּיים בְּייבּים בְּבִּיים בְּיִּבְּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְּיִּיים בְּבִּיים בְּבִּיים בְ

-⊗ RASHI ଔ

20 אֶרֶץ רְפָּאִים תַּחְשֵׁב. אֶרֶץ רְפָּאִים נֶחְשֶׁבֶּת אַף הִיא, לְפִּי שֶׁהְרְפָּאִים יִשְׁבוּ בָּה לְפָנִים, אֲבָל לֹא זוֹ הִיא שֶׁנְתַתִּי לְאַבְּרָהִם: 23 וְהָעֵיִם הִיּשְׁבִים בַּחְאֵרִם הִיא שֻׁנְתַתִּי לְאַבְּרָהִם: 23 וְהָעֵיִם הִיּשְׁבִים בַּחְאֵרִים הְּמֹי עַיְּים הַם נָחְשָׁבִים בְּּסְבֶּר יְהוֹשֻׁע, שֻׁנֶּאֲמִר בּי: ״חֲמֵשֶׁת סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים הָּעָזְתִי וְהָאַשְׁרּוֹנִי הַגְּמִי וְהָאַשְׁרּוֹנִי הַגְּמִי וְהָאָשְׁרּוֹנִי הַגְּמִי וְהָעָקְרוֹנִי הְנִיְּבִי תִּבְּרָהִם לַאֲבִימֶלֶּהְ לֹא יָכְלוּ יִשְּׁרְאֵל לְהוֹצִיא אַרְצָם מִיּדְם, וְהַבֵּאתִי עַלִיהָם בְּפְתּוֹרִים וְהִשְׁמִידוּם וְיִשְׁבוּ תַחְתָּם, וְעַכְשָׁוּ אֵעֵים. אַתָּם מִיּנְדְם, לְמִשְׁרִם לִּמְשָׁר בִּים מִיְּדְם מְּתָּבְ תִּשְׁנִים לִּאְנִים מִיּיְדָם לְאַבְּשִׁוּ בְּפִתְּוֹם מִיְּדְם, בְּפְתּוֹרָם מְיִּבְם: 25 תַּחַתָּם, וְעַבְשָׁוּ לִמִשׁׁר בִּיוֹם מִלְּחֵמֵת עוֹג, וְנוֹרַע לִמֵּד הַשְּׁמִה בְּיוֹם מִלְּחָמֵת עוֹג, וְנוֹרַע

הַדְּבָר תַּחַת כָּל הַשְּׁמְים: 26 מִּמִּדְבֵּר קְּבְמוֹת. אַף עַל פִּי שֶׁלֹא צַוְנִי הַמְּקוֹם לִקְרֹא לְסִיחוֹן לְשָׁלוֹם, לְמַדְתִּי מִמְּדְבַּר סִינַי מִן הַתּוֹרָה שֶׁקְּדְמָה לְעוֹלְם, כְּשֶׁרְתִּי מִמְּדְבַּר סִינַי מִן הַתּוֹרָה שֶׁקְדְמָה לְעוֹלְם, כְּשֶׁבְּא תַּמִּדְבַּר סִינַי מִן הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל חָוַר אוֹתָה עַל עַשְׁי וְיִשְׁמְעֵאל, וְגָלוּי לְפְנָיו שֶׁלֹא יְקַבְּלוּה, וְאַף עַל בִּדְבְרִי שֶׁלוֹם. דְּבָר אַחֵר: "מִמִּדְבַּר קְּדַמוֹת", מִמְּךְ בַּיִּ שְׁלוֹם. דְּבָר אַחֵר: "מִמִּדְבַּר קְּדַמוֹת", מִמְּדְ לְּמִי שֶׁקְּרִים, עָּלְּא שְׁלַחְתַּנִי מִן הַמִּדְבָּר אֶל לְּמִירָם, עָמְי", בְּמְתוּן: פַּרְעֹה לֵאמֹר: "שַׁלַּח אֶת עַמִּי", בְּמְתוּן:

.44 יהושע יג, ג.

I also was following the example God set when He sent me **from the desert** to make peaceful overtures to Pharaoh, even though, as the omnipotent creator who existed **prior** to creation, God could have easily and instantaneously annihilated the Egyptians. Similarly, although I knew that with God's assistance we could easily overcome Sichon, I still made peaceful overtures to him.

So I sent messengers to Sichon, king of Cheshbon, with words of peace, saying,

- 19 When you approach the area opposite the Ammonites, neither distress them, nor provoke them in any fashion, for I will not give you any part of the land of the Ammonites as an inheritance, because I have already given it to them—the descendants of Lot—as a temporary inheritance from Abraham, for the same reason that I have given Moab to the Moabites. Unlike the way I allowed you to vex the Moabites, however, you must not frighten, raid, or plunder the Ammonites, because their ancestress (Lot's younger daughter), was not as immodest and immoral as was the Moabites' ancestress (Lot's elder daughter), and thus, in imitating her, the Ammonites did not behave as immorally as the Moabites.
- 20 Ammon, too, is considered land of the Rephaim, because the Zuzim¹¹⁵—a people who were also termed Rephaim—formerly dwelt in it; the Ammonites call them Zamzumim.
- 21 The Zuzim were a people as great, numerous, and tall as the giants who lived before the Flood, but GoD destroyed them, and thus the Ammonites dispossessed them and settled there in their stead,
- 22 just as He did for the descendants of Esau, who dwell on Mount Seir, when He destroyed the Horites and they thus dispossessed them and settled there in their stead, living there to this day. In both cases, that of the Horites and the Zuzim, the presence of the present inhabitants of the land render it off-limits to you.
- 23 The opposite phenomenon occurred with the coastal area on the western border of the Promised Land: **The Avim** were the **dwellers in open cities** throughout this area from the southern border northward **until Gaza**. They are part of the Philistines, ¹¹⁶ with whom Abraham made a pact¹¹⁷ that should have prevented you from conquering their territory. **The Kaftorites**, however, **who hail from Kaftor**, **destroyed** the Avim **and dwelt** there **in their stead**. Since there is no pact with the Kaftorites, you are now permitted to conquer this territory.
- 24 In any case, not all the land north of the Arnon River is off limits to you; Sichon the Amorite has conquered much of it from Ammon and Moab.¹¹⁸ Therefore, arise, journey, and cross the Arnon River. Behold, I have delivered Sichon the Amorite, king of Cheshbon, and his land into your hand. Begin to take possession of it, and provoke him to war.¹¹⁹
- 25 Today I will begin to place the dread of you and the fear of you upon all the nations that dwell under the entire heaven—that is, upon all the nations of the earth¹²⁰—who will hear reports of you and tremble and be in trepidation because of you.'
- 26 Although God did not explicitly command me to offer Sichon the option of peaceful coexistence, I nonetheless did so,¹²¹ even though it was obvious that Sichon would reject my offer. I was in fact **following** the example God set in **the** Sinai **desert**, when He offered the Torah (which existed **prior** to the creation of the world and thus should logically have been the law for all people) to the descendants of Ishmael and Edom,¹²² even though He knew in advance that they would reject His offer.

^{113.} Above, v. 9. 114. Numbers 21:12; Genesis 19:30-38; *Likutei Sichot*, vol. 14, p. 5. 115. Rashi on Genesis 14:5. 116. Joshua 13:3. 117. Genesis 21:24. 118. Numbers 21:26. 119. Numbers 21:21-31. 120. *Hitva'aduyot* 5745, vol. 5, p. 3031. 121. See below, 20:18. 122. Exodus 19:1.

−∞ ONKELOS ശ—

אעבר בארעך בארחא בארחא 27 אַזַל לָא אֶסְטֵי לִיַמִּינָא וְלְשְׁמָאלָא: עבּוּרָא בָכַסְפָּא תְזַבֵּן לִי וְאֵיכוּל 28 וּמַיַא בְּכַסְפָּא תָתֵן לִי וְאֵשְׁתֵּי לחוֹד אעבּר בּרגלי: 29 כּמא די עַבַדוּ לִי בְּנֵי עֲשֵׁוֹ דְיַתְבִין בְּשֵּׁעִיר ומוֹאֵבָאֵי דִיָּתִבִין בִּלְחָיָת עַד דאַעבַר ית יַרדנא לאַרעא דיי אַלָהָנָא יָהֵב לְנָא: 30 ולָא אַבָא סִיחֹן מַלְכַּא דְחֵשְׁבּוֹן לְמִשְׁבְּקַנָא למעבר בתחומה ארי אקשי יי אַלַהַרְ יָת רוּחַהּ וְתַקַף יָת לְבָּה בִּדִיל לִמְמָסְרֵה בִּידַרְ כִּיוֹמֵא הָדֵין: 31 וַאֲמַר יִיָּ לִי חֲזִי שְׁרֵיתִי לְמִמְסֵר קַדַמַר יַת סִיחוֹ וְיַת אַרְעָה שָׁרֵי לְתַרֶכוּתֶה לְמֵירַת יַת אַרְעָה: 32 וּנְפַּק סִיחֹן לְקַדֶּמוּתָנָא הוא וְכָל עַמֵּה לְאַגָּחָא קָרֶבָא לִיָהַץ: זּמַסְרֵה יִיָּ אֱלְהָנָא קַדְמָנָא 33 וּמְחֵינֶא יָתֵה וְיָת בְּנוֹהִי וְיָת כְּל עַמֵּה: 34 וֹכְבַשְׁנָא יַת כַּל קְרווֹהִי בִּעְדָּנָא הַהִיא וְגַמַּרְנָא יָת כָּל קּרְוֵי גַבְרַיָּא וּנָשַׁיָּא וְטַפָּלָא לָא אַשְאַרְנָא מִשַּׁיזֵב: 35 לְחוֹד בְּעִירָא בַּזְנָא לְנָא וַעַדִי קרוַיָּא דִי כִבַשְׁנָא: 36 מֵעַרער די על כיף נחלא דאַרנו וקרתא די בְנַחֵלָא ועד גָּלְעד לָא הַוַת קַרתַא דִּי תִקֵיפַת מִנָּנָא יָת כֹּלָא מִסַר יִיָּ אַלְהָנָא קַדְמָנָא: 37 לְחוֹד לַאַרַע בָּנֵי עַמּוֹן לָא קָרֵיבָתַּ כַּל כֵּיף נְחַל יוּבָקָא וִקרוֵי טוּרָא וִכֹל דִי פַּקִיד יִיָּ אֵלָהָנָא:

27 אֶעְבְּרֵה בְאַרְאֶׁך בַּנֶּכֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָבַּלְתִּי וּמֵיִם בַּכֶּסֶף תִשְׁבִּרֵנִי וְאָבַּלְתִּי וּמֵיִם בַּכֶּסֶף תִשְׁבִּרֵנִי וְאָבַּלְתִי וּמֵיִם בַּכֶּסֶף תִשְׁבִּרֵנִי וְאָבַּלְתִי וּמֵיִם בַּכֶּסֶף תִשְׁבִּרֵי וְאָבִים הַיְּשְׁבִים בְּעֵר עֲד בְּנֵי עֵשְׁוֹ זְלִי אֲשֶׁר־יְהְוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעֵר עֵד בְּנִי עֵשְׁוֹ הַוְּלָא אָבָה סִיחֹן מֵלֶךְ חָשְׁבּוֹן הַעְבִרֵנוּ בְּוֹ בִיי עֵשְׁר־אָעֲבֹר אֶבִרְ אָבְר מַד בְּנִים הַיְּעָבׁר מָלְהִינוּ מְלֹבִינוּ בְּיִּבְּים בְּיָנִם הַנְּיָה בְּיִבְּר בְּיִּה בְּיִבְּר בְּיִּה בְּיִבְּר בְּיִּה בְּיִבְּר בִּיִּים הַנֵּה: מ

ששי 31 וַיָּאכֶּור יְהוָה אֵלֵי רְאֵה הַחִלּתׁי תַּת לְפָּנֶיךּ
אָת־סִיקוֹ וְאָת־אַרְצִוֹ הָתֵל רָשׁ לְרָשֶׁת אָת־אַרְצוֹ:
32 וַיִּצֵא סִיחֹן לְקְרָאתֵנוּ הְוּא וְכָל־עַכְּוֹ לַפִּלְּחָבֶּה יְהְנָה יְהוֹה אֱלֹהֵינוּ לְפָּגֵינוּ וַנִּךְ אֹתְוֹ וְאָת־בנו {בְּנֵיוּ וְנִּךְ אֹתְוֹ וְאָת־בנו {בְּנֵיוּ וְנִּךְ אֹתְוֹ וְאָת־בנו {בְּנֵיוּ וְנִּרְ אֹתִי בְּלֹ־עַרְיוֹ בְּעֵת הַהְּוֹא וְנָלְרָ לְא הִשְּׁאַרְנוּ עַלִּי וְשָׁרִים אָשֶׁר שַּׁבְּרוֹ עָלִי הְשָׁתִר שְׂנְּהְ לִא הִיְּעָרִים אֲשֶׁר שַּׁבְּרוֹ וְעִרִים אֲשֶׁר שְּׁבְּרוֹ וְעִרִים אֲשֶׁר שְּׁבְּרוֹ וְעִרִים אָשֶׁר שְׁבְּרוֹ וְעִרִים אָשֶׁר שְׁבְּרִוֹ וְעִרִים אֲשֶׁר שְׁבְּרוֹ וְעִרִי הָהְּרְנוּ לֵעוֹ וְשְׁרָיִם אֲשֶׁר שְּׁבְּה לָא הֵיְנְה לְא הַיְנְה אֲלְהֵינוּ לִבְּלְ וְתִרִי הְהָּרְוֹ וְתְּנִי הָהָר וְלִלְּ לְא בְּנְנִוֹ וְיִהְוֹה אֶלְהֵינוּ לְבָּלִי וְבָּלִי וְנִבְּי הָהְרֹן לְא בְּנְבְנִי בְּלִי וְנִרְי הְהָּר וְבִלּי בְּלֵבְי בְּבְּיוֹ בְּתְוֹ לְא בְּנְבְנִי בְּלִּבְי לְא בְּרִינִה לְבְּלִי וְנְרִי הְהָר וְבְּלִי בְּלִי וְבְּבִי בְּבִּלְוֹ וְעָרֵי הְהָּר וְבִּבְּי בְּבְּיִי עַבְּחוֹן לִא בְּרֶבְהָת בְּלִבְיִ בְּלִרְיִבְ בְּוֹל וְעָרֵי הְהָּה אֵלְהִינוּ: 30 בְּנְבְיוֹ וְבְּבְיִי בְיּוֹלְ לְעִרְ לְאֵבְיי לְאָבְיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְּרִי בְּבָּבְיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְיִי בְּהִוֹן לְא בְּבְנִינוּ בְּבְיוֹ בְבִוֹל וְבְבִי בְּבִוֹי בְּבִּיל בְּבִיי בְּבִּוֹל לְצְבְי הְבָּבְייִבְיי בְּבִּבְיי בְּבִילוֹ בְּבְי בְּבִיי בְּבִּיוֹ לְבִבּי בְּיוֹ בְבִי בְּיִבְיבוֹי בְּבְּבְיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְי בְּבִיי בְּבּוֹי בְּבְיוֹ בְבְיוֹ בְבִיי בְּבִּים בְּבִּבְית בְּבְּלִיים בְיִבְרִים בְּבְבְייוֹ בְּבְיל בְּבְייוֹ בְבִיל בְּבְיל בְּבְילוֹ בְּבְייוֹ בְּבְילְנְבְיוֹ בְיבְיוֹ בְבִיל בְּבְּבְיוֹ בְבְיוֹ בְבְייוֹ בְבְיוֹ בְבִייוּ בְּבְיוֹ בְבְּבְיוֹ בְבְייוּ בְּבְיוֹ בְבְיוּ בְבְיוֹ בְבְיוֹ בְבְיוֹ בְבְבְיוֹ בְּבְייוּ בְבְיוֹ בְבְיוּ בְבְּבְיוּ בְּבְּבְיוּ בְּבְיוּ בְבְּבְיוּ בְּבְיוּ בְּבְיוּ בְּבְיוּ בְּבְיוּ בְּבְיוּ בְבְּבְיוּבְיוֹ בְּבְּיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְיוּ בְיוֹ בְבְיוּ בְּבְּבְיוּ בְּבְיוּבְוּוּ בְבְּבְיוּ בְּבְיו

-∞ RASHI 🗷

בְּמוֹתוֹ: 34 מְתִּם. אֲנָשִׁים. בְּבַזַּת סִיחוֹן נָאֱמַר*: "בְּזַוְנוּ לְנוּ", לְשׁוֹן בִּזָּה, שֶׁהְיָתָה חֲבִיבָה עֲלֵיהֶם וּבוֹוְזִים אִישׁ לוֹ, וּבְשֶׁבָּאוּ לְבִזַּת עוֹג בְּבָר הִיּוּ שְׁבֵעִים וּמְלָאִים, וֹרְיָתָה בְּזֹיִיה בְּעִינֵיהֶם וּמְקְרְעִין וּמַשְׁלִיכִין בְּהֵמָה וּבְגָרִים, וְלֹא נְטְלוּ כִּי אִם כֶּסֶף וְזְהָב, לְכָךְ נָאֱמֵר*: "בַּזֹינוּ לְנוּ", לְשׁוֹן בִּזְיוֹן. כָּךְ נִדְרַשׁ בְּסָפְרֵי בְּפָּרְשַׁת "בִּזֹנוּ לְנוּ", לְשׁוֹן בִּזְיוֹן. כָּךְ נִדְרַשׁ בְּסָפְרֵי בְּפָּרְשַׁת "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִים"": 37 בְּלֹיִד נַחָל יַבַּק. כְּל אֵצֶל נַרַל אֲשֶׁר אָוָה ה׳ אֱלֹהַינוּ. שֵׁלֹא לִכִבשׁ, הִנַּחָנוּ:

29 פַּאֲשֶׁר עֲשׁוּ לִי בְּנֵי עֵשָוּ. לֹא לְעִנְיַן לַעֲבֹר אֶת אַרְצָם, אֶלֶּא לְעִנְיַן מֶכֶר אֹכֶל וּמִיִם: עַד אֲשֶׁר אֶעֱבֹר אֶת הַּיִּרְדּן. מוּסָב עַל "אֶעְבָּרְה בְאַרְצֶף": 31 הַחִּלֹתִי תֵּת לְפָנֶיךְּ. כָּפָה שֵׁר שֶׁל אֱמוֹרִיִּים שֶׁל מַעְלָה תַּחַת רַגְלְיו שֶׁל משֶׁה, וְהַדְרִיכוֹ עַל צַנְארוֹ: 32 וַיַּצֵא סִיחוֹן. לֹא שָׁלַח בִּשְׁבִיל עוֹג לַצְזוֹר לוֹ, לְלַמֶּדְף שֶׁלֹא הָיוּ צְרִיכִין זֶה לָזֶה: 33 וְאֶת בָּנָי. "בְּנוֹ" כְּתִיב, שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן גִּבּוֹר

.45. פסוק לה. **.46.** דברים ג, ז. **.47.** במדבר כה, א.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03-

people could achieve could not compare to that of the Israelites. The Israelites were therefore able to overcome even these special, communal cities.

We see here the tremendous power inherent in Jew-

ish unity and the need to foster it to the greatest extent possible, especially since, as we know, ¹²⁵ our present exile is a result of baseless hatred and disunity among the Jewish people. ¹²⁶

- 27 'Allow me to pass through your land. I will keep to the highway; I will turn neither to the right nor to the left.
- 28 You will sell me food in exchange for money, that I may eat; and you will give me water in exchange for money, that I may drink—I will only pass through on foot.
- 29 Sell me food and drink, just as the descendants of Esau (who dwell on Mount Seir) and the Moabites (who dwell in Ar) did for me, until I cross the Jordan River into the land that God, our God, is giving us.'
- 30 But Sichon, king of Cheshbon, did not wish to let us pass by him, for God, your God, caused his spirit to be hardened and his heart to be obstinate, so that He could give him into your hand and you could thereby possess his land, as you do this day.
- ♦ Sixth Reading 31 God then subjugated the Amorites' guardian angel to me, and God said to me, 'Behold, in this way I have begun to deliver Sichon and his land before you. Begin to take possession of it, so that you may possess his land.'
  - 32 **Then Sichon went forth towards us.** He did not summon his northern confederate, Og, because he was confident of his ability to defeat us on his own; only **he and all his people** went **to war** against us **at Yahatz.**
  - 33 **But God, our God, delivered him to us, and we smote him, his sons**—including his one son who was as mighty as he was—**and all his people.** The sun miraculously stood still for us in this battle.¹²³
  - 34 We conquered all his cities at that time and utterly destroyed every city: men, women, and young children; we left no survivor.
  - 35 We took only the cattle as pillage for ourselves, along with the spoils of the cities that we had taken. The spoils taken in this battle more than sufficed for whatever material wealth we could need.
  - 36 From the southern border of this territory, i.e., Aroer, which is on the edge of the Arnon gorge, and the city that is in the gorge, until its northern border, Gilead, there was not even one communal city that was too strong for us: God, our God, gave all of it to us.
  - 37 The only place you did not approach was the land of the Ammonites, namely: all the Ammonite area south of the Yabok River, the Ammonite cities of the hill country, and wherever else God, our God, commanded us not to conquer.

⊗ CHASIDIC INSIGHTS ଔ

36 (& 3:4) There was not even one communal city: The difference between a "regular city" (*ir*) and a "communal city" (*kiryah*) is that the inhabitants of the latter have united in some common bond, and thus act more as a more cohesive unit than do the inhabitants of a typical city.

As was seen in the episode of the Tower of Babel,¹²⁴ the merit of societal unity protects a society from danger—even from Divine retribution. Sichon and Og were aware of this protection afforded by so-

cietal unity and therefore took pains to galvanize the inhabitants of their cities against the threat of Israelite invasion.

Nonetheless, a society's ability to achieve unity is limited to the extent to which its individual members can negate their egos and submit to a common goal. Inasmuch as the Jewish people are expected—and are therefore given the ability—to surrender themselves totally to their Divine mission, whereas non-Jews are not, the unity that Sichon and Og's

-80 ONKELOS 03-

ארח וּסליקנא ואתפנינא 3:1 דְמַתְנָן וּנָפַק עוֹג מַלְכַּא דְמַתְנַן לְקַדַּמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמֵּה לְאַגַּחָא קרבא לאָדֶרעי: 2 וַאֲמַר יִיָּ לִי לְא תִדְחַל יָתֵה אֲרֵי בִידַךְ מְסַרִית יתה וית כל עמה וית ארעה ותעבד לה כמא די עבדתא לסיחן מלכא דאמראה די יתב בחשבון: וּמְסֵר יִיָּ אֱלְהָנָא בִּידָנָא אַף יַת 3 עוֹג מַלְכָּא דִמַתְנָן וִיָּת כָּל עַמֵּה ומחינוהי עד דלא אשתאר לה משיזב: 4 וכבשנא ית כל קרווהי בָּעָדַנָא הַהִּיא לָא הַוַת קַרתַא דִּי לָא נִסִיבִנָא מִנָּהוֹן שָׁתִּין קַרְוִין כָּל בֵּית פָּלַך טָרַכוֹנָא מַלְכוּתָא דְעוֹג בַּמַתַנַן: 5 כַּל אָלֵין קרוִין כַּרִיכַן מַקּפַן שוּר רַם דַּלְהֵן דַשִּׁין וְעַבַּרִין בַּר מִקּרוֵי פַצְחַיָּא סַגִּי לַחַדָא: ן גַמַּרְנָא יַתְהוֹן כִּמָא דִי עַבַדְנַא 6 לְסִיחוֹן מַלְכַּא דְחֲשָׁבּוֹן גַּמַר כַּל קרוַי גבריַא נִשַּׁיַא וְטַפּּלַא: 7וְכַל בּעִירַא וַעַדִי קרוַיַא בּוַנַא לְנָא: וּנְסִיבְנָא בְּעִדַּנָא הַהִיא יַת 8 אַרעא מיַד תַּרֵין מַלְכֵי אֵמוֹרָאָה די בעברא דירדנא מנחלא דארנן עַד טוּרָא דְחֵרְמוֹן: 9 צִידוֹנָאֵי קַרָן לְחַרְמוֹן סְרִין וַאֲמֹרָאֵי קַרַן לֶה טוּר תלגא: -∞ RASHI 🗷-

רְמַלְיָהוּ לִפְקְחְיָה בֶּן מְנַחֵם, לְמַדְתִּי שֶׁבֶּךְ נִקְרֶא שֵׁם הַבְּּפְרְכִיְּא: 5 מֵּעֲרֵי הַבְּּרְזִי. פְּרוּזוֹת וּפְתוּחוֹת בְּלֹא חוֹמָה, וְבַן®: ״פְּרְזוֹת תֵּשֵׁב יְרוּשְׁלִים״: 6 הַחֲבם. לְשׁוֹן הֹנֶה — הָלוֹךְ וְכַלוֹת: 8 מִיָּד. מֵרְשׁוּת: 9 צִּידנִים יְּקְרֵאוּ לְּחָרְמוֹן וְגוֹי. וּבְמָקוֹם אַחֵר בוֹּ הוּא אוֹמֵר: ״וְעִד הַּר שִׁיאֹן הוּא חָרְמוֹן״, הֲבֵי לוֹ אַרְבָּעָה שֵׁמוֹת. לְמְה הַצְרְכוּ לֹּכְתֵב? לְהַגִּיד שֶׁבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיוּ הָצְרְכוּ לֹכְתֵב? לְהַגִּיד שֶׁבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיוּ אַבְּרֵב מַלְּכִיּוֹת מִתְפָּאֲרוֹת בְּכָךְ, זוֹ אוֹמֶרֶת: עַל שְׁמִי יִקְּרֵא: שְׁנִיר. הוּא שֻׁלֶג בּלשוֹן בּנען:

1 וַנְּפֶּן וַנַּעַל. כָּל צַד צְפוֹן הוּא עֲלְיָה: 2 אַל תִּירָא אֹתוֹ״,
אתוֹ. וּבְסִיחוֹן לֹא הָצְרַךְ לוֹמֵר ״אַל תִּירָא אֹתוֹ״,
אֶלְא מִתְיָרֵא הְיָה מֹשֶׁה שֶׁלֹא תַעֲמֹד לוֹ וְכוּתּ
שֶׁשִּׁמֵשׁ לְאַבְּרְהָם, שֶׁנֶּאֱמֵרּ״: ״וַיְּבֹא הַפְּלִיט״ וְהוּא
עוֹג: 4 חֶבֶל אַרְגֹּב. מְתַרְגְּמִינְן ״בֵּית פְּלַךְּ טְרְכוֹנְא״.
עוֹג: 4 חֶבֶל אַרְגֹב. מְתַרְגְמִינְן ״בֵּית פְּלַךְּ טְרְכוֹנְא״.
וְיְרָאִיתִי תַּרְגוּם יְרוּשֵׁלְמִי בִּמְגַלַת אֶסְתֵּר קוֹרֵא לְפַלְּטִין
"טְרְכוֹנִין״, לְמַדְתִּי ״חֶבֶל אַרְגוֹב״ הִפְּרְכִיְּא, הֵיכַל
מֶלֶךְ, בְּלוֹמֵר שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְרֵאת עַל שְׁמָה, וְבֵן ״אֶת
הָאַרְגוֹב״ דְמְלְכִים״ — אַצֶל הֵיכַל מֶלֶךְ הֵרְגוֹ פָּקְח בֶּן

48. בראשית יד, יג. 49. מלכים־ב טו, כה. 50. זכריה ב, ח. 51. דברים ד, מח.

⊗ CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

We cannot achieve absolute selflessness on our own, since any level of consciousness we can achieve on our own is our own accomplishment and therefore an expression of our selfhood. Only when graced by a revelatory experience that sweeps us up into transcendent awareness can we lose ourselves completely. All we can achieve on our own is *relative* selflessness, a lesser state of egocentricity than we evinced previously.

Thus, since the holiness of the Land of Israel is intrinsic while that of Transjordan is acquired, it fol-

lows that only the Land of Israel is conducive to achieving absolute selflessness and true dissolution of the ego in awareness of God.

The dissenting opinion agrees that the degree of holiness attainable in Transjordan cannot compare to the intrinsic holiness of the Holy Land. However, inasmuch as God assented to the request of the tribes of Reuben and Gad and gave them this land, it also possesses a degree of intrinsic holiness and can therefore assist a person in attaining virtual selflessness.¹³³

- 3:1 Then we turned and went northward toward Bashan, and Og, king of Bashan, came forth toward us, he and all his people, going to war against us at Edrei. 127
- 2 I was afraid to wage war against Og, for I thought he might be protected by the merit of having helped Abraham.¹²⁸ But God said to me, 'Do not fear him, for I have given him, all his people, and his land into your hand, and you will do to him as you did to Sichon, king of the Amorites, who dwelt in Cheshbon.'
- 3 Thus God, our God, also delivered Og, king of Bashan, and all his people into our hands. We smote him until no remnant remained of him.
- 4 We conquered all his cities at that time. There was not even one communal city that we did not seize from them—sixty cities, including all the territory of Og's royal palace, which all together constituted the kingdom of Og in Bashan.
- 5 All these sixty cities were fortified with high walls, double doors, and bolts; nonetheless, we miraculously overcame them. Besides these, we captured a great many unwalled cities.
- 6 We utterly destroyed them, as we did to the land of Sichon, king of Cheshbon, utterly destroying every city—the men, the women, and the young children.
- 7 But we took all the cattle and the spoils of the cities as pillage for ourselves, even though we had more than enough from the spoils of the battle with Sichon and were thus nauseated by it all.¹²⁹
- 8 Thus we took at that time the land out of the hands of the two kings of the Amorites who were on that side of the Jordan, from the brook of Arnon in the south to Mount Hermon in the north.
- 9 (The high regard with which the non-Jewish nations held the Land of Israel is exemplified by the fact that each insisted on using their own names for Mount Hermon: some called it 'Mount Sion,' 130 the Sidonians called Mount Hermon 'Mount Sirion,' and the Amorites called it 'Mount Senir [Snow].')

- & CHASIDIC INSIGHTS &-

4 Including all the territory of Og's royal palace: In the original account of the conquest of Bashan,¹³¹ the royal palace is not mentioned. Only in the book of Deuteronomy, whose theme is the physical and spiritual transition into the Land of Israel, does this detail become significant. This is because the Land of Israel, relative to the rest of the world, is "the royal palace," i.e., God's home on earth. When the Jewish people conquered this area, they transformed it from the region of the non-Jewish king's palace into part of the palace of the true King, God.

Still, the Talmudic sages differ over whether olive oil from this region—which is considered second in quality only to oil produced in the Tekoa region of the Land of Israel—may be used for the Temple service. ¹³² According to one opinion, only oil produced in the Land of Israel proper possesses the requisite holiness for use in the Temple. According to the other opinion, the acquired holiness of the parts

of Transjordan that were conquered (and thereby sanctified) by the Jewish people suffices to qualify it for Temple use.

On a deeper level, this discussion concerns the degree to which a person can abnegate his selfhood in the face of God's reality when he is outside the Land of Israel.

Oil allegorically signifies the attribute of selflessness (bitul), since it is produced by crushing olives and is consumed in lamps that produce light. Light is necessary for vision, and the soul's inner vision (i.e., perception) is its ability to expand its conceptual horizons by receiving new insight. The prerequisite for new insight (chochmah) is selflessness (bitul), since a self-satisfied and self-assured individual will not admit that his present way of looking at the world is lacking anything. Thus, just as the consumption of oil antecedes sight, selflessness antecedes insight.

^{127.} Numbers 21:33-35. 128. Genesis 14:13. 129. Rashi on 2:34, above. 130. Below, 4:48. 131. Numbers 21:33-35. 132. *Menachot* 8:3; see *Torat Levi Yitzchak*, p. 288.

שביעי 15 וּלְמָבֶיר נָתַתִּי שֶׁת־הַנּלְעֵד: 16 וְלַרְאוּבֵנִי וְלַנְּהִי וְלַנְּהִי נְתַתִּי מִן־הַנִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן תִוֹךְ הַנָּחַל וּנְבֵל וְעַדֹּל עַרְנֹן תִוֹךְ הַנְּחַל וּנְבֵל וְעַדֹּל בְּנִי עַמְּוֹן: 17 וְהַעֲרָבֶה וְהַיִּרְהֵן וּנְבֵל מִבְּלְ הַנֶּי חַבְּיל בְּנִי עַמְּוֹן: 17 וְהַעֲרָבֶה וְהַיִּרְהֵן וּנְבֵל מִבְּלְ הַנְּלְ הַנְּלְ הַ הַבְּעֹת הַמְּחַת אַשְּׁרְּת הַפִּסְנֶּה מִוֹרְחָה: 18 וְאָצֵיו שֶּרְבֶּל בְּעֵת הַהָּוֹא לֵאמְר יְדֹנְה מִוֹלְיִה מָלְהַ נְּתַלְ לָבֶם שָּת־הָאֶבֶין הַוֹּאת לְוִישְׁהָה חֲלוּצִים אֵלְבִיר יְתְּנְה לְפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּל־בְּנֵי־חֲיִל:

—⊗ ONKELOS ∽—— 10 כל קרוי מישרא וכל גלעד וכָל מַתִנָן עַד סַלְכָה ואָדְרֵעִי קרוֵי מַלְכוֹתֶה דְעוֹג בְּמַתְנָן: 11 אֲרֵי לְחוֹד עוֹג מַלְכַּא דְמַתְנַן אֲשָׁתְאַר מִשְּׁאַר גִּבַּרַיָּא הָא עַרְסֶהּ עַרְסָא דפַרוּלָא הַלָא הִיא בּרַבַּת בְּנִי עַמּוֹן תִּשַׁע אַמִּין אַרְכַּה וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתִיַה בָּאַמַת מִלַרְ: 12 וְיָת אַרעַא הָדָא יִרִיתִנָא בְּעְדַּנָא הַהִיא מֶעַרֹעֵר דִּי עַל נַחֵלָא דאַרְנֹן ופַלגות טוּרָא דגלעד וְקְרווֹהִי יִהָבִית לִשָּׁבִטָא דִרְאוּבֵן וּלְשָׁבִטָא דְגָד: 13 וּשְׁאָר גִּלְעָד וְכָל מַתְנָן מַלְכוּתֵהּ דְעוֹג יְהָבִית לְפַּלְגוּת שָׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה כֹּל בֵּית פְּלַךְ טָרָבוֹנָא לִכָל מַתִנָן הַהוּא מִתִקְרִי אַרע גּבָּריָא: 14 יָאִיר בַּר מִנַשֶּׁה נָסֵיב יָת כָּל בֵּית פָּלַךְ טְרַכוֹנָא עַד תחום גשוראה ואפקירוס וקרא יַתְהוֹן עַל שְׁמֵה יָת מַתְנָן כַּפְּרְנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הָדֵין: 15 וּלְמָכִיר יְהָבִית יָת גִּלְעָד: 16וּלְשָׁבְטָא דָרְאוּבֵן וּלְשָׁבָטָא דְגָד יִהְבִית מִן גּלְעַד וְעַד נַחַלָּא דְאַרַנֹן גוֹ נַחַלָּא וּתְחוּמֵה וְעַד יוּבְקָא דְנַחֲלָא הְּחוּם בְּנֵי עַמּוֹן: 17 וֹמֵישָׁרָא וְיַרְדְּנָא וֹתְחוּמֵה מָגֵנוֹסַר וְעֵד יַמָּא דְמֵישָׁרָא יַמַא דִמְלְחָא תָחוֹת מַשְׁפַּרְ מְרַמָתָא מַדְנָחָא: 18 וּפַּקֵּדִית יַתְכוֹן בְּעִדְנָא הַהִיא לְמֵימָר יִיָּ אֱלְהַכוֹן יְהַב לְכוֹן יָת אַרעָא הָדָא לְמֵירְתַהּ מְזָרְזִין תַּעְבָּרוּן קֶדָם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

−&> RASHI ഗ്ദ

11 מֶּיֶּתֶר הָרְפָּאִים. שֶׁהָרְגוּ אַמְרֶפֶל וַחֲבֵרְיוּ בְּעַשְׁהְרוֹת מַּלֶּרָנִם, וְהוּא פָּלַט מִן הַמִּלְחָמָה, שֶׁנְּאֱמִרּיּ: "וַיָּבֹא הַפְּלִיט", וָהוּ עוֹג: בְּאַמֵּת אִישׁ. בְּאַמַת עוֹג: 12 וְאֶת הַפְּלִיט", וָהוּ עוֹג: בְּאַמֵּת אִישׁ. בְּאַמַת עוֹג: 12 וְאֶת הַבְּּאָרְ הַמְעְלְהיּּ, "מִנְּחַל אַרְנֹן עֵד הַּרְחַוֹּן, יָרַשְׁנוּ בְּעַת הַהִּוּא": מֵעֵרעֵר אֲשֶׁר עַל נַחַל הַרְ חַרְמוֹן, יֻרַשְׁנוּ בְּעַת הַהִּוּא": מֵעֵרעֵר אֲשֶׁר עַל נַחַל אַרְנוֹן. אֵינוֹ מְחְבָּר לְרֹאשׁוֹ שֶׁל מִקְרְא אֶלֶּא לְסוֹפּוֹ, עַל "נְתַתִּי לְרִאוּבַנִי וְלַגְּדִי", אֲבְל לְעִנְיֵן יְרָשָׁה עַד הַר חָרְמוֹן הָיָה: 13 הַהּוּא יִּקְרֵא אֶרֶץ רְפָּאִים. הִיא אוֹתְהּ שֶּׁנְתִת לְאַבְּרָהְם: 16 תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל. כְּל הַנַּחַל וְיוֹתֵר מַעֵבר לִשְׁבְּל וְיוֹתֵר עַד וְעַד בִּכְלֶל וְיוֹתֵר

מְכָּאן: 11 מִּבְּנֶרְתּ. מֵעֶבֶר חַיִּרְדֵּן חַמַּעֲרְבִּי הְיָה,
וְנְחֲלַת בְּנֵי גְּד מֵעֵבֶר הַיִּרְדֵּן הַמִּוְרְחִי, וְנְפַּל בְּגוֹרְלְם
רֹחַב הַיִּרְדֵּן בְּנֶגְדֶּם וְעוֹד מֵעֵבֶר שְׁפְתוֹ עַד בִּנֶּרָת, וְזֶהוּ
שֶׁנְּאֱמֵר: "וְהַיַּרְדֵּן וּגְבוּל", הַיַּרְדֵּן וּמֵעֵבֶר לוֹ: 18 וְאֲצִּוּ
שֶׁרְבֶּם. לִבְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד הָיָה מְדַבֵּר: לִּפְנֵי אֲחִיכֶם.
הַם הָיוּ הוֹלְכִים לִפְנֵי יִשְּׁרְאֵל לְמִלְחָמְה, לְפִּי שֶׁהְיוּ
גַּבּוֹרִים וְאוֹיְבִים נוֹפְלִים לִפְנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמֵר ּ זְּיִיְרָה וְלִינִי אַף קַדְקֹד":
וְּרִוֹעְ אַף קַדְקֹד":

בָּל מִזָרוַי חֵילָא:

חסלת פרשת דברים

their land on the western side of the Jordan River.' At that time, I still hoped that I would lead the people in their conquest of the Land of Israel, and I knew that if I would act as their general, God would come to our aid supernaturally. Of course,

- 10 The land of Sichon and Og comprised all the cities of the plain that Sichon had conquered from Moab, all of Gilead, and all of Bashan as far east as Salchah, and included Edrei, one of the two royal cities of Og in Bashan.¹³⁴
- 11 Og's strength is attested to by the fact **that only Og, king of Bashan, was left from the remnant of the Rephaim;** all the other Rephaim were wiped out by the alliance of Kedorlaomer at Ashterot-Karnaim.¹³⁵ Og was so large and heavy that he could not sleep on a wooden bed; **his bed had to be a bed of iron. Is it not** preserved **in** the city of **Rabbah of the Ammonites**, so anyone can go see it? **It is nine cubits long and four cubits wide**—measured not according to the standard cubit, i.e., arm's length, in which case it would measure approximately 4.3 meters (14.2 feet) long and 1.9 meters (6.3 feet) wide, which is already quite large—but **according to the cubit of the man** Og himself, whose arm's length was much greater than the standard cubit.
- 12 I divided this land, which we took possession of at that time—having captured it from Sichon and Og—as follows: I gave the land northward from Aroer, which is on the edge of the Arnon gorge, and half of Mount Gilead and its cities to the tribes of Reuben and Gad.
- 13 I gave the rest of Gilead and all of Bashan—the latter being the kingdom of Og—to the half-tribe of Manasseh: all the territory of Og's royal palace together with all of Bashan. This—Bashan—is the land that is called the land of Rephaim that God had promised to Abraham.
- 14 Yair, the great-grandson of Manasseh, went and took all the territory of Og's royal palace, and conquered additional territory as far as the boundaries of the Geshurites and the Ma'achatites. This territory included cities and villages; since Yair was childless, he called the villages of Bashan after his own name, "the villages of Yair," as they are called to this day.¹³⁶
- Seventh Reading 15 I gave the part of northern Gilead that lies beyond the borders of Og's kingdom to Machir, the son of Manasseh, since he, too, conquered this territory on his own initiative.¹³⁷
  - 16 To the tribes of Reuben and Gad I gave the part of Gilead that lies southward until the Arnon gorge, down to the midst of the gorge and the borderland on its opposite, southern bank; and northward until the Yabok River, which is also the northern boundary of the Ammonites,
  - 17 including **the plain** on the east bank of the Jordan River; **the Jordan** River itself; **the borderland** on its opposite, western bank **from** Lake **Kineret** in the north southward **to the sea of the plain—the Sea of Salt**, i.e., the Dead Sea; and the land further southward along **the foot of the waterfalls**¹³⁸ descending from **the peak** of Mount Nebo¹³⁹ to the **eastern** side of the Dead Sea, until the Arnon gorge."
  - 18 Moses then addressed the tribes of Reuben and Gad: "I commanded you at that time saying, 'God, your God, has given you this land to take possession of. But you are not permitted to settle it until you help the other tribes conquer

^{134.} Above, 1:4. 135. Genesis 14:5. 136. Numbers 32:41. 137. Numbers 32:39-40. 138. Rashi on Joshua 10:40. 139. Deuteronomy 3:27, 34:1; Rashi on Numbers 21:20, 23:14. 140. Numbers 27:12; below, 3:23.

- 19 צַרק נְשֵׁיכֶם וְמַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם יָדַּעְתִּי בִּי־מִקְנֶּה רַב לְכֵם וַשְּׁבוּ בְּעֲרֵיכֶּם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְכֵם:
- בפטיר 20 ער אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהְוָה וֹ לַאֲחֵיכֶם בְּכֶם וְיֵרְשִׁוּ נִם־הֵם שָּת־הָאֶרִץ אֲשֶׁר יְהוְה אֱלְהִיכֶם נֹתֵן לְהֶם בְּעֵכֶר הַיַּרְהְן וְשַׁבְהָם אִישׁ לִירַשְּׁתוֹ אֲשֶׁר נְתָתִּי לָכֶם:
   בְּעֵכֶר הַיַּרְהֻוֹשְׁוּעַ צִּנִּיתִי בְּעֵת הַהְוֹא לֵאמֶר עֵינֶיךּ הָרֹאֹת אֵתֶּר עֲשָׂר עֲשָׂר יְהוֹה אֱלְהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַפְּלְכִים הָאֵלֶה בֵּרְיִעֲשֶׂר יְהוֹה לְכָל־הַמַּמְלְלֹּוֹת אֲשֶׁר אַתֶּה עֹבֶר שֵׁפְּה:
   בֹּן־יַעֲשֶׂה יְהוֹה לְכָל־הַמַּמְלְלֹבוֹת אֲשֶׂר אַתֶּה עֹבֶר שֵׁפְה:
   לִא תִירָאִוּם בִּי יְהוֹה אֱלְהֵיכֶם הְוּא הַנִּלְתָם לְכֶם:

ק״ה פסוקים. מלכי״ה סימן.

we would still have to make some natural preparation in order to earn this supernatural assistance, but for that purpose it would suffice if you—the tribes gifted with military prowess—would form the front lines of each tribe's division. But now that I know that I will not be leading the people into battle, and that therefore God will be coming to their aid only through natural means, it is necessary for **all** of you **who are warriors to cross over, armed,** as a separate division **before your brothers, the** other **Israelites.** True, the tribe of Judah has also been blessed with military prowess, but their blessing is that their enemies will flee before them, ¹⁴¹ and we have been commanded to *kill* every member of the seven nations currently occupying the Land of Israel, not to merely displace them. ¹⁴² The tribe of Gad however, has been blessed both not to suffer any military casualties ¹⁴³ as well as with the ability to kill the enemy with one blow. ¹⁴⁴ It is therefore appropriate that they be the ones to lead the people in battle as the initial striking force. ¹⁴⁵

- 19 But your wives, your young children, and your cattle—I know that you have a lot of cattle—must dwell in your cities that I have given you
- ♦ Maftir 20 until God has given rest to your brothers by conquering their enemies, just as He did for you, and until they also take possession of the land that God, your God, is giving them on the other side of the Jordan River, just as you have taken possession of your land on this side. Only then may every man return to his land inheritance, which I have given to you."
  - 21 Once again addressing the entire people, Moses continued: "I commanded Joshua at that time, saying, 'Your have seen with your own eyes all that God, your God, has done to these two kings. So, too, will God do to all the kingdoms through which you will pass.
  - 22 Do not fear them, for it is God, your God, who is fighting for you."

The Haftarah for parashat Devarim is on p. 233.

^{141.} Genesis 49:8. 142. Below, 20:16. 143. Genesis 49:19. 144. Below, 33:20. 145. Likutei Sichot, vol. 9, pp. 1-10.

Dedicated in honor of our children

Nathan, Yitzchok, Moshe Lev, and Gilana

May you continue to grow in the ways of our holy Torah

Yuri and Deana Pikover

